

ב"ה

ואביטה

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

שיעור חיזוק למשפחות עמונה תובב"א | עמ' ב
כ"א מנחם-אב ע"ז - עמונה תובב"א

שיחת פתיחת הזמן לבחורי תום ודעת | עמ' יט
פרי צדיק ולקוטי שיחות לפרשת כי תצא

המתקת קללות כי תבוא | עמ' לג
שיעור בלקו"ת כי תבוא ד"ה "תחת אשר"

פגישה עם גרעין תל אביב | עמ' מח
מוצש"ק פרשת שלח, כ"ג סיון ע"ז - כפר חב"ד

ישיבת צות יעלת חן | עמ' נב
אור ל-ו' אלול ע"ז - כפר חב"ד

דבר יום ביומו - פרשת השבוע | עמ' ס
פרשת כי תבוא

ג	ל	ע	י	נ	י
ו	א	ב	י	ט	ה
נ	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ך

יוצא לאור לקראת שבת
פרשת כי תבוא תשע"ז

לקבלת השיעורים: itiel@pnimi.org
לקבלת סרטוני הוואצאפ: 0507951105

כ"א מנחם-אב ע"ז - עמונה תובכ"א

שיעור חיזוק למשפחות עמונה תובכ"א

א. "אל המנוחה ואל הנחלה" | ב. פרצוף סיפורי רבי אהרן מבעלז וחב"ד | ג. מעלת משכן שילה | ד. חי נשות המלך | ה. ארבע אמות

"אין דבר עומד בפני הרצון", והחזקה היא מכח האמונה, האמונה החזקה שעמונה היא שלנו).

א. "אל המנוחה ואל הנחלה"

נגנו^א "אתה תקום".

מנוחה ונחלה

יש ענין "לחיות עם הזמן". אנחנו עכשיו ביום הראשון של פרשת ראה. בסוף החלק הזה של הפרשה, "כהן", עלית "ראשון", כתוב פסוק מאד נוגע לנו: "כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה אשר הו'י אלהיך נתן לך". רש"י מביא בשם חז"ל ש"מנוחה" היינו שילה ו"נחלה" היינו ירושלים ובין המנוחה לנחלה יש פרק זמן – היו 57 שנים (13 שנים שעמד המשכן בנב ועוד 44 שנים שעמד בגבעון) שהותרו הבמות בין חורבן שילה לבין בנין בית המקדש בירושלים על ידי שלמה המלך.

בכל אופן, מנוחה היא לנוח מכל אויבינו מסביב, זהו הפשט, ונחלה היא נחלת עולמים, נצח. ירושלים היא עיר הנצח. צריך גם מנוחה, לנוח מכל האויבים מסביב. הפשט הכי פשוט, איך שהתרגומים מתרגמים, שמנוחה היא בכלל בית – בית שארון הקדש ינוח בו – ו"נחלה" היא כל ארץ ישראל. כך גם בתרגום אונקלוס ובתרגום יונתן, שנחלה היא כל הארץ – גם כאן בעמונה זו הנחלה שלנו, נחלת עולמים. מנוחה היא מקום מנוחת הארון, בכל מקום שהוא.

ארבע הדעות בסיום מסכת זבחים

מקור פירוש רש"י, ש"מנוחה" היא שילה ו"נחלה" ירושלים, הוא בסיום מסכת זבחים – עושים כעת סיום... יש שם ארבע דעות שונות

כבוש וחזקה ברצון ואמונה

צהרים טובים לכולם. אנחנו פה ב"ארץ הצבי" – פעם דוד שלנו צילם פה צבי במקום [תושב אחר צילם]. **צבי** שוה **אמונה** בגימטריא, הפנימיות של עמונה. דברנו הרבה פעמים שכאשר מחליפים את ה-ע של עמונה ב-א מגלים את האמונה שבתוך עמונה, **אמונה** בגימטריא **צבי**. צריך להאמין חזק שהמקום הזה עוד יקום לתחיה, לשם ולתפארת. צבי הוא גם לשון רצון, כמו ארץ – שתי המלים "ארץ צבי" הן מלשון רצון. "למה נקרא שמה ארץ? שרצתה לעשות רצון קונה". צריך הרבה כח רצון ואמונה.

מוסבר אצלנו באריכות במ"א שבימי יהושע זכינו לארץ ישראל מכח כבוש ובימי עזרא מכח חזקה, ואיך שבדור שלנו זקוקים לכח המשותף של שניהם: **כבוש חזקה** ר"ת **כח** ובגימטריא 448 שעולה **דרך דרך** (שתי בחינות של "דרך ארץ" שקדמה לתורה, הדרך לרשת את הארץ שרק אז זוכים ל"אין תורה כתורת ארץ ישראל") שעולה **חש מל מל** (העבודה התמימה של הכנעה הבדלה המתקה כפי שלימדנו מורנו הבעל שם טוב) שעולה **אמונה רצון** (הכבוש הוא מכח הרצון,

^א נרשם על ידי איתיאל גלעד. לא מוגה.

תולדת נח, נח איש צדיק תמים היה בדרתיו את האלהים התהלך נח". יש הרבה פירושים ל"נח נח", אבל לעניננו "נח נח" היינו מנוחה-נחלה – הוא נקרא נח על שם "זה ינחמנו", "יניח לנו", לשון מנוחה (כפי שמפרש רש"י, הפשט הכי פשוט הוא "ינחם אותנו", אבל רש"י אומר "יניח לנו", לכן נקרא 'נח' ולא 'מנחם' או 'נחמן' – במדרש כתוב שהיה צריך לקרוא לו נחמן ורש"י כותב שהיה צריך לקרוא לו מנחם, שתי דעות בין המדרש לרש"י, שתי דעות לגבי נחמה – אבל בסוף קראו לו רק נח, הצד השווה ביניהם).

בתחלת פרשת נח שמו מופיע פעמיים, "נח נח". צריך לומר שה"נח" הראשון הוא על שם התולדות שלו – שם חם ויפת שכתובים בפסוק הבא – כאשר האדם זוכה להעמיד תולדות יש לו מנוחה. ואילו ה"נח" השני הוא על שם ה"איש צדיק תמים וגו'" – המעשים הטובים של האדם הם ה"נחלת עולם" שלו (והם גם עיקר תולדותיו העומדים לו לעד, היינו הקשר בין שני פירושי רש"י עיי"ש).

אם נתבונן במנוחה-נחלה ונוציא את הנח-נח תשארנה אותיות מוה ועוד לה, ביחד בגימטריא אלהים בגימטריא הטבע. נח זורם עם המציאות, את האלהים התהלך נח" כמו שכתוב בהמשך הפסוק. גם כאשר קורים דברים שאינם לפי הטוב הנראה והנגלה לנו צריך לזרום עם אלקים, את האלהים התהלך נח", ואז מהנח הראשון של המנוחה באים לנח השני של הנחלה (כלומר שזוכים להעמיד תולדות גם בגשמיות וגם ברוחניות).

בכל אופן, אלה הרהורים ראשונים על הפסוק הזה, "כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה אשר הווי' אלהיכם נתן לך".

ביאור הגר"א: מנוחה, נחלה ומתנה

יש על הפסוק פירוש יפה של הגר"א, שאומר שיש כאן בעצם שלשה דברים – לא רק "נחלה" ו"מנוחה" אלא גם סיום הפסוק, "אשר הווי' אלהיך נתן לך", יש כאן 'מתנה'. הוא אומר שיש

ורש"י מביא רק אחת כפשוטו של מקרא, דעת רבי יהודה. אבל רבי שמעון שם אומר בדיוק הפוך – ש"מנוחה" היא ירושלים ו"נחלה" היא שילה. אחר כך הגמרא מביא ברייתא של "תנא דבי רבי ישמעאל", בה רבי ישמעאל אומר "זו וזו שילה", גם "מנוחה" היא שילה וגם "נחלה" היא שילה, ורבי שמעון בן יוחאי (שם בכרייתא) אומר "זו וזו ירושלים". כלומר, יש ארבע דעות מהן "מנוחה" ו"נחלה" (שכנראה גם העברנו עליהן שיעור בעבר).

היחס בין שילה לירושלים הוא כיחס בין יוסף ליהודה, בין משיח בן יוסף (זכר) למשיח בן דוד (נקבה) – "עד דוד הגדיל", "אשת חיל עטרת בעלה". אם כן, נמצא שהדעה שאומרת "זו וזו שילה" היא בסוד מה ד-מה; הדעה שאומרת ש"מנוחה זו שילה נחלה זו ירושלים" היא בסוד בן ד-מה (המשכת מ"ד משילה לירושלים, מלמעלה למטה); הדעה שאומרת ש"מנוחה זו ירושלים נחלה זו שילה" היא בסוד מה ד-בן (העלאת מ"ן מירושלים לשילה, מלמטה למעלה); הדעה שאומרת "זו וזו ירושלים" היא בסוד בן ד-בן, ודוק.

מצב קהילת עמונה – בין מנוחה לנחלה

בכל אופן, הפסוק הזה כאשר קראתי אותו דבר אלי בענין עמונה. לפי הפשט הפשוט של רש"י, וגם איך שרבי שמעון חולק על רבי יהודה, הופך אותו, יש שני מקומות עם הפסק ביניהם, ובזמן ההפסק יש דינים מיוחדים – הדין של "הותרו הבמות" – וביני וביני צריך להתחזק באמונה שעוד מעט יבנה משהו עוד יותר טוב מקודם.

מנוחה ונחלה – "נח נח"

מנוחה אומרת שצריך לנוח, כמו שיש מפרשים על מקום מנוחת הארון, אבל גם "נחלה" מתחיל נח. הצד השווה בין מנוחה לנחלה הוא נח-נח, "חן חן" (בפסוק נאמר "תשאות חן חן לה" – ה"חן" השני מצטרף ל"לה" אותיות נחלה), "ונח מצא חן בעיני הווי'". איך הפסוק אומר לגבי נח? "אלה

נחלה מתנה, מפני שיש לאחר מיתה שלשה דברים לנפש ורוח ונשמה. לנפש הוא מנוחה, כמו שנאמר (ישעיה נח, יא) ונחך וגוי' והשביעי בצחצחות וגוי'. ונחלה לרוח, והיא נחלת גן עדן שהוא ירושה מאדם הראשון ומיעקב. ומתנה הוא לנשמה, וכן נאמר בפסוק (שם פסוק יד) אז תענג וגוי' והרכבתיך וגוי' והאכלתיך וגוי'.

הכל נלמד מנוסח תפלת שבת, וכנ"ל **שמנוחה-נחלה-נתן** = **שבת**. נמצא שבית המקדש השלישי – מתנה – הוא בחינת ברית תורה, בחינת נשמה ("נשמת שדי תבינם"), דהיינו שעיקר ענינו הוא המקום שממנו יוצאת תורה חדשה, תורת משיח, לעולם – "כי מציון תצא תורה [לצדיקים] ודבר הוי' [תורה] של בעלי תשובה וגרי צדק, כמבואר בחסידות] מירושלם". והיינו מה שאנחנו מתפללים על בית המקדש שיבנה במהרה בימינו – "יהי רצון מלפניך הוי' אלהינו ואלהי אבותינו שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך", "ותן חלקנו" דווקא, בחינת מתנה, מתנת חנם, ו"תורתך" דווקא, תורת עצמותו יתברך (תורה דעתיקא ששם טמון האוצר של מתנת חנם), על דרך "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך".

האין שבין יש ליש

שוב, את הכל חשבנו בהקשר שלנו כאן, שאנחנו במצב בינים כרגע, בין המנוחה לבין הנחלה, בין הנחלה לבין המתנה. בין יש ליש 'אין' באמצע ועלינו לדעת שאותו אין הוא המזל (מקור השפע בגור') של ישראל כמו שפרש מורנו ישראל בעל שם טוב. באותו מצב בינים עלינו להתחזק במה שמסר לנו הלל הזקן – "אם אין אני לי מי לי וכשאני לעצמי מה אני ואם לא עכשו אימתי".

[מכאן השלמה]

זמן איסור במות (לדעת רבי ישמעאל)

כל הפסוק "כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה אשר הוי' אלהיך נתן לך" שוה 2476,

קודם מנוחה, אחר כך נחלה ובסוף מתנה שהיא יותר מהכל.

הוא מסביר שאכן, כמו שרש"י מביא – דעת רבי יהודה – "מנוחה" זו שילה ו"נחלה" זו ירושלים, אך הולך דווקא על בית המקדש הראשון והשני ששניהם לדאבונו אינם, שניהם נחרבו, אך "אשר הוי' אלהיך נתן לך" היינו בית המקדש השלישי. אנחנו מאמינים – **אמונה, צבי**, נשמת עמונה – שיבנה בית המקדש השלישי, ועליו נאמר "אשר הוי' אלהיך נתן לך", בחינת מתנה מן השמים שקיימת לעד. כמו שכתוב על הכהנים, "עבודת מתנה אתן את כהונתכם" – יש מה שהאדם יכול להתעורר מלמטה, אתערותא דלתתא באהבת ה' ויראת ה', ויש מתנה מן השמים. בית המקדש השלישי הוא אך ורק מתנה, "עבודת מתנה אתן את כהונתכם" ועבודת מתנה אתן את בית המקדש השלישי שאתן במהרה בימינו. צריך לדעת שהוא מתנה, אחרי המנוחה ואחרי הנחלה.

יש בדברי הגר"א עוד הרבה הקבלות מהם שלשת הדברים האלה – מנוחה-נחלה-מתנה (בפסוק לא כתובה בפירושו המלה "מתנה" אלא "אשר הוי' אלהיך נתן לך" – **מנוחה-נחלה-נתן** בגימטריא **שבת** – מאד מתאים, הכל בחינת שבת, נשמת ארץ ישראל, כמו שמבאר רבי נחמן), וזה לשונו באדרת אליהו:

כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה. "מנוחה" זו שילה כמאמר הכתוב 'והניח לכם מכל איביכם' וגוי'. ו"נחלה" זו בית ראשון ובית שני שאו ירשו כל שבט ושבת מקומו. אשר ה' אלהיך נתן לך. זו בית שלישי. שהקב"ה יחלק בעצמו כל ארץ ישראל לכל שבט ושבת. שלשה דברים נתן לישראל, מנוחה, נחלה, מתנה. וכן הוא בתפלת שבת, ולא נתתו לגויי הארצות, ולא הנחלתו לעובדי פסילים, וגם במנוחתו לא ישכנו ערלים. דשלשה בריתות נתן הקב"ה לישראל, ברית התורה, וברית עבודה זרה, וברית מילה. ולכן אמר, 'ולא נתתו לגויי הארצות' זו ברית תורה. 'ולא הנחלתו לעובדי פסילים' זו ברית עבודה זרה. 'לא ישכנו ערלים' זו ברית מילה. ונאמר מנוחה

בית המקדש². הגימטריא של "אל המנוחה ואל הנחלה" היא 280, פר, מנצפך (ה"פ נו, הערך הממוצע של ה אותיות מנצפך, סוד "ויהי נעם א-דני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו" כנודע. "אלהינו עלינו... ידינו... עלינו... ידינו" = פר ועוד שם שדי, שם הברית, שגם שם מאיר שם הטוב, שם אהוה, הר"ת, בסוד "אמרו צדיק כי טוב", צדיק = יב ציפורי שם הטוב, אהוה. אהוה שדי = אפרים, סוד עטרת היסוד של האות-ברית-קדש כנודע), נמצא שהערך הממוצע של ארבע התבות הוא 70, לה לה, הס"ת, כלומר שהיחס בין הרוא"ת לס"ת הוא 1:3, מתאים לכך שהמלכות (הרמוזה תמיד בס"ת) היא סוד הרבע של כללות הפרצוף (סוד "מספר את רבע ישראל"). אם נוסיף למספר הזה שילה, לפי המ"ד שהכל מדובר בשילה, נקבל 625, 25 ברבוע, 5 בחזקת 4, אדם במילוי וכו'.

² יש פסוק אחד בתנ"ך שבו "לה... לה" עם תבה אחת בלבד ביניהן: "ויאמר [אלישע לגיחזי] קרא לה [לאשה השונמית] ויקרא לה" = 945 = 27, זך, פעמים לה! גם בפסוק הקודם יש לה לה: "ויאמר ומה לעשות לה ויאמר גיחזי אבל בן אין לה ואישה זקן". שני הפסוקים: "ויאמר ומה לעשות לה ויאמר גיחזי [ע"כ = גיחזי ברבוע!] אבל בן אין לה ואישה זקן. ויאמר קרא לה ויקרא לה ותעמד בפתח" = 4059 = 11 פעמים 369, שנות עמידת משכן שילה! בהמשך הסיפור נאמר: "ותבא אל איש האלהים אל ההר ותחזק ברגליו ויגש גיחזי להדפה ויאמר איש האלהים הרפה לה כי נפש מרה לה והוי העלים ממני ולא הגיד לי". בתלתא זימני הוי חזקה של "לה... לה" (כל לה לה לה בהכאה פרטית – ל פעמים ל פעמים ל ה פעמים ה פעמים ה = 27125 = 775 פעמים לה!). נמצא רמוז ש"אל המנוחה ואל הנחלה" הוא המקום המסוגל לברכת הבנים (כמבואר במ"א שעיקר הכח והסגולה האלקית של משכן שילה ובית המקדש הוא בענין "פרו ורבו", להרבות את הדמות האלקית של נשמות ישראל בעולם. הסיפור של לידת בן לאשה השונמית הוא ההפטרה של סיפור לידת בן לשרה אמנו, מקור הלידה של עם ישראל).

פעמיים 1238, מספר הקשור לדעת רבי ישמעאל דווקא שהכל מדבר בשילה, כדלקמן: קודם כל, מתבקש שאם "לשכנו תדרשו" מדבר בשילה גם ההמשך הוא שילה. רש"י כותב שלדעת רבי ישמעאל בזמן הזה מותר להקריב קרבנות בבמה. תוספות שם כותבים שלא אותו רבי ישמעאל אומר זאת אלא רבי ישמעאל ברבי יוסי, יותר מאוחר מרבי ישמעאל סתם, שהוא החבר ובר-הפלוגתא של רבי עקיבא, רבו של רשב"י. בכל אופן, יש דעה כזו, ורש"י אומר שהיא לפי שיטת רבי ישמעאל עכ"פ ש"זו וזו שילה".

אם כך יוצא כך לגבי זמן איסור הבמות לדעה זו: בשנה הראשונה במדבר, עד שהוקם המשכן, במות היו מותרות. אחר כך ב-39 שנות משכן המדבר הבמות היו אסורות, היה צריך להקריב במשכן. אחר כך 14 שנה בגלגל היה משכן ללא מחנה ושוב הותרו הבמות. אחר כך 369 שנות משכן שילה נאסרו הבמות. אחר כך ב-13 שנות נוב ו-44 שנות גבעון, יחד 57 שנים, הותרו הבמות. 410 שנות בית ראשון ו-420 שנות בית שני היה אסור, ומשמע – אף שלא ראיתי במפורש – שבשבעים השנים באמצע היה מותר, וגם לאחר בית שני מותר. אם כן, כל זמן איסור הבמות הוא סה"כ 1238 שנה, חצי הגימטריא של כל הפסוק. צריך לומר שדווקא בזמן שיש משכן-מקדש קבוע ומחנה הימים כפולים (סוד אריכות ימים), הזמן כפול.

כתבנו הרבה על "אל המנוחה ואל הנחלה", ובמיוחד על ראשי התיבות שהם שם ה-טוב, אהוה, שם של הדעת (כמ"ש "גם בלא דעת נפש לא טוב", "עץ הדעת טוב"). הס"ת של "אל המנוחה ואל הנחלה" הם לה לה כאשר לכל לה יש חן (חן של מנוחה וחן של נחלה כנ"ל), סוד "תשאות חן חן לה" (שהולך על אבן הפנה של

הון יוסף

בסוגיית בסוף זבחים הבן איש חי – בן יהוידע –
אומר³ רמז יפה לגבי המלה מנוחה והפירוש

³ וזה לשונו:

מנוחה זו שילה נחלה זו ירושלים. נ"ל בס"ד כי ידוע
יוסף הצדיק ע"ה בבית שיש לו בחושן נוסף לו שם ב'
אותיות ו"ן של ישורון, וגם בשמו הטוב הוסיף לו
הש"ית אות ה"א כשמלך במצרים דכתיב [תהלים
פ"א ו'] עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים,
הרי אותיות הו"ן וכנזכר במפרשים, ולכן מנוחה זו
שילה כי מנוחה הוא חם הון, והיינו חם ר"ל ראה כי
תרגום ראה המא ושורש חמא חם, ונחלה זו ירושלים
כי ירידת האש מן השמים בראשונה היתה במדבר
ובשניה היתה בירושלים בבית המקדש שבנה שלמה
המלך ע"ה וירידת האש מן השמים נקראת כבוד ה'
שהוא מספר הן כמ"ש [ויקרא ט' ו'] זה הדבר אשר
צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה' דקאי זה על ירידת
האש, ולכן ירושלים נקראת נחלה חלק התיבה
לשתים וקרי בה נח לה, כי ירידת האש היא כבוד ה'
שהוא מספר נח. ולמאן דאמר נחלה זו שילה, נ"ל
בס"ד נחלה היא חן לה כי יוסף הצדיק ע"ה הוא בעל
החן דכתיב [בראשית ל"ט ד'] וימצא יוסף חן, ולכן
כתיב [שם מ"ט כ"ב] בן פרת יוסף שהוא ר"ל חן. ומה
שאמר מנוחה זו ירושלים נ"ל בס"ד כי ירושלים היא
סוד לאה כמ"ש רבינו האר"י ז"ל, וידוע מ"ש רבינו
האר"י ז"ל במאמר כל המהלך ארבע אמות בארץ
ישראל דקאי על ארבע פעמים מ"ו שהם מלוי שם
ע"ב להמשיכם בלאה, והיינו אמה נימטריא מ"ו ע"ש,
ובזה פרשתי בס"ד רמז הכתוב [שמות מ"ו י"ו]
תביאמו ותטעמו בהר נחלתך כלומר תביא מ"ו ותטע
מ"ו בהר נחלתך זו לאה. ובזה פרשתי בס"ד
ובירושלים תנוחמו [ישעיה ס"ו י"ג] חלק התיבה
לשתים וקרי בה תנוח מ"ו, ולזה אמר מנוחה זו
ירושלים והיינו מנוחה נחה מ"ו שימשך לה הארת מ"ו
הנזכרת, וגם יש לרמוז אל י"ה עולה מ"ו, ונאמר [שם
מ' ב'] דברו על לב ירושלים וקראו אליה שהוא אל
י"ה, ובעבור הארה זו של אל י"ה ישלח לנו המבשר

"מנוחה' זו שילה" (דעת רבי יהודה, כפי שמביא
רש"י): שילה היא בחלקו של יוסף, והוא אומר
שכתוב בקבלה שליוסף יש שלש אותיות נוספות
– ה-ה, כפי שכתוב פעם אחת בתהלים "יהוסף"
(כאשר הוא יוצא למלך); בחשן המשפט של
הכהן הגדול, כדי להשלים את כל כב האותיות
שתופענה בשמות השבטים, יש תוספת. יש כמה
גירסאות מה התוספת, אבל לפי הדעה שהתוספת
היא "שבטי ישרון", במשבצת האבן של יוסף
מוסיפים ליוסף את אותיות ון של ישרון, יחד הון
– כמו "בחכמה יבנה בית ובכינה יתכונן ובדעת
חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים". במעין גנים
פרשת ויגש מבואר הסוד של שלש מטמוניות
הכסף שצבר יוסף – כאן נמצא רמזו שיוסף הוא
בעל ה"הון". הון שוה אני. כאשר יוסף התודוע
לאחיו הוא אמר להם "אני יוסף, העוד אבי חי".
נמצא שעצם ה"אני" של יוסף משתקף בהון
שהוא צבר, ודוק.

הכל היה כדי לנתח את המלה מנוחה. הוא
אומר שמנוחה אותיות חם-הון. הוא אומר ש-חם
בארמית הוא לשון ראייה – "תא חמי". מתי אתה
יכול לנוח (מנוחה)? כשאתה רואה הון (חם-הון).
גם שייך לשילה. רצינו לומר את הרמז הזה ולברך
את כולם שנזכה לברכת יוסף – לראות הון.
הביטוי "כל הון" – "כל הון [יקר ונעים]" – חוזר
שבע פעמים בתנ"ך, חידוש שחוזר כל כך הרבה
פעמים (בפרט שבע – "כל השביעין חביבין").
"כל הון" עולה פלא – יוסף עולה אדם-פלא, אדם
במספר קדמי הוא אדם-פלא. 111 הוא החצי של
222 שראינו קודם..

היות שיש ז"פ בתנ"ך "כל הון" אפשר גם
להקביל אותן לספירות. צריכים לנצל את הימים
האחרונים של השנה – ז"פ "כל הון" עולה 777,
תשע"ז – לקבל השראה מיוסף הצדיק לצבור "כל
הון [יקר ונעים]". בשביל זה צריכים דעת –
"ובדעת חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים", תכלית

טוב שהוא אליה לבשרנו על הגאולה בבנין ירושלים
עיר בחר לו יה ארץ החיים:

הבעלזער-רב, שגדולי ישראל החזיקו בו כגדול הדור. הוא ניצל מהשוואה בנסי נסים, יחד עם אחיו שנפטר שבע שנים לפניו ובנו הוא הרבי העכשווי של בעלז. יש סיפורים בלי סוף על הצדקות שלו, גם הקשר לארץ ואפילו הדעות הפוליטיות שלו לגבי הישוב כאן בארץ ישראל – לכן רצינו במיוחד להזכיר אותו. תיכף נגיע לזה, באחד מהסיפורים שנספר עכשיו.

היות שיש כל כך הרבה סיפורים עליו, נצמצם – סוד הצמצום – אנחנו קשורים לחסידות חב"ד, לכן נקשר סיפורים שלו עם חב"ד, גם עם הרבי הקודם, הרבי הריי"צ, וגם עם הרבי. בדור האחרון, אין דוגמה כזו של קשרים של הרביים עם צדיק מצדיקי פולין – אין כזה דבר אלא רק איתו.

כתר: השראת מסירות הנפש מהרבי הריי"צ

קודם כל, מי שהיה הפעיל העיקרי בהצלה שלו בשואה הוא הרבי הקודם. דבר ברור וידוע, וכל חייו הוא מאד החזיק טובה לרבי הקודם שממש הציל את חייו. הם בני אותו גיל, נולדו באותה שנה, הוא נולד חדשיים אחרי הרבי הריי"צ אבל האריך ימים קצת יותר – הרבי הריי"צ חי שבעים שנה והוא חי שבעים ושבע שנים. חוץ ממה שהחזיק טובה שבזכות הרבי, במאמצי ההשתדלות שלו, הוא ניצל, הוא גם היה אומר שכל מסירות הנפש, שיהודים מסרו את הנפש גם בזמן השואה, היא בהשראת מסירות הנפש שראו אצל הרבי הריי"צ ברוסיה. כאילו שמקור ההשראה של מסירות הנפש על תורה ומצוות – כך אמר הרבי מבעלז – לומדים ומקבלים מהרבי הריי"צ.

כמנהגנו כשמספרים מגוון סיפורים או ווארטים מנסים לסדר לפי הספירות. התחלנו עם ההצלה שהרבי הריי"צ הציל אותו וגם עם הערכתו לרבי הריי"צ והאמירה שכל מסירות הנפש של היהודים באותו דור היתה בהשראתו, "ממנו יראו וכן יעשו", וכל זה שייך לכתר, עצם, למעלה מטעם

החכמה והבינה הנצרכות על מנת לבנות בית כו', לבנות את עמונה מחדש. רק המלה "הון" חוזרת בדיוק חי פעמים בתנ"ך – "חי אני [נאם א-דני]", "אני יוסף העוד אבי חי". "אני" הוא בחינת מלכות, בחינת אשה, כך ש-חי פעמים הון גם רומז ל-חי הנשים של המלך (אודותן יתבאר לקמן) – כל העשירות היא בזכות האשה (ששרשה ב"שלחן בצפון", "הרוצה להעשיר יצפין", סוד בנין פרצוף רחל מהגבורות כנודע). מכאן עולה שיש קשר בין איסור המלך להרבות נשים ולאיסור המלך להרבות כסף וזהב – לפי הנשים כך הכסף, מותר לו חי פעמים הון⁷.

[עד כאן השלמה.]

ב. פרצוף סיפורי רבי אהרן מבעלז וחב"ד

כ' וכ"א אב – הילולת רבי לוי-יצחק והילולת

רבי אהרן מבעלז

נעבור לעוד משהו – בהמשך נחזור לפתיחה אי"ה, אבל כעת נעבור לעוד משהו שקשור להיום וגם לאתמול. אתמול, כ' מנחם-אב, היה ההילולא של האבא של הרבי, רבי לוי-יצחק, שהיה מקובל מאד גדול, יש אומרים המקובל הכי גדול בדור הקודם. שרדו ממנו, מהגלות שהוא היה בה, כתבים, שעכשיו זכינו שראו אור הדפוס. יש לו פירושים על פי קבלה על כל הזהר, על חז"ל, על תנ"ך וגם על ספר התניא – ספר היסוד, התורה שבכתב, של תורת החסידות. אולי תיכף נאמר משהו שהוא אומר על התניא.

ההילולא שלו היתה אתמול, ב-כ' אב, אבל אנחנו כבר בכ"א, יום ההילולא של צדיק גדול שהגיע לארץ – היום בדיוק ששים שנה להסתלקות שלו, מספר עגול, רבי אהרן מבעלז,

⁷ נשים ועוד כסף = 40 פעמים זהב (צריך לקשט את האשה בתכשיטי זהב דווקא). הר"ת של נשים כסף = ה (אות האשה) פעמים זהב, האוס"ת של נשים כסף = לה (לאשה) פעמים זהב, ודוק.

(שלאחר "סור מרע ועשה טוב" יהיה "בקש שלום ורדפהו")⁷, אבל החיבור אפשרי רק אם קודם אתה מגביר את הצורה על החומר, אחרת החומר משתלט על הצורה (מי שמגביר את הצורה על החומר זוכה לאור צח ואילו להיפך ח"ו מתקיים בו "עד יפלח חץ כבדו").

לפני כמה ימים למדנו בחת"ת – לומדים לפי הימים גם חומש, גם תהלים וגם תניא – שבאותיות לשון הקדש יש גם צורה וגם חומר ולצורה קוראים "קדמות השכל ורצון הנפש". זו ה-י בה ה' ברא את העולם הבא ואילו ב-ה ה' ברא את העולם הזה – "כי ביה הוי' צור עולמים" – העולם הבא הוא הצורה והעולם הזה הוא החומר. הוא מסביר שבאותיות יש צורה וחומר. הצורה היא "קדמות השכל" ו"רצון הנפש" – צירופי האותיות, הסגנון, לא בא מהמודע. אני לא יודע מה תהיה המלה הבאה, לא קורא מדף, אז מאיפה בא? מ"קדמות השכל ורצון הנפש", זו צורת האותיות. אבל יש גם את ההיגוי, גוף האותיות, שבאים מהאות ה', "אתא קלילא". הצורה באה מה-י. אם נקח ונשים על דברי הרבי על הרבי מבעלז, הוא עולם הבא – הוא הולך בעולם הזה, אבל כולו עולם הבא, א יוד, א הייליגע יוד, צורה בלי חומר. החומר הוא ה-ה, ב-ה נברא העולם הזה. היות שהצורה בלי חומר היא י נשים את הווארט בספירת התכמה, סוד האות י של שם הוי' ב"ה.

רוצים למקם את הווארטים לפי הספירות העליונות, והווארט הזה שייך לאות י, החכמה שבנפש. מה שהרבי אומר שהענין שלי הוא להגביר את הצורה על החומר, הוא כדי לחבר אמתית את הצורה והחומר, כבר י-ה, כמו "שכינה ביניהם", "איש ואשה זכו שכינה ביניהם", ה-י של איש ו-ה של האשה.

ודעת. גם להציל את החיים של צדיק – להציל את העצם של הנשמה – וגם מסירות נפש שייכים לכתר. כמובן, זה הכי חשוב מהכל. יהודים כאן – כשמספרים סיפור על צדיק צריך לנסות לשייך לנו, ללמוד לקח, ומאד פשוט שכאן כל אחד ואחד עם מסירות הנפש שלו, יש כאן הרבה מסירות נפש. שבזכות מסירות הנפש הקב"ה יביא אותנו אל המנוחה ואל הנחלה ואל המתנה בסוף.

חכמה: צורה בלי חומר

נתחיל לספר סיפורים קצרים וווארטים בינו לבין הרבי. התחלנו עם הרבי הריי"צ. הרבי תאר אותו – מילים שהרבי אמר עליו, שרבי אהרן מבעלז הוא – "צורה בלי חומר, מופשט מהגוף". אדם שחי, מהלך על פני אדמות, אבל הוא בעצם צורה בלי חומר מופשט מהגוף. מסופר שחמשים שנה הוא לא ישן על מטה, רק נמנם על כורסא. הוא בקושי אכל. בבשר הוא בכלל לא נגע וגם לחם הוא בקושי אכל ובכלל מוצק הוא בקושי אכל – הוא חי בעיקר על נוזלים, וגם זה מעט שבמעט. הוא זכך את הגוף שלו מאד, עד שהרבי אמר עליו שמהלך בתוכנו אחד שהוא צורה בלי חומר.

הרבי פעם אמר על עצמו "מיין ענין איז [הענין שלי הוא] הגברת הצורה על החומר" – ווארט של הרבי, שכל הענין שלי, גם בחיים האישיים שלי וגם בתורת דוגמה חיה, כל צדיק הוא דוגמה חיה, "ממנו יראו וכן יעשו", הוא איך להגביר את הצורה, הפנימיות, הנשמה, על החומר-הגוף. לא להיות מופשט לגמרי, לא להסתלק מהגוף – יש גוף, יש חומר – אבל שהעיקר תמיד יהיה הצורה, הפנימיות, הנשמה, הרוחניות, "כימי השמים על הארץ", להחדיר את התודעה של השמים בארץ. עד שאם זוכים להגביר את הצורה על החומר בסוף זוכים לעשות אחדות בין הצורה לחומר. כתוב בכמה מקומות שזו המטרה בכלל של חסידות חב"ד, לחבר נכון בין הצורה והחומר

⁷ ראה לוח "היום יום" ה' מנחם-אב (ובכ"ד).

בינה ודעת: עצה פלאית שגרמה לרבי לקחת פ"נ ראשון

שלך. מה העצה שלי? שלשה דברים שאני מיעץ לך: לא לאכול חלבי, לא לשמוע מוזיקה ולא ללכת לקברי צדיקים. אנשים שהיו שם בעינים אצל הרבי מבעלז אמרו שאת שני הדברים הראשונים כבר שמענו שאמר לאנשים מסוימים, אבל את הדבר השלישי לא שמענו אף פעם. כך אמר, אתה רוצה להרגיש טוב? יש לי שלש עצות. זו דוגמה ל"פלא יועץ".

הוא התחיל לקיים את העצה הטובה הזו, ובאמת הוקל לו מאד – כל הכאבים עזבו אותו. כל הסיפור היה בשנים מיד אחרי השואה כאן בארץ. אחר כך הוא נסע – אותו ר' מאיר אשכנזי, הבן של שניאור זלמן, סבא-רבה של הרב העכשווי – לאמריקה. הוא בעצם נסע לרבי הקודם, אבל עד שהוא הגיע – היה בתש"י – הרבי הרי"צ הסתלק מהעולם (סיפור דומה קרה לכמה, כגון הרב יואל קאהן, החוזר של הרבי), והוא הגיע והיה שם רק חתן שלו, שעדיין לא קבל את הנשיאות. הרבי שנה שלמה סרב לקבל את הנשיאות. מה הוא יעשה? הוא בכל אופן נכנס לרבי – כל אחד היה יכול להכנס לרבי, סתם לדבר, לא בתור יחידות לרבי – והוא הביא פ"נ. פ"נ חסיד מביא לרבי, לא לסתם משפיע. הרבי אמר – זה לא בשבילי, תלך לציון. כל השנה הזו אם מישוהו בקש מהרבי להתפלל הוא אמר שאני לא הכתובת – לך לציון של הרבי דער שווער, של חמי. הוא אמר – אבל יש לי סיפור, שהרבי מבעלז אמר לי שלשה דברים. הדבר השלישי הוא אמר לי לא ללכת לקברי הצדיקים. כשהרבי שמע זאת הוא הרצין מאד-מאד, הלך לחדר אחר, ויצא לבוש סירטוק וגרטל, ולקח את הפ"נ שלו. כנראה שזו הפעם הראשונה שהרבי קבל פ"נ ממישהו. כלומר, מה כאן הפלא יועץ של הרבי מבעלז? שפשוט הוא הכתיר את הרבי. סיפור מדהים.

איך להסביר את שלש העצות – לא לאכול חלבי, לא לשמוע מוזיקה ולא ללכת לקברי הצדיקים – גדול עלינו (אולי כנגד חב"ד). זה "פלא יועץ". את כל הסיפור הזה שמנו בבינה ודעת.

מה הסיפור הבא? עם צדיק אמת הולכים להתייעץ. הוא נותן עצות טובות, הוא "פלא יועץ" – ביטוי שכתוב על המשית. העצות שהוא נותן באות מהבינה היתרה, הבינה שלו והדעת שלו ("אם אין דעת אין בינה ואם אין בינה אין דעת"), "בן חמשים לעצה" – חמשים הוא גם שער הנון של הבינה, "בינה יתרה", שייך לאשה. שער הנון שצדיק אמת זוכה לו – שם הבינה שלו, העצות שלו, וגם הדעת בה מרגיש לגמרי את היהודי שבא להוועץ בו. הוא מתקשר אליו ועם הבינה היתרה נותן לו עצה פלאית, "עצות מרחוק אמונה אמין", גם שייך לעמונה. לכן הסיפור הבא שנספר הוא על עצה שהרבי מבעלז נתן לחסיד חב"ד, כי כעת מספרים על הקשר של הצדיק של היום עם חב"ד.

מי שידוע, לרב של כפר חב"ד היום קוראים הרב מאיר אשכנזי, בן הרב הקודם הרב שמואל אשכנזי, הבן של הרב החב"די של תל אביב רבי משה אשכנזי, הבן של רבי מאיר אשכנזי שהיה בשנחאי, הבן של רבי שניאור-זלמן אשכנזי בירושלים. לאותו רבי שניאור זלמן היה בית גדול בקטמון – לא היה ממש גביר, אבל היה לו בית יפה – וארח בו הרבה אנשים, גם הרבה צדיקים, במיוחד פליטי שואה. כשרבי אהרן מבעלז יצא מתופת השואה בתש"ד הוא בא לבית של רבי שניאור זלמן אשכנזי בירושלים, ואז רבי מאיר אשכנזי היה בשנחאי ועבר שם אירוע מוחי, סטרוק קטן. הוא בקושי התאושש, ונשאר לו איזה רושם – היו לו הרבה כאבים. רבי שניאור, האבא, ספר זאת לרבי מבעלז. לפני שהרבי מבעלז עזב את האירוח הוא אמר לו – כשבנך מאיר יגיע לארץ אני רוצה לראות אותו, לדבר איתו. באמת כאשר הוא הגיע לארץ האבא אמר לו והוא הלך לרבי מבעלז – לא הרבי שלו, אבל אדם גדול מאד. הרבי מבעלז אמר לו – אכן אני לא הרבי שלך, אבל יש לי עצה טובה לתך כדי להקל על הכאבים שלך, לשפר את הבריאות

תפארת: הרבי לקח שיירים מרבי אהרן

הרבי ספר שפעם אחת קבלתי שיריים מהרבי מבעלז. ממש פלא. יודעים מה זה שיריים – שהצדיק אוכל משהו ומשאר, הרבי מבעלז השאיר הכל כי בקושי אכל, ואז החסידים חוטפים את השיריים שלו כי זו ברכה. בחב"ד זה ממש לא נהוג, הדבר הזה של שיריים, אז פלא עצום שהרבי אמר שפעם אחת לקחתי שיריים מהרבי מבעלז, בעל ההילולא של היום. כתוב ששיריים היינו "שאר יעקב", "שאריט יעקב". לקחת שירים ליוקחים מהיעקב של הצדיק, מהתפארת, מהפאר של הצדיק – לכן נשים את הווארט הזה בתפארת, שהרבי לקח שיריים מהרבי מבעלז.

נצח: הו"א של הרבי לטוס לארץ ללוית רבי אהרן

שוב, אנחנו היום בדיוק ששים שנה להסתלקות שלו. זה קרה בדיוק כמו קביעות השנה הזו, פרשת עקב היתה שבת קדש, כ' מנחם-אב. הוא דרש, היה מאה אחוז בסדר, דרש כדרכו. בתוך הדרשה שהוא דרש בשבת הוא אמר בפשטות שכאשר אבא או רבי נפטר מן העולם, עוזב את העולם, על הילדים ועל התלמידים להתחזק ללכת בדרכו. כך הוא אמר בתוך הדברים שלו. במוצאי שבת הוא באופן פתאומי חלה ועלה השמימה. מוצאי שבת זה כבר היום, כ"א מנחם-אב. יש הבדל של שש-שבע שעות בין כאן לאמריקה, כלומר שבאמריקה עדיין היתה שבת, אבל ברגע שהרבי שמע את הבשורה במוצאי שבת שם הוא מיד שאל את המזכירות אם יש אפשרות לעלות עכשיו על מטוס ולהגיע לארץ ללויה. הלוייה היתה ביום ראשון בבקר, ואמרו לו שלא שייך, כבר היה אחרי כל המטוסים. זה ממש משהו מדהים לגמרי, כי אנחנו יודעים שהרבי לא בא לכאן בכלל – עם כל הסבות שלו, אלף סיבות שמנסים להביין למה הרבי לא בא לארץ – אבל הנה יש ווארט שלרבי היתה הו"א שהוא רצה

חו"ג: רבי אהרן אומר שלרבי יש ידים חמות

האם היה קשר ממש אישי בין רבי מאהרן מבעלז לרבי? כן. היו כמה פעמים. פעמיים שהרבי הלך אליו באירופה.

פעם ראשונה היתה בברלין, שהרבי היה אברך צעיר, חתן של הרבי הריי"צ, והגיע לשם הרבי מבעלז. כולם נהרו לקבל את פניו, לקבל ממנו ברכה. הרבי לא היה רגיל בכעין זה, אבל גם רצה לפגוש את הצדיק – האדמו"ר מבעלז. הוא בקש מחבר אחד, לא חב"דניק, שיותר התמצא בכגון דא, שיקח אותו. הלכו יחד, בדרך פגשו עוד חב"דניק שגם הולך לשם, והרבי השביע את שניהם שלא יגלו מי הוא, שהוא חתן הריי"צ. הרבי מבעלז כשהיה מקבל אנשים היה מרכין את ראשו למטה, לא היה מסתכל עליך, ועוטף את היד שלו במגבת ועמה לוחץ את היד ואומר 'שלום עליכם', נותן ברכה. כך עברו מהר כל תור האנשים. כשהרבי הגיע, בתור יהודי פשוט, הוא לקח את היד – בתוך מגבת – ולא עזב אותה. הוא הוריד את המגבת והמשיך ללחוץ את היד של האברך הזה, ושאל אותו 'מי אתה?'. הרבי ענה לו – איך בין ג אעויינליכער יונגערמאן, 'אני סתם אברך'. הוא אמר לו – ניין, פון מיר קענסט דו נישט בעהאלטען, 'לא, ממני אתה לא יכול להסתתר'. הוא אמר 'יש לך יד חמה' והחזיק את היד שלו – לפי עדי ראייה זה היה עשר דקות.

אותו סיפור חזר על עצמו בוניה, הכל לפני המלחמה, ואז הוא בא עם הגיס שלו, גם חתן הרבי הקודם. לגיס הוא התייחס כמו סתם אדם, ועם הרבי היה אותו סיפור ממש, ועדי ראייה אומרים שהחזיק לו את היד רבע שעה – אפילו קצת יותר מהפעם הראשונה. לא רצה להניח את היד, אמר שיש ביד חום.

את הקשר הזה נשים כנגד שתי הידים – שני הסיפורים על ידים – שהן חסד וגבורה.

הוד: הסתלקות רבי אהרן – סימן לחשך כפול ומכופל

נחזור להוד: הוד ומלכות הולכים יחד, אבל הוד הולך גם יחד עם נצח שהרי נצח והוד הם "תרין פלגי גופא". בתוך השלשים שלו מישוה מהקצה השני של הקשת שאל את הרבי למה הוא לא מדבר על "אתחלתא דגאולה", שהרי אנחנו ב"אתחלתא דגאולה". הרבי אמר ש"אתחלתא דגאולה" תתחיל כאשר משיח יבוא, ועכשיו אנחנו ב"חשך כפול ומכופל", והראיה שגדולי ישראל מסתלקים מן העולם.

שוב, זה ווארט שהרבי אמר תוך השלשים שלו – כמובן התכוון אליו. שהמצב הוא חשך כפול ומכופל והסימן שגדולי ישראל עוזבים אותנו. זה שייך לספירת ההוד, ש"הודי נהפך עלי למשחית", "כל היום דוה". הולך יחד עם זה שבשעת מעשה היתה הו"א שהוא יעלה על מטוס ויעלה לארץ. את שני הווארטים האלה נשים כצמד בנצח והוד. נצח הוא הנצחה, הלוייה היא הנצחה של הצדיק והווארט שאנחנו עדיין בגלות והחשך הוא כפול ומכופל ו"כי מפני הרעה נאסף הצדיק" היא בחינת הוד.

יסוד: עדות רבי אהרן על צדקות הרבי

נשאר לנו רק היסוד: גם ווארט, שאחרי כל מה ששמענו הוא לא יהיה הפתעה מדי גדולה. הסיפור הוא איך שהרבי מבעלז ראה את צדקות הרבי בתחלת הנשיאות, בשנים הראשונות. בשנים הראשונות הרבי היה אברך צעיר עדיין והרבי מבעלז הוא זקן צדיקי הדור. לקראת י"ט כסלו תשי"א – עוד לפני קבלת הנשיאות הרשמית – הרבי שלח מכתב לכל האדמו"רים וכל הרבנים החשובים שבדור ובקש מהם שבי"ט כסלו יעשו התוועדות לכבוד השחרור של אדמו"ר הזקן. כשהמכתב הזה הגיע גם לרבי מבעלז המזכיר שמקריא לו את המכתבים פתח והקריא את המכתב והיה לו נראה לו כעזות,

להגיע לכאן מיד בשביל לזית הרבי מבעלז ולא אסתייע מילתא.

מלכות: הרצון בחזית דתית מאוחדת

הווארט הזה הולך יחד עם עוד משהו, אך כדי להבין יותר טוב נקפוץ רגע למלכות, שהיא הדעה הפוליטית שלו. בבחירות הראשונות כאן בארץ, אחרי קום המדינה, הרבי מבעלז היה העיקרי שהחזיק ממה שנקרא "חזית מאוחדת" – שכל המפלגות הדתיות ילכו יחד. מהחרדים, אגודה, ועד מזרחניקים, כולם יחד. נציין שזו בדיוק היתה הדעה של הרבי, גם אז וגם תמיד, גם היום. אם רוצים ללמוד תכל'ס משהו מהרבי מבעלז – זה הדבר הכי חשוב ללמוד ממנו. הוא רצה גוש אחד של כל המאמינים בה', כל המאמינים בתורה – לא משנה באיזה צד של הקשת אתה נמצא, שכולם יתחברו. פעם אחת באמת היתה כזו חזית, אז. אם היה היום אפשר לתאר כמה תועלת היה מביא לעם ישראל, אך אין לדאבוננו.

כשהוא יצא עם הקריאה הזו של החזית המאוחדת היו מבקרים. הגיע לאזניו, אולי אפילו אחד מהחסידים שלו, שאמר 'רבי, אידן מיט גוים? !'. גוים הוא התכוון מזרחניקים! הוא אמר לו לך לרחוץ ידים שלש פעמים, תתחרט, ותאמר שלש פעמים 'אידן מיט אידן'. היו כמה פעמים שהוא אמר למי שאמר משהו לא בסדר שירחץ ידים שלש פעמים ויאמר שמתחרט על מה שאמר – תיכף נספר עוד סיפור כזה.

הענין הזה שייך למלכות, כי המלכות היא תיקון המדינה – מה צריך לעשות כאן. אם רוצים היום לקבל ממנו השראה, ההשראה העיקרית היא שצריך להתאחד – קודם כל כל מי שמאמין, צריך אחדות, חזית מאוחדת. אם היתה חזית מאוחדת – כנראה לא היינו יושבים כאן היום, כי לא היה קורה מה שקרה...

עוד פעם, חוץ מהסיפור של 'אידן מיט גוים', בכלל הוא לא היה מסוגל לשמוע שום גנאי על שום יהודי בעולם. אם מישהו אמר ח"ו שיש יהודי מחלל שבת הוא התעצבן עליו מאד, לא אומרים שום מלת גנאי על אף יהודי בעולם. אפשר לומר תינוק שנשבה, כל מיני ביטויים, אבל לומר על מישהו שהוא מחלל שבת – זו היתה הדוגמה – ח"ו לומר. הוא הרגיש שהמקום שצריך ללכת לשבת בו בארץ ישראל הוא תל אביב.

ג. מעלת משכן שילה

"לשכנו תדרשו" – יסוד המקדש בשילה

נחזור למה שדברנו בהתחלה: בעצם המקום הזה שאנחנו יושבים בו הוא בין שילה לבין ירושלים, בין המנוחה לבין הנחלה, ה'אין' שבאמצע. יש עוד פסוק קודם בפרשה של היום, בו כתוב "לשכנו תדרשו ובאת שמה". רש"י כותב "לשכנו תדרשו" זה משכן שילה". בפסוק הקודם רש"י כותב רק את שילה, ובפסוק הבא כבר יש גם שילה וגם ירושלים.

יש פלא שהמפרשים שואלים על הרמב"ם בתחלת הלכות מלכים: הרמב"ם כותב בהלכה ראשונה שכאשר עם ישראל נכנס לארץ ישראל נצטוינו בשלש מצוות – למנות להם מלך, למחות זרעו של עמלק ולבנות בית הבחירה. על כל הלכה הוא מביא פסוק, הלכה ראשונה בהלכות מלכים. הפסוק של מלך הוא "שום תשים עליך מלך", הפסוק של עמלק "תמחה את זכר עמלק" והפסוק של בנין בית הבחירה הוא "לשכנו תדרשו ובאת שמה" – החת"ת של היום, הקריאה של היום. אם כן, לפי זה יש איזה כח היום לבנין בית המקדש, ועיקר מה שאנחנו רוצים הוא כבר "אשר הוי' אלהיך נתן לך", המתנה, בית המקדש השלישי.

מה הפלא ברמב"ם הזה? שבהלכות בית הבחירה – הלכות רק על בית המקדש – הוא לומד את המצוה לבנות את בית המקדש לא

ונזרק מפיו – א יונגרמאן אומר לרבי מה לעשות?! אברך צעיר אומר לצדיק יסוד עולם מה לעשות?! הבעלזר-רב מאד הרציץ ואמר לו – דע לך שאתה משחק באש, לך מיד תרוחץ ידים שלש פעמים, ותאמר שלש פעמים 'אני מתחרט', וכך היה. זה שהוא אמר על האברך הצעיר הזה, הרבי, שאתה משחק באש – הוא מצהיר שזה צדיק שצריך להזהר מהאש שלו, כמו שכתוב בפרקי אבות. את הווארט הזה, שמאשר את הצדיקות של הרבי, נשים בצדיק יסוד עולם, ספירת היסוד. בקבלה כתוב שמהיסוד יוצאת אש וצריך להזהר ממנה.

סיכום

אם כן, עשינו – בקיצור – פרצוף של כל הספירות, ווארטים בין בעל ההילולא של היום, רבי אהרן מבעלז, שנקרא אהרן על שם רבי אהרן מטשורנוביל וגם רבי אהרן הגדול מקרלין, שני סבים שלו, אהרן "אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", והקשר החם שלו (כמו לחיצת היד) גם עם הרבי הריי"צ וגם עם הרבי. זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן, הוא ודאי רוצה שהמקום כאן יבנה מחדש. אפשר גם פה לחשוב עליו ולבקש ממנו שיפעל שכך יהיה בקרוב ממש.

התיישבות ר"א מבעלז בת"א ואהבת כל יהודי

מי שר פה? [המואזין]. כשהרבי מבעלז בא לארץ בתש"ד הוא לא מיד הלך לירושלים. רק יותר מאוחר, כעבור כמה שנים. הוא אמר שבבני ברק הוא בכלל לא רוצה להיות, גם לא בירושלים. איפה כן? בתל אביב. עכשיו אנחנו בע"ה, יש חבר'ה שרוצים לעשות התנחלות בתל אביב. הוא ואחיו הלכו לגור בתל אביב, שם הקימו את החדר הראשון של ילדים, ת"ת הראשון בתל אביב. למה הוא בחר בתל אביב? כי תל אביב היה המקום היחיד בארץ – אז – שאין בו לא מסגד ולא כנסייה, המקום הכי טהור בארץ.

אמרנו שבשלש המצוות של הרמב"ם הראשונה היא מלך ו"לשכנו תדרשו" זו המצוה האחרונה, ושואלים למה הוא משנה את הפסוק. בהלכות בית הבחירה הוא לא מדבר על מלך ועמלק, לכן נראה שמשנה את הפסוק דווקא בגלל הקשר למצוות הראשונות – דווקא אז צריך להביא את "לשכנו תדרשו ובאת שמה". יש גם כאן רמז יפהפה של גימטריא – "לשכנו תדרשו" שזה בדיוק "שום תשים עליך מלך", הפסוק הראשון שהביא לענין מלך (שהוא שילה). שילה הוא שי-לו – שילה כולל את ירושלים, שי ר"ת שילה-ירושלים. גם ה-לה של שילה שייך ל"נחלה", ירושלים.

בקיצור, אנחנו אוהבים את שילה, ומשילה עוברים דרך עמונה לירושלים. ה' יעזור שנזכה לבנין עמונה ובנין ירושלים, בנין בית המקדש, במהרה בימינו. יש עוד הרבה רמזים, אבל אני רוצה להטריח את הצבור הקדוש.

נאמר לחיים על המים החיים האלה ונאחל – כעת אנחנו בתוך השבעה דנחמתא, שבועות של נחמה – שנזכה במהרה בימינו לנחמה השלמה, "בירושלים תנחמו", פסוק בישעיהו. רק נאמר את הסוד בקבלה: בנין ירושלים הוא מכח המילוי של שם עב, ששואו מו, ועליו נאמר "תבאמו ותטעמו", "בירושלים תנחמו". ככה כותב הבן איש חי, שכל המלים האלה נגמרו ב-מו, ששואו גם אליה, "הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא לפני יום הוי' הגדול והנורא. והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם".

ד. חי נשות המלך

אגה"ק ב: "קטנתי מכל החסדים ומכל האמת"

רק כדי להזכיר משהו מבעל ההילולא של אתמול, אבא של הרבי, אני קורא כמה מלים מאגרת הקדש ב בתניא ונראה איך הוא מפרש: קודם סיפרנו סיפור על י"ט כסלו, שחרור אדמו"ר הזקן. אחרי השחרור הוא כתב לחסידים את

מהפסוק הזה, אלא מביא פסוק אחר, "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", ואילו בהלכות מלכים לומד מפסוק אחר. המפרשים שואלים למה הוא שינה את הפסוק. בכל אופן, אם נחבר יחד את פירוש רש"י – שאומר שפשט הפסוק הוא משכן שילה, וכלל לא ירושלים – עם דברי הרמב"ם שמכאן לומדים את המצוה לבנות את כל בתי המקדש, יעלה שיש משהו בשילה, בה עמד המשכן 369 שנים, שממנה הכל מתחיל. אחר כך היו בירושלים שני בתי מקדש, 410 שנים ו-420 שנה (יש כאן איזו סדרה עולה, אפשר לחשב את המספרים שלפני כן ושאחרי כן, מי שמכיר את חכמת הסדרות הריבועיות), אבל יש משהו שהכל מתחיל משילה.

"עד כי יבא שילה" – קשר המקדש והמלך

מה אומר שילה? חוץ ממקום המשכן אומר "עד כי יבא שילה ולו יקתה עמים", שילה הוא מלך המשיח. הצורך בשילה לפני ירושלים גם אומר – מאד חשוב – שקודם צריך להיות "עד כי יבא שילה ולו יקתה עמים", קודם צריך להיות מלך המשיח. כמה שוה שילה? מספר חשוב מאד, שוה משה, "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון". כתוב "עד כי יבא שילה" – "יבא שילה" שוה משיח. שילה הוא משה ו"יבא שילה" משיח. "כי לא באתם עד עתה", "עד כי יבא שילה". שוב, יש מי שאומר שגם המנוחה וגם הנחלה "זו וזו שילה", דעת רבי ישמעאל, הכל שילה – יש דעה שהכל שילה, כל הענין הוא שילה, כלומר כל הענין הוא משיח.

אם עושים את חשבון הפסוק "לשכנו תדרשו ובאת שמה". קודם כל, מה הרמז לפירוש רש"י? "שמה", המלה האחרונה, בגימטריא שילה. עיקר הפלא לעשות את כל החשבון, "לשכנו תדרשו ובאת שמה" עולה ו"פ שילה – ה"פ שילה ועוד "שמה" – ששת צירופי משה (ביניהם שמה, משה, השם, שהם – אבן השהם, אבנו של יוסף הצדיק ששילה בחלקו – מהש, השם החמישי, המשיח, של עב שמותיו יתברך). זו פנינה.

לאה היא ירושלים ורחל היא ציון. יש ציון וירושלים – אנחנו קודם כל צריכים לבנות את ירושלים, "בונה ירושלים הוי'", והיינו בנין פרצוף לאה. פרצוף לאה נקרא שאת, ויש כאן בתניא ארבעה לשונות יחד עם שאת – שאת, הגבה, למעלה, מעלה.

זהו סוד בכתבי האריז"ל שקשור לדין של מלך, "עד כי יבא שילה". את פרשת המלך נקרא בשבוע הבא, ושם כתוב "ולא ירבה לו נשים" – כתוב שלפי הלכה למלך מותר להתחתן עם **חי** נשים ולא יותר. האריז"ל שואל שאלה שלא הייתי חושב עליה – אולי על המלך להתחתן דווקא עם **חי** נשים (ככה אפשר להבין על פי הסוד), האם מותר לו פחות? ומתוך – מותר לו פחות אבל אסור לו יותר.

הוא כתוב משהו מאד מיוחד, שכל החיים האישיים של המלך הם בעצם **חי** בחינות של אשה אחת ושמה לאה¹. יוצא לפי זה שבנשות המלך אין בכלל רחל, הוא מתחתן עם לאה, ירושלים, שיש לה **חי** בחינות. אלה דברים עמוקים שלא נוכל לפתח עכשיו (וראה לקמן בהשלמה).

המלה **מלך** עצמה היא כפולה של **חי** (ו-צ), העולה **מלך**, היא האות ה-**חי** באלף-בית) – ה"פ **חי** – וכאשר מוסיפים ל-**מלך** עוד **חי** (נשים) הוא עולה "**ביפיו**" (בסוד "**מלך ביפיו**"), דהיינו ש-**חי** הנשים של המלך מוסיפות-מגלות במלך את יפיו המיוחד (ויש לומר כי על אף שרחל היתה "יפת תאר ויפת מראה" יותר מלאה, מעלת לאה שהיא מוסיפה יפי ביעקב עצמו, לה דווקא יש עינים יפות, "ועיני לאה רכות" ות"א "יאין", שהיא מקבלת מעיני יעקב כמבואר בקבלה, ומחזירה באור חוזר את יפי עיניה אליו, "עין בעין יראו", וד"ל).

אגרת "קטנתי", על הפסוק שאמר יעקב אבינו "קטנתי מכל החסדים ומכל האמת". כעת אנו לכאורה במצב הפוך, שקרה כאן משהו לא טוב, אבל בקרוב בע"ה נוכל לומר כמו יעקב "קטנתי מכל החסדים ומכל האמת": "פירוש שבכל חסד וחסד שהקב"ה עושה לאדם צריך להיות שפל רוח במאד" – כשה' עושה אתך חסד גדול צריך להשפיל עצמך מאד. הוא מדבר לעצמו ולכל הנלוים אליו, ה' עשה אתי-אתנו נס גדול כשהייתי בכלא – שחרור שהוא חסד עצום, עד אין סוף. התגובה הספונטאנית של יהודי לחסד גדול היא להשפיל עצמו, כמו שקראנו לפני שבוע "כי אתם המעט מכל העמים", שממעטין את עצמכם.

כשה' עושה אתי חסד זאת אומרת שהקב"ה בעצמו מחבק אותי. כל חסד שה' עושה עם האדם – גם כל נשימה שהאדם נושם – היא חיבוק של הקב"ה, "וימינו תחבקני", "שהיא בחינת קרבת אלהים ממש ביתר שאת מלפנים", "וכל הקרוב אל ה' ביתר שאת והגבה למעלה מעלה צריך להיות יותר שפל רוח למטה מטה, כמ"ש מרחוק הוי' נראה לי". עד כאן.

ה' מחבק את האדם, גם מחבק וגם מעלה אותו מעלה-מעלה, ועל האדם להשפיל עצמו מטה-מטה. ה' מקרב אותי, ודווקא אז אני צריך להרגיש עצמי רחוק, ועל כך – שאני מרגיש עצמי רחוק – כתוב "מרחוק הוי' נראה לי". מלים שיש בהן כוונה מיוחדת: "**מרחוק הוי' נראה לי**" עולה הוי' ברבוע (676), שלמות שם הוי' ב"ה. זו התגובה המתבקשת להתקרבות אל ה', מה שה' מחבק ומקרב אותי עד אליו ממש. יש ביטוי בזהר "לאשתאבא בגופא דמלכא" – ה' מקרב אותי עד לתוכו ממש, ועלי להרגיש את עצמי רחוק. זהו פירוש "קטנתי מכל החסדים ומכל האמת".

חי נשות המלך – שכלול של ארבעה פרצופי

לאה

האבא של הרבי מסביר כל דבר בתניא לפי קבלה עמוקה. הוא מביא מכתבי האריז"ל שהמלה "שאת" היא סוד לאה. יש לאה ורחל –

¹ לאה בגימטריא "חי חי" שאמר חזקיהו המלך, שהיה ראוי להיות מלך המשיח. **מלך** עצמו עולה ה פעמים **חי**, נמצא שיש כאן סוד של ז-הב פעמים **חי**. **מלך** ועוד **חי** פעמים **לאה** = **אם** פעמים **חי**, סוד **אם** כל **חי**.

גלויים, כרגע אנחנו בחסדים המכוסים, אבל עוד מעט הם יתגלו ויהיה חסד גלוי, נרגיש כמה ה' מקרב ומגביה אותנו ונאחזנו נשפיל את עצמנו לפניו יתברך. בהמשך הוא כותב "כלא, ואין ואפס" – שלש מדרגות של בטול עצמי שגם רבי לוי'ק מזכיר. הכל כתר, צריך להיות לא-אין-אפס (כנגד ג הרישין של הכתר – רישא דאריך, רישא דאין, רישא דלא ידע ולא אתידע). כאן לא המקום להעמיק בפירושו.

תמצית מה שלמדנו הוא שעלינו להתחיל מחשיבה חיובית ("חשוב טוב יהיה טוב"), אז החסדים מתגלים ומרגישים איך שה' מחבק אותנו, ואז אנחנו משפילים את עצמנו מתוך ענוה, כולא קמיה כלא חשיב. לחיים לחיים, שתהיינה רק בשורות טובות. יש כאן גם חתן וכלה, שתהיינה הרבה שמחות – שמענו שהיו כמה בריתות במקום הזה – בזכות זה שהמקום יבנה במהרה לתפארת, לחיים לחיים.

[מכאן ואילך השלמות]

ארבע לאות

הנושא של חי נשים הוא סוגיא שלמה באריז'ל, המופיעה בשער המצוות בהתחלת פרשת שופטים.

מה הן ארבע הנשים, ארבע הלאות המקוריות, מהן מתפתחות כל ה-חי? המוחין דז"א מתלבשים בנה"י דאו"א ונכנסים לתוך הראש של ז"א. לכל נה"י, של אבא וגם של אמא, יש גם את המלכות. מהמלכות דאבא יוצאת לאה ראשונה, מהמלכות דאמא יוצאת לאה שניה. אחר כך המלכות דאבא מכה במלכות דאמא – כלומר מאירה במלכות דאמא – ומהארה זו יוצאת עוד לאה, לאה שלישית. הכל קורה בתוך הראש של ז"א, הכל קשור ל"חשוב טוב", לחשיבה של ז"א – ז"א חושב טוב. מה שז"א חושב טוב היינו שלש לאות שבתוך הראש שלו. אבל אחר כך המלכות דאמא בוקעת החוצה מאחורי הראש של ז"א ומוציאה שמה עוד לאה רביעית. לאה

כשהאר"י מפתח את חי הגוונים של לאה אמנו הוא אומר שבעצם הכל מתחיל מארבע לאה (מלך ועוד 4 לאה = 13 פעמים חי = גואל צדק). כמו שיש ארבע אמהות, יש ארבע לאה, ומהם מתפרט ומתפתח ונעשה חי. כתוב שמלך המשיח יהיה נשוי רק לאשה אחת, אבל היא תכלול ותשקף בעצמה את כל חי הבחינות (משיח אותיות שם חי, שם הוא בחינת אשה ויש לו חי שמות, חי נשים, הכל באשה אחת – אשה = טוב פעמים חי, "מצא אשה מצא טוב [פעמים חי]").

לאה – חשיבה חיובית וענוה

לאה היא מחשבה. יש ווארט בחסידות – "חשוב טוב יהיה טוב". היום קוראים לזה חשיבה חיובית. יש כח במחשבה לפעול על המציאות, לשנות ולעצב אותה – והוא הכח של לאה. כח המחשבה הוא לאה וכח הדבור הוא רחל. בתוך המחשבה יש קודם כל ד בחינות, ואחר כך יש חי בחינות של מחשבה טובה. כל זה מגביה את האדם, ולכן יש כאן ארבעה לשונות – שאת, הגבה, למעלה, מעלה – ארבע לאה שנעשו חי.

חוץ מזה שלאה היא מחשבה ורחל דבור, מה עוד ההבדל ביניהן? כתוב שלאה היא ענוה ורחל היא יראה ("אשה יראת הוי' היא תתהלל"). כתוב "עקב ענוה יראת הוי'" וכתוב "ראשית חכמה יראת הוי'" – עקב הענוה של לאה נמצא בראש היראה של רחל.

היות שלאה, "שאת כו'", היא ענוה מסביר רבי לוי'ק מה שכתוב כאן: ככל שאתה מתעצם עם לאה בכך שה' מחבק אותך ומגביה אותך מעלה מעלה, שאת וכו', כך עליך להשפיל עצמך בענוה למטה מטה. אם כן, לאה היא שני דברים – כח החשיבה החיובית, "חשוב טוב", וגם מיד לאמץ את מדת הענוה והשפלות, להיות שפל רוח במאד מאד.

לעבור מחסדים מכוסים לחסדים מגולים

שוב, נאחל שה' יעזור שעוד מעט נראה חסדים גלויים. יש בקבלה חסדים נסתרים וחסדים

והמוחין דגדלות כאשר הם עם המוחין דקטנות הם פחותים מאיך שהם בפני עצמם, ולכן כל אחד מוציא עוד 4 לאות ויש עוד 8.

החידוש שדווקא במצב הזה של הערכוביא יש כח באבא להוציא עוד לאה מאחורי הראש דז"א, קודם אמא הוציאה והוא לא. קודם שתי בחינות אבא היו בפנים, בחינה אחת של אמא בפנים ובחינה אחת בחוץ. במצב הבינים כל בחינה של אבא, הקטנות והגדלות שלו, מוציאה עוד בחינה שעומדת מאחורי הראש של ז"א, כך שיש חמש-חמש לאות במצב הבינים. כך השלמנו חי לאות – 4-10-4 במצבי ז"א מיניקה לבגרות שלמה. נמצא (לא ראיתי את זה כתוב במפורש אבל כך יוצא) שמתוך ה-חי לאות ו – א-ד-א (א ממלכות דאמא דקטנות, א ממלכות דאמא דגדלות ו-ד במצב הבינים – ב ממלכות דאמא דקטנות וגדלות ו-ב ממלכות דאבא דקטנות וגדלות) – עומדות-מתגלות בחוץ מאחורי הראש של ז"א ואילו יב עומדות בתוך הראש, יחס של "שלם וחצי" (שלם בפנים וחצי בחוץ, לשון נופל על לשון). וכך ניתן להסביר את סוד לימוד ההיתר של חי נשים (בלבד) למלך: "ואם מעט [אז היו לדוד ו נשים, אלו ששמותיהן מפורשים בקרא, היינו שמתגלות בחוץ] ואספּה לך כהנה וכהנה [כפלים, שלם ביחס לחצי]"¹, ודוק היטב. אותן ו לאות מגולות

הרביעית היא בסוד ה"קשר של תפילין", "וראית את אחוריי". אלו ארבע לאות המקוריות.

מארבע ל-חי – התכללות קטנות וגדלות

איך מגיעים מארבע למספר חי? כמוכן, צריך להסביר כל אחת בפני עצמה מה ענינה. הוא אומר שהכל לאה, רק שיש כאלה שהאריז"ל גילה ומהרר"ו ציין בפרט ואת שאר הנשים הוא לא מפרט. לעניננו כאן די לומר שכולן בחינות של לאה.

יש עוד הקדמה אחת: יש מוחין דקטנות ויש מוחין דגדלות. בכל מדרגה יש את כל ארבע לאות האלה – ארבע לאות של מוחין דגדלות וארבע לאות של מוחין דקטנות, כבר שמונה. אבל יש עוד משהו: אחרי שהמוחין דקטנות נכנסים לראש דז"א מתחילים המוחין דגדלות להכנס למוחין דז"א, אבל בתחלה נכנסים רק הו"ק שלהם. מוחין דקטנות נקראים יניקה – כשיש לז"א רק מוחין דקטנות הוא במצב של יניקה והכל שמות אליקים. אחר כך, כשהוא גדל, מתחילים להכנס המוחין דגדלות, אבל רק הו"ק שלהם. אז יש תערובת – יש גם את הו"ק של המוחין דגדלות יחד עם המוחין דקטנות. זהו מצב בינים, שגם קשור לסוד של החלל או האין שבין הי"ש ליש', בין ה"מנוחה" ל"נחלה", ודווקא במצב הזה יוצאות לא פחות ולא יותר מעשר לאות, להשלים את ה-חי (והסימן: ד-י-ד, שייך לדויד המלך).

אחר כך, כאשר כל המוחין דגדלות נכנסים לראש ז"א הם דוחים החוצה, למטה, את המוחין דקטנות, שכלל לא ממשיכים להיות שם. קודם המוחין דקטנות יורדים לגרון דז"א, ואחר כך נדחים עוד יותר עד שיורדים ליסוד דז"א. הדחיה הזו לגמרי, שאין יותר מוחין דקטנות, היא רק כאשר כל המוחין דגדלות נכנסים. בשלב הבינים אין להם כח לדחות, ולכן כל המוחין נמצאים יחד בערכוביא. במצב הזה כל אחת מהמדרגות שונה מאשר כשהיא בפני עצמה. כלומר, המוחין דקטנות כאשר הם יחד עם הו"ק דמוחין דגדלות הם במדרגה יותר נעלית ממוחין דקטנות בלבד,

¹ "ואם מעט ואספה לך כהנה וכהנה" – 6 תבות, לרמוז שכל חי הנשים נכללו ב-1 המקוריות. הר"ת = 108 ("ואם מעט" = 46; "ואספה לך" = 36, לאה; "כהנה וכהנה" = 26 – 3 פעמים לאה, אותיות מלך ועוד ו-1, ו-1 מלך עם תוספת – כל ו היא תוספת של חיבור אל המלך – של חי, ודוק. ה-ה השלישית, של "וכהנה" היא האות ה-חי בפסוק) = 6 פעמים חי, הערך הממוצע = "מלך ביפיו [על ידי חי נשיון] כנ"ל! הסי"ת = 84 = 6 פעמים דוד (המלך, שמוטרו לו חי נשים). האמ"ת = 342 = 6 פעמים 57, מזבח, חוה חוה חוה. הכל = 6 פעמים 89, גוף – האשה היא בחינת גוף כנודע. שש הנשים המקוריות שנשא דוד כוללות את כל אלה הנשים שנשא שלמה (בעברה) – שש נשים = 1000.

היום אנחנו, כל עם ישראל, נמצאים בדיוק במצב הזה הבינים שיש ערבוביא של קטנות וגדלות מוחין. במקום אחר כתבנו שקטנות מוחין היא ראש קטן וגדלות מוחין היא ראש גדול. יש אנשים שהם ראש קטן (משלימים עם המציאות הקיימת, עם ראש למטה) ויש אנשים שהם ראש גדול (חותרים לשינוי המצב הטובה). ככלל (כלל ישראל), לראש הגדול האמתי טרם זכינו (אנחנו בעולם העשיה, "אף עשיתיו", שרובו ראש קטן). היום אנחנו במצב בינים של ערבובית ראש קטן וראש גדול יחד, ובמצב הזה צריך להרבות בצדקה ואז נזכה למתנה של "תתן אמת ליעקב", שה' יאמת את המדות הטובות שלנו (והרצון הפנימי שלנו לגאולה).

ה. ארבע אמות

"ארבע אמות של הלכה" ו"ארבע אמות בארץ ישראל"

רצינו לקשור הכל לשני מאמרי חז"ל של "ארבע אמות" – "מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד" (זה ה"ארבע אמות" הראשון בש"ס בבלי, מתוך כמה מאות – "הכל הולך אחר הפתיחה" "בתר רישא גופא אזיל") ו"כל המהלך ארבע אמות בארץ ישראל מובטח לו שהוא בן העולם הבא". המימרא הראשונה מופיעה במסכת ברכות, ובעקבותיה אומר אב"י שעד שלא שמע אותה היה לומד בביתו ומתפלל בבית הכנסת, אך לאחר ששמעה הוא מתפלל היכן שהוא גורס. לכאורה אלה שני מאמרים הפוכים, הראשון אומר להסתגר רק בבית המדרש והשני אומר לצאת לטייל ארבע אמות בארץ ישראל, אבל החיבור שלהם הוא החיבור של הצורה והחומר, "מובטח לו שהוא בן העולם הבא" כבר בעולם הזה, כפי שהוסבר בשיעור.

המאמר השני הוא מאמר של רבי יוחנן ("אמר רבי ירמיה בר אבא אמר רבי יוחנן"), בגימטריא

שמתחלות א-ד-א כנ"ל כוללות את כל ה-חי (החצי כולל בעצמו את השלם וחצי יחד!) שהרי א-ד-א ברבוע פרטי = חי (במשולש פרטי, א-ד-א = יב, היינו יב הלאות העומדות בפנים)!

אמת-צדקה-אמת

באגרת הקדש ו', שסיימנו בחת"ת אתמול, כתוב שיש את האמת שלי ויש את האמת של ה' – לכן כתוב "תתן אמת ליעקב" – האמת של ה' היא המתנה, בית המקדש השלישי, והאמת שלי היא כמו "אשה מזרעת תחלה", אתערותא דלתתא שלי, המקדשים הקודמים. בקיצור, הווארט שם הוא שלהגיע לכך שהאמת של ה' תכנס בי הוא על ידי צדקה. אם כן, יש סדר של אמת-צדקה-אמת (אמת צדקה אמת = תפארת, תפארת ישראל – ישראל היא הנקודה אמצעית של תפארת – מדת יעקב, עליו נאמר "תתן אמת ליעקב". פנימיות התפארת היא מדת הרחמים – "ונתן לך רחמים ורחמך" – "כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים" לתת לו את "אמת הוי"י". אמת-צדקה-אמת, תפארת = המשולש של 23 פעמים 47, חיה פעמים בטול, שתי בחינות חכמה, "פנימיות אבא פנימיות עתיק" – חכמה במשולש פרטי = תפארת, סוד "מה שמו ומה שם בנו" ! הר"ת של אמת-צדקה-אמת = $92 = 4 \text{ פעמים } 23$, הס"ת = $805 = 35 \text{ פעמים } 23$, האמ"ת = $184 = 8 \text{ פעמים } 23$. בסיס הסדרה המתחילה 4 8 35 = 23 ! בסיס הסדרה המתחילה יעקב רחמים תפארת, $182 = 298 = 1081 = 29 \text{ פעמים } 23$!). לתכלית האמת לאמתה, "אמת הוי"י" מגיעים בזכות ה"גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה".

לעניינו, דווקא במצב הבינים, שיש בו ערבוביא של מוחין, קטנות וגדלות יחד, ויש הרבה גוונים, עשר מדרגות של לאה, כל מיני מחשבות, העבודה היא להרבות בצדקה. גם ווארט חשוב, שהעבודה היום של תושבי עמונה, במצב הבינים שלהם, היא להרבות בצדקה.

336, שעולה פורים, כמו שהזכרנו הרבה פעמים. המאמר הראשון הוא מאמר של רבי חייא בר אמי משמיה דעולא, בגימטריא 1000 (צריך להוסיף אותו לגימטריאות של 1000 אצלנו). "ארבע אמות" עולה 720 (6 בעצרת, מספר הצירופים של "בראשית") ו"ארבע אמות של הלכה" ועוד "ארבע אמות בארץ ישראל" עולה 2664, ד"פ 666 (מספר מאד חשוב, משולש 36, משולש 8 ו-6 ברבוע) – "ארבע אמות של הלכה" = 1110 = 30 פעמים 37 (גילוי היחידה שבנפש, "יחידה ליחדך"), "ארבע אמות בארץ ישראל" = 1554 = 42 פעמים 37 (יחד, 2664 = 72, חסד, שם עב, האיתן שבנשמה, פעמים יחידה). 2664 ועוד רבי יוחנן רבי חייא בר אמי משמיה דעולא = 4000 = 4 (אמות) פעמים רבי חייא בר אמי משמיה דעולא!¹ רבי חייא בר אמי משמיה דעולא רבי ירמיה בר אבא אמר רבי יוחנן ועוד פעמיים "ארבע אמות" (של הלכה בארץ ישראל = 1224 = 4 פעמים 306, אשה, יהלם טוב, טוב פעמים חי כנ"ל) = 3700 = 100 פעמים יחידה (4, אבא, פעמים 925, מספר ההשראה ה-22, מספר החשמל ה-25).

¹ "רבי חייא בר אמי משמיה דעולא" כולל את שני החכמים יחד, משא"כ "אמר רבי ירמיה בר אבא אמר רבי יוחנן", ולכן חישבנו את רבי יוחנן, עיקר בעל המימרא, לחוד, ודוק. בכל אופן ראוי לחבר את כל שמות כל ארבעת החכמים (סוד "ארבע אמות") יחד: רבי חייא בר אמי עולא רבי ירמיה בר אבא רבי יוחנן = 1620 = 5 פעמים 324, חי ברבוע (לאה פעמים אדם, וד"ל).

ט' אלול ע"ז - כפר חב"ד

שיחת פתיחת הזמן לבחורי תום ודעת

פרי צדיק ולקוטי שיחות לפרשת כי תצא

א. תורה כנגד יצר הרע (זהר חדש כי תצא) | ב. התורה – שם ועזר ה' (פרי צדיק) | ג. מצות מעקה – גדרים חדשים בהתחלות חדשות (לקו"ש) | ד. דרשות ועיונים במצות מעקה (השלמה)

ירדפו. מאי זנח ישראל טוב [מיהו הטוב?]. דא יצר הטוב [סתם המלה "טוב" הולכת, הוא אומר, על יצר הטוב. איך אני יודע?], דשלמה מלכא קרייה טוב. דכתיב [בקהלת], טוב ילד מסכן וחכם [יש "ילד מסכן וחכם" שהוא יצר הטוב, ומי היצר הרע שם? חוץ מראשי הישיבה, מישהו מכיר? ("מלך זקן וכסיל").] למה היצר הרע הוא מלך והיצר הטוב הוא ילד? כי היצר הרע הוא מהלידה, אבל את היצר הטוב מקבלים בעיקר בבר-מצוה, את הדעת של היצר הטוב מקבלים בבר מצוה, אז הוא ילד. בגן עדן מקדם מי היה היצר הרע? הנחש. ומי היה היצר הטוב לכתחילה? אדם. למה היצר הרע יותר זקן ממנו? כי הוא נברא קודם – ביום ששי קודם נבראו הבהמות, כולל הנחש, ורק אחריהם האדם. חז"ל אומרים שהוא בא לאדם כזקן ומנוסה, אני הרבי כאן – כך הציג את עצמו. בכל אופן, שלמה המלך קורא ליצר הטוב סתם "טוב", "טוב ילד מסכן וחכם".]

[הפסוק בהושע ממש"ך:] אויב ירדפו [ישראל] זנח את הטוב כי היצר הרע רודף אותו.], דא יצר הרע, דאיהו שנאיה דב"נ [צריך לדעת שהיצר הרע שונא אותך, הוא אויב שלך. יש ביטוי מהרבי הקודם שהיצר הרע הכי מתוחכם הוא "אויב בלבוש אוהב" – אומר לך דברים כאילו הוא אוהב אותך, רוצה לתת לך הנאות עולם הזה, שיהיה לך טוב, אבל הטוב הזה הוא רע. זהו אויב בלבוש אוהב – הוא מתחפש לאוהב. הדעת שבר

א. תורה כנגד יצר הרע (זהר חדש כי תצא)
(תצא)

קביעות מומלצות בישיבה

ברוכים^א הבאים כולם. שתהיה שנת הצלחה – כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה, שכל האור יבוא מתורתנו הקדושה, הכל בשמחה. עכשיו נזכיר כמה דברים שכדאי שתהיה בהם קביעות בישיבה. אחד מהם, שכל יום שיש היולא של אחד מגדולי צדיקי החסידות – כדאי להזכיר אותו. אם רוצים להדר בזה – כדאי לומר דבר תורה בשמו ואם יש לו ניגון לנגן את הניגון שלו.

היום יום ההילולא של רבי צדוק הכהן מלובלין, לכן נתחיל עם דבר תורה ממנו על פרשת השבוע, מצוה "לחיות עם הזמן". מי יודע מי מחר (כבר עוד מעט)? [רבי פינחס מקוריץ]. נכון. פעם אמרנו שזהו יום טוב לנסוע לקבר רחל.

שני היצרים – ה"טוב" וה"אויב"

כדי שנבין את הקטע מרבי צדוק צריך לראות את מה שהוא מפרש – זהר חדש בתחלת פרשת כי תצא. נקרא בפנים:

כי תצא למלחמה על אויבך. ר"ש פתח [הוא מביא פסוק מספר הושע:], זנח ישראל טוב אויב

^א נרשם על ידי איתאל גלעדי. לא מוגה.

דאורייתא [אין כח שיכול לקטרג על היצר הרע ולבטל אותו חוץ מהתורה].

תורה לשני היצרים

וע"ד כתיב, והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך. על תרי יצריך [הפסוק הראשון של "ואהבת" הוא "ואהבת את הוי' אלהיך בכל לבבך" – לא 'לבך' אלא "לבבך", בשתי אותיות ב – וחז"ל דורשים "בשני יצריך". צריך לאהוב את ה' גם עם היצר הטוב וגם עם היצר הרע. בפסוק השני שוב כתוב "לבבך", "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך". שם חז"ל לא מפרשים בפירוש אותו דבר, אך הזהר חדש מפרש כאן על אותו דרך – צריך לשים את דברי התורה על שני היצרים, "על לבבך", את היצר הטוב הם מחזקים ואת היצר הרע הם שוכרים. כאן הוא אומר שכאשר שמים את התורה על היצר הרע היא שוברת אותו. ליצר הטוב היא מאירה, נותנת לו אור גדול. עד כאן דברי רבי שמעון].

א"ל רבי יהודה, יצר הטוב מאי בעי מלין דאורייתא [אמרנו שדברי התורה שוכרים את היצר הרע. רבי יהודה שואל למה היצר הטוב צריך את התורה? שאלה תמוהה. איך יכולה להיות שאלה זו אצל תלמיד בישיבה? אם אני מתנהג בסדר, יש לי כובע וחליפה, אני בסדר – אני לא כל כך צריך להתאמץ בדברי התורה. אני ילד טוב, גר בירושלים, הכל בסדר. זו שאלה של רבי יהודה כאן. אני מבין שהיצר הרע צריך את התורה, כדי לשבור אותו, אבל בשביל מה היצר הטוב צריך את התורה?]

א"ל, יצר הטוב אתעטר בהו, ויצר הרע אתכנע בהו [כשזוכים לכתור תורה היצר הטוב מתעטר בתורה. מי שיש לו כתר ועטרה על הראש נעשה מלך – "מאן מלכי רבנן" – ואז שולט במציאות ויכול לתקן אותה. היצר הטוב רוצה להביא משיח. כל אחד כאן רוצה, לשם כך עושים מבצעים – צריך לעשות הרבה מבצעים כדי להביא משיח. אבל כדי לשנות ולהשפיע משהו

מצוה מקבל הוא להכיר שיתכן מישהו בתוך עצמי שנראה אוהב אבל הוא באמת האויב שלי.], דשלמה מלכא קרייה שונא [בספר משלי, לא בקהלת].

דסניאין שמהן אית ליה [ליצר הרע יש הרבה שמות, יותר מליצר הטוב, כי הוא מאד מתוחכם, כמו שאמרנו. הוא בא בשם אחד, בתחפושת, ואם האדם מזהה אותו הוא בא בשם אחר. לכן צריך המון סיעתא דשמיא, כמו שנראה בהמשך ש"אלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו". יש פירוש אחד שכמו שני אנשים שנאבקים, היצר הרע הוא עשו, הוא חזק, וצריך עזרה מלמעלה להתמודד אותו ולהפיל אותו. כאן פירוש יותר פנימי, שצריך סיעתא דשמיא כדי להכיר אותו – כזה יצר הרע שלא נאבק איתך בכלל, יכול להופיע כאוהב שלך. "אלמלא הקב"ה עוזרו" להכיר שזהו היצר הרע "אין יכול לו".]

שבירת היצר בתורה

[בכל אופן, שלמה המלך קורא ליצר הרע שונא בספר משלי – "אם רעב שונאך האכילהו לחם". הוא נותן עצה מה צריך לעשות ליצר הרע שהוא שונא:], דכתיב, אם רעב שונאך האכילהו לחם. [מה פירוש "האכילהו לחם"?] ודא היא אורייתא קדישא [הלחם שצריך להאכיל ליצר הרע הוא לימוד תורה. לכן רציתי שנלמד קטע זה – הכנה טובה לזמן החדש של הלימוד כנגד היצר הרע. לכל אחד ואחד מאתנו יש יצר הרע, אנחנו לא צדיקים של תניא, בינתיים – לפחות אני, אולי אתם כן – אז צריך עצה נגד היצר הרע, והעצה היא לימוד תורה. "אם רעב שונאך", הוא רעב כדי לאכול אותך, "האכילהו לחם" של תורה וכך תבטל אותו, ובמקרה הכי טוב, של צדיק גמור, גם תהפוך אותו]. כד"א, לכו לחמו בלחמי [מכאן לומדים שהתורה נקראת לחם].

וע"ד בעי ב"נ לשוואה מלין דאורייתא עליה, בגין דיהא תבירא ביה [על ידי שהוא שם עליו דברי תורה, מתעצם איתם, הוא שובר את היצר הרע.], דלית ליה קטרונא ליצר הרע, בר מלין

המצב הראשוני הזה.]. [על המצב הראשון כתוב שיש בשביה:] אשת יפת תאר, דא היא נשמתא. כד"א, אשה יראת ה' היא תתהלל. דהא בכל יומא ויומא, אינון סיען ומנהיגין דנשמתין, ואינון סיען ומנהיגין דיצר הרע, אינון בקטרוגא תדריא [כל יום יש סיעה של מנהיגי היצר הטוב, כחות שהם בעד היצר הרע, וסיעה של כחות שבעד היצר הרע. הם רבים אחד עם השני], מקטרגין אלין באלין, וכל שייפין דגופא בצערא בניייהו, בין נשמתא ובין יצה"ר [כעת מדבר על מה שכתוב בתניא – ואולי כאן המקור של התניא – ששני הכחות רבים בתוך גוף האדם, כל הזמן בעימות בתוכו, ולכן האדם לא שקט. יש צער – לא תמיד אפילו יודעים למה אני לא מרגיש טוב, אבל הסבה האמתית שמישהו לא מרגיש טוב היא שיש מלחמה בתוך הגוף שלו בין שני היצרים שלו. כאן הוא כבר מכנה את היצר הטוב "נשמה", המלחמה היא בין הנשמה ליצר הרע. הנשמה היא ה"אשת יפת תאר" שהיא היא ה"אשה יראת הוי" – היפי האמיתית של האשה, הנשמה – "אין אשה אלא ליפי" – הוא ה"יראת הוי" שלה.].

בזהר הוא ממשיך להסביר את כל המהלך, עד סוף פרשית אשת יפת תאר, אך מה שקראנו מספיק לנו כדי לקרוא את ה"פרי צדיק", בעל ההילולא של היום.

ב. התורה – שם ועזר ה' (פרי צדיק)

נקרא בדרושים לפרשת כי תצא אות ב:

התורה – שם ה'

כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלהיך בידך וגו'. בזוהר חדש ר"ש פתח זנח וגו' וע"ד כי תצא למלחמה על אויבך דא איהו יצר הרע דאנן צריכין למיפק לקבליה במילין דאורייתא ולקטרגא ליה וכדין יתמסר בידא דבר נש כמו דאת אמר ונתנו ה' אלהיך בידך [עד כאן מביא מה שקראנו]. וצריך להבין היכן הוזכר כאן

במציאות צריך את הכתר של התורה. ווארט מאד חשוב – בלי כתר של תורה אינך יכול להשפיע על המציאות. היצר הרע זקוק לתורה כדי להכנע – קודם הוא אמר שהתורה שוברת את היצר הרע וכעת אומר שמכניעה אותו. בחסידות מבואר ששבירה שייכת לג' קליפות הטמאות לגמרי, תאוות איסור, ואילו הכנעה שייכת לקליפת נוגה, תאוות היתר. והם מילה ופריעה בנפש. הפריעה היא "גילוי העטרה", ולכן אמר זאת בהמשך למה שהתורה נותנת עטרה ליצר הטוב, ודוק.].

"כי תצא למלחמה" ביצר-האויב בכח התורה

[הכל נועד להסביר את הפסוק הראשון של הפרשה:] וע"ד כי תצא למלחמה על אויבך דא איהו יצה"ר [כמו שראינו, שהוא האויב, "אויב ירדפו"]. דאנן צריכין למיפק לקבליה במילין דאורייתא [צריכים לצאת מול היצר הרע עם דברי התורה שלנו. קודם חשבתי שיצר הרע הוא רק בתוך הלב שלי, אבל כעת משמע שהוא ממש מדבר ב'מבצעים' – אני יוצא לרחוב להלחם עם יצר הרע של אחרים, לא רק עם היצר הרע שלי. איך אני יוצא אל היצר הרע שנמצא בחוץ? לצאת אל היצר הרע של מישהו אחר אומר שאני רוצה להחזיר אותו בתשובה, בעזרת ה' יתברך, וגם זה רק עם דברי תורה. צריכים לצאת, "כי תצא למלחמה", לצאת מעצמי לקראת המלחמה, מלחמת הקדש – עם דברי תורה.], ולקטרגא ליה [כי רק התורה היא הקטרוג האמתי, הכח המנגד ליצר הרע והמנצח אותו.], וכדין יתמסר בידא דב"נ [אם הוא יוצא לקרב מול היצר הרע בדברי תורה הוא ינצח אותו, היצר הרע ימסר בידו:]. כמה דאתמר [בהמשך הפסוק], ונתנו ה' אלקיך בידך ושבת שבינו.

מלחמת הנשמה והיצר הרע

א"ר שמעון, ווי על דא ווי על דא, תחת עבד כי ימלוך ונבל כי ישבע לחם. דהא יצר הטוב אשתבאי בידיה, ואיהו מלך עליה [בתחלה היצר הטוב היה בשבי בידי היצר הרע – ווי ויי על

היינו על ידי דברי תורה שהוא שם הוי"ה ואלהיך מורה שהוא בעל הכוחות שלך [כמו שדורשים תמיד בחסידות ש"אלהיך" היינו 'כחך וחיותך', הכח והחיות הפנימית שלך. "הוי"ה הוא דברי תורה ו"אלהיך" הכח שלך. כל בחור, כשהוא לומד תורה, פשוט מתחבר עם שם הוי". ככה צריך לחשוב כשאני לומד תורה, שבעצם אני כעת יחד עם שם הוי".

אני רוצה להפנים – כמו שיסביר – את ה'. כמו שכתוב בתניא, בלימוד תורה יש יחוד נפלא שאין בשום מצוה אחרת, שאני גם תופס את הלימוד, רוצה להבין ומבין לפי ערכי, וגם נתפס ונקלט בדברי התורה. זהו הסוד של "מקלט מקלט" שהיה כתוב על כל פרשת דרכים – והרמז: **מקלט מקלט** בגימטריא משיח – צריך לקלוט את התורה ולהקלט בה. החדש לשם כך הוא אלול, עיר מקלט, וגם הישיבה שלנו היא עיר מקלט. כאשר מתעצמים עם שם הוי"ה זהו הכח לנצח את היצר הרע].

והיינו שהדברי תורה יהיה המנהיג אותך [הכח והחיות שלך]. על ידי זה תוכל לכבוש את היצר להבא [אפילו אם אדם חלילה נכשל פעם בעבירה, אם הוא מתעצם עם התורה וקולט את התורה – הוא קולט את שם הוי"ה – ועוזר שלא יכשל להבא]. שעיקר התשובה עויבת החטא מעתה [כמו שכתוב בתחלת אגרת התשובה בתניא – יתכן אפילו שמביא משם. כתוב בעוד ספרים, אבל בכך פותחת אגרת התשובה – שעיקר התשובה הוא מכאן ולהבא לא לחטוא, עזיבת החטא.

יש חרטה על העבר, אבל עיקר התשובה מהתורה הוא קבלה על העתיד – שלא הולך לעשות את הדבר הזה שוב – ואת הכח לקבל לעתיד מקבלים מהתורה – החרטה היא מה שהיצר טוב, הנפש האלקית, מתחרטת ומתביישת, אך הכח לקבל להבא לא לחטוא עוד, "עיקר התשובה מן התורה", היא "מן התורה" דווקא: [וזה יוכל להיות רק על ידי דברי תורה [מתי?]] ושתדע שהשם ה' שהוא הדברי תורה

שכבישת מלחמת היצר הוא על ידי דברי תורה [איפה בפסוק "כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו הוי"ה אלהיך בידך ושבת שביו וגו'"] יש רמז לתורה? כל הזהר כאן הוא שהדרך היחידה להלחם עם היצר ולנצח אותו היא בדברי תורה, ודורש זאת על הפסוק הראשון בפרשה. איפה בפסוק הראשון כתובה או רמוזה התורה?]

אך הענין על פי מה שאמרנו כמה פעמים דהתורה נקרא שם ה' [מאד חשוב לנו: הוא אומר שהתורה היא שם הוי", כי כל התורה כולה היא גם "שמותיו של הקב"ה" וגם "שמו של הקב"ה". כאשר משיח יבוא הוא יגלה לנו – וכבר החסידות מגלה לנו – שכל התורה כולה היא שם של הקב"ה. בגלל הווארט הזה – שאיני יודע אם ראיתי כאן – יסוד הלימוד שלנו בפנימיות הוא בכל דבר בתורה ובמציאות לראות את שם הוי", לראות את י-ה-ו-ה שבו. זהו משהו מאד יסודי אצלנו, בישיבה שלנו, שידעו את הווארט שהוא כותב – שכל התורה כולה היא שם הוי". על כך נאמר "סוד הוי"ה ליראיו ובריתו להודיעם".]

וכמו שנדרש (ברכות כ"א.) לברכת התורה לפניה מדכתיב כי שם ה' אקרא הבו גודל וגו' [איך חז"ל דורשים שצריך לברך לפני שלומדים תורה? מאיפה לומדים את "ברכת התורה"? מפסוק בפרשת האזינו שנקרא עוד מעט, בשבת תשובה, "כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלהינו". "כי שם ה' אקרא" היינו הברכה על התורה בדרשה זו, ומכאן לומדים שהתורה כולה היא שם ה'.] וכמו שאמר בזהר הקדוש כמה פעמים מאן דאשתדל באורייתא אשתדל בשמא קדישא [בזהר לימוד תורה נקרא "אשתדל" – צריך לעשות הרבה השתדלות כאשר לומדים תורה. כתוב שמי שמשדל בתורה משתדל בשם הקדוש].

התשובה על ידי הנהגת התורה את האדם

[אם כן, איפה רמוז בפסוק שלנו שהנצחון הוא בדברי תורה? בשם ה'. מי נותן את היצר הרע, האויב, בידינו?] וזה הפירוש ונתנו הוי"ה אלהיך,

את היצר הרע:] שהיצר הרע יכול להתגבר עליו אף כשהוא עוסק בדברי תורה [אפשר לשבת בישיבה וללמוד גמרא, ופתאום באמצע הלימוד – שוב, היצר הרע מאד חכם, הוא בא בכל מיני לבושים, כל הזמן מחליף שם, ויכול לתקוף אותך גם באמצע הלימוד.

לכאורה הפוך ממה שאמרנו עד כה, שרק דברי תורה מנצחים, וכעת אומר שיכול להתגבר עליך תוך כדי הלימוד. מה כן צריך? רק צריך תפלה להשם יתברך שיעזור לו שיכנסו הדברי תורה לתוך לבו [מתי דברי התורה עוזרים לנצח את היצר הרע? כמו שאמרנו קודם, רק אם הוא קולט אותם בלב. בשביל שהוא יזכה לקלוט את התורה בלב – כל אחד בלב שלו – צריך להתפלל, להתפלל לה' שיעזור שדברי התורה יכנסו לתוך הלב שלי]. אך אחר תפלה להשם יתברך אם זוכה לכבוש היצר הרע העיקר הוא על ידי כח התורה [עיקר מה שנתן את הכח לנצח בפועל הוא דברי התורה, אך בתנאי שהצליח להפנים אותם]. שנקרא שם ה' כמו שנאמר ונתנו ה' אלהיך בידך דהא לית ליה קטרוגא ליצר הרע בר מילין דאורייתא. וזה הפירוש בגמרא אלמלא הקדוש ברוך הוא שיעזור לו, היינו על ידי דברי תורה שהוא שם הוי"ה קודשא בריך הוא [דברי התורה עצמם הם שם ה'].

ושבית שבינו מפרש הוזהר חדש על היצר טוב שהיה בשביה וראית בשביה אשת יפת תואר מפרש דא הוא נשמתא כדא דאת אמר אשה יראת ה' היא תתהלל וכו' [הוא ממשיך לפרש את דברי הזהר חדש, אבל עד כאן עיקר הווארט שרצינו לומר].

סיכום

נלמד ממנו, בעל ההילולא של היום, שדברי התורה הם ה' עצמו. הוא לא מביא את הזהר הידוע ש"אורייתא וקוב"ה כולא חד", ואם אני מפנים זאת אני מגלה ש"ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד", ואז יש לי כח לנצח את היצר הרע בפנים וגם בחוץ ולהביא משיח. מי משיח? מי

הוא מנהיג אותך [צריך לומר שהתורה שלומדים היא שם ה' יתברך, והוא מנהיג אותך – כלומר, הופך להיות "אלהיך"]. וכמו שאמר בוזהר הקדוש ("ח"א ר"ב א') דלית לך מלה לתברא יצר הרע אלא אורייתא [אין שום דבר שיכול לשבור את היצר הרע חוץ מהתורה – אותו ווארט שכתוב כאן בוזהר חדש]. וזה מה שכתוב בוזהר חדש הנ"ל דלית ליה קטרוגא ליצר הרע בר מילין דאורייתא [אין שום דבר שיכול לקטרג, לנגח את היצר הרע, חוץ מהתורה].

וכתיב ונתנו ה' אלהיך בידך על פי שאמרו [בגמרא, בנגלה]. (סוכה נ"ב ע"ב) אם פגע בך מנוול זה משכחו [בכח] לבית המדרש [זה הישיבה]. וכן [עוד מאמר חז"ל בגמרא. (קידושין ל' ע"ב) בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין [אם כן, כשלומדים תורה יש כמה מחשבות וכוונות – מה אני עושה כשאני לומד תורה? מה שצריך למשוך את היצר הרע לתוך בית כנסת הוא כמו שאני נקלט בדברי תורה, הם מקיף. תבלין הוא פנימי – כשאני אוכל את הדבר הוא הופך להיות תבלין להמתיק את יצר הרע בפנים. מה שכל התורה היא שם הוי" – זהו משהו כללי לגמרי, שכל התורה היא סוד ה' ("סוד הוי" ליראיו" בחינת "אשה יראת הוי" היא תתהלל"). ככל אופן, יש כאן "שם הוי'", בית המדרש ותבלין].

להתפלל לעזרת ה' על ידי התורה

ומכל מקום באותו מקום בגמרא (סוכה שם [בגמרא של "אם פגע בך מנוול זה וכו'"].) איתא יצרו של אדם מתגבר עליו [בכל יום]. וכו' [לא לחשוב שאם נצחתי פעם אחת את היצר הרע התפטרתי ממנו לגמרי, לא נכון, הוא מתגבר עלי כל יום]. ואלמלא הקדוש ברוך הוא שיעזור לו אינו יכול לו וכו'. והיינו שהאדם בעצמו אין בכוחו לנצח היצר הרע אפילו על ידי דברי תורה [כעת הוא מחדד ומעצים את הווארט שלו. אפילו כשלומד תורה – יש תלמידי חכמים שלומדים ויודעים המון תורה, ולא עוזר כדי לנצח

שישתדלו ללמוד הרבה שיחות, ודווקא להתחיל משני הכרכים הראשונים של שיחות הרבי. היסוד בעבודה, לקבל מה העבודה ששייכת לכל אחד, הוא "ספר ראשון" של לקוטי שיחות, שני הכרכים הראשונים, מחזור אחד של שיחות הרבי. עליהן יש לנו את הספרים "לחיות עם הזמן", בהם לומדים גם את השיחות המקוריות וגם את הביאור שלנו – מאד מומלץ בישיבה. לומדים? [כל שנה לומדים שיעורים בספרים אלה, במיוחד בשיעור א'.] זה היסוד, "כפלים לתושיה".

נפתח את השיחה של הרבי על פרשת כי תצא. יש עוד משהו – שכדאי שכל אחד לאט-לאט יתחיל גם להבין את האידיש של הרבי ובכלל. הספרים האלה הם באידיש במקור, והתרגום הוא אף פעם לא טוב כמו המקור. אפשר להבין את התוכן וללמוד את האידיש מתוך התרגום, אם משוים אותם. מי שהוא תלמיד ממולח – בלשון הרבי – ורוצה להדר בלקוטי שיחות, שגם "על הדרך" ילמד את האידיש. מישהו עשה את זה פעם בישיבה? זה אתגר. [היו שעשו]. זה רעיון טוב מאד. את הגעשמאק, טוב-הטעם, אין להשוות בכלל. כל הענין הוא שירגישו קשור, התקשרות, ולהרגיש קשור לרבי צריך להרגיש געשמאק אמיתי בדברי הרבי, ואי אפשר מהתרגום – רק מהמקור...

מחלוקת על ברכת מעקה

נקרא את הרעיון על מצות מעקב שמופיעה בפרשת כי תצא. יש פה גם לימוד שמאד טוב בשביל כל תלמיד בישיבה, במיוחד כשמתחילים זמן חדש, שנה חדשה של לימוד תורה:

ב. בנוגע להענין דמעקה – שאלני א' במכתב: הטעם למעקה הוא משום סכנה, כמ"ש "ולא תשים דמים בביתך כי יפול הגופל ממנו", והרמב"ם² פוסק ש"דברים שהם משום סכנה אין מברכין עליהם", ואעפ"כ, בפרק זה גופא³

שיקטול את החויה בישא. יש נחש, הנחש עדיין מסתובב, ומשיח – וגם ניצוץ משיח בכל אחד ואחד – הוא מי שיכול לקטול, להרוג, את הנחש. הכח להרוג אותו הוא דברי התורה שהם שם ה'.
עד כאן דבר אחד.
ניגנו ניגון הכנה.

"שם הוי" – חשבון

למדנו שהתורה היא שם ה', "כי שם הוי" אקרא". כמה שוה "שם הוי"?" הוי" עולה 26 אבל הפסוק אומר "שם הוי", מה החשבון שלו? בגימטריא 366. איזו מלה שוה 366 (שכעת אמרתי אותה)? חשבון. חשבון "שם הוי" הוא חשבון. כתוב "באו חשבון" – רמז שצריך ללמוד לעשות חשבונות. כל החשבונות של האריז"ל הם שמות קדש – "עיניך ברכות בחשבון", אם רק מעיינים בתורה הברכה, שהיא ההתרחבות והשפע, גם קשורה לחשבון.

בחדש אלול צריך לעשות חשבון נפש. מה הרמז של חשבון נפש? צריך לעשות חשבון כמה שוה נפש. ווארט מפורסם אצלנו ש-נפש שוה צדיק יסוד עולם, שוה יודע ספר, שוה חסיד שמח וגם שוה יהודי פשוט (היינו "שוה לכל נפש" באב"ע, כנגד אותיות "שם הוי" ב"ה). זה עיקר החשבון אצלנו, לדעת שהיהודי הפשוט וגם החסיד השמח וכו' שוים – עם ישראל הוא "גוי אחד בארץ", כולם אחד.

בכל אופן, זה רק היה לומר שאנחנו אוהבים חשבונות, אוהבים חשבון, ושעיקר החשבון הוא "שם הוי".

ג. מצות מעקה – גדרים חדשים

בהתחלות חדשות (לקו"ש)

שיחות היסוד – לקו"ש א-ב

עוד דבר שמומלץ ללמוד בישיבה הוא שיחות של הרבי, ובמיוחד בשיעור א' – צריך להיות קביעות, עוד תפקיד למדריכים בישיבה –

² הלכות ברכות פרק יא הלכה ד.

³ הלכה ח.

— אין יותר ממנו. הוא הכל. אותו דבר לגבי כל מצוה בשעתה, אבל כאן יש לנו אסמכתא שמצות מעקה הכי חשובה מכל המצוות המעשיות, כי רק בה מברכים "לעשות". למה? כי זהו לשון הפסוק — "ועשית מעקה לגגך". נוסח הברכה לקוח מהפסוק. משהו פשוט מאד, "לעשות", יש המון עשייה בתורה — אבל רק על דבר אחד מברכים "לעשות", "לעשות מעקה" לגגך.

נעיר שיש עוד מחלוקת הפוסקים: אם אתה בונה לעצמך אומרים "לעשות מעקה" ואם שליח שלך בונה הוא מברך "על עשית מעקה". מה אם הפועלים הם גויים, שאין להם שליחות (כדין חש"ו)? מחלוקת הפוסקים: יש מי שאומר שלא קיימת את המצוה בכלל. פשיטא שהגוי לא יכול לברך, ולדעה זו גם אתה לא יכול לברך, ואם אף אחד לא יכול לברך סימן שלא קיימת את המצוה. זהו מצב מצוי מאד, כי רוב הפועלים בעולם גויים. יש מי שחולק ואומר שבכל אופן בעל הבית כן קיים את המצוה והוא מברך. למה? יתכן שהרב יודייקין כתב על זה מאמר לפני הרבה שנים. השאלה האם העיקר ה"פועל" או ה"נפעל" — "ועשית" או "מעקה", העשייה או התוצאה. דוגמה פשוטה להמחיש את ההבדל בישיבה. (מה בעל הבית מברך?) כנראה "לעשות", הגוי בטל במציאות...]

שלשה טעמים בדעת הרמב"ם שמברכים על

מעקה

נחזור למה שאמרנו, שהראב"ד אומר שכלל לא מברכים — לכאורה בשל טעם הסכנה רק שהראב"ד מסביר שהכלל הוא שלא מברכים על מצוות שכליות. אם יש דבר שהשכל מחייב לעשות אותו — אני עושה אותו כי אני חייב לעשות אותו, לכן לא צריך לברך. ברכה על משהו כוונתה שאם ה' לא היה מצוה לא הייתי עושה — אני עושה רק בגלל המצוה. אם יש עוד סבה, שהשכל מחייב, הוא אומר כלל שלא מברכים. נחזור למצות מעקה — היות שהיא משום סכנה השכל אומר שצריך לעשות מעקה. אם השכל

פוסק הרמב"ם "אם עשה מעקה מברך . . אשר קדשנו במצוותיו וצווננו לעשות מעקה".

עוד מלת הקדמה: כשלומדים שיחה מרויחים שני דברים, גם נגלה וגם חסידות. צריך ללמוד גם עם כמה נגלה שאפשר, וכמובן שהתכל'ס היא להגיע לנשמה, "נשמתא דאורייתא", החסידות.

יש כמה ראשונים שסוברים כנגד דעת הרמב"ם — כדעת השואל כאן — ביניהם הראב"ד ובעל הרוקח שאין מברכים על מצות מעקה. אך היות שכל שאר הפוסקים סוברים כמו הרמב"ם, אף שלפעמים כשיש מחלוקת בענין ברכות אומרים "ספק ברכות להקל", כאן הדעות ההן בטלות ברוב וההלכה שכן מברכים.

יחוד וחשיבות ברכת "לעשות מעקה"

אם אתה עושה מעקה לעצמך הברכה היא "לעשות מעקה" ואם אתה עושה לאחרים הברכה היא "על עשית מעקה". זהו כלל ברמב"ם, שכל מצוה אם אתה עושה לעצמך הנוסח הוא "לעשות" ואם אתה שליח לעשות לאחר הנוסח הוא "על עשית". אבל למעשה — דבר מענין, שלא כתוב כאן — אין עוד ברכה בכל הברכות שאנו מברכים בה "לעשות", "אשר קדשנו במצוותיו וצווננו לעשות". זה כלל בכל הרמב"ם, שבכל מצוה שאדם עושה הלשון הוא כמו 'לעשות', אבל רק כאן יש את המלה "לעשות" ממש.

עוד משנה תוקף, שהרי "לעשות" הוא סיום מעשה בראשית — "אשר ברא אלהים לעשות" — את כל העולם ה' ברא כדי לעשות-לתקן. החוש של אלול בספר יצירה הוא עשייה, כי זה הזמן לתקן את כל המעשים שלנו. מכך שיש רק ברכה אחת שבנוסח שלה כתוב "לעשות", סימן ש"אשר ברא אלהים לעשות" היינו "לעשות מעקה".

בכלל, יש ווארט שמובא ב-רמח אותיות ובעוד מקומות, שבכל חג שכלומדים את הדרושים שלו כתוב שהוא השיא של כל השנה. אם בראש השנה — אין כמו ראש השנה, הוא הכי-הכי; אם יום כיפור — הוא זמן השיא; אם סוכות, זמן שמחתנו

יש טעם שלישי, שהרבי כותב כאן בשיחה – שמצות מעקה היא לאו דווקא בשל הסכנה, אלא על מנת להמשיך אור עליין. הרבי מביא שלרמב"ם יש שתי מצוות, כפי שהוא מביא מהספרי. יש מצות "ועשית מעקה לגגך" ויש מצות "ולא תשים דמים בביתך". בספר המצות, בשרשים שלו, יש לרמב"ם כלל שטעם המצוה לא נמנה כמצוה. אם "ולא תשים דמים בביתך" הוא הטעם ל"ועשית מעקה לגגך" – כפי שמשמע, שצריך לעשות מעקה כדי ש"לא תשים דמים בביתך" – הוא לא אמור להמנות כמצות לא תעשה בפני עצמה לפי כלל הרמב"ם. כאן הוא מונה גם את המצות לא-תעשה, לפי ספרי מפורש, והיות שיש כאן שתי מצוות סימן של"ועשית מעקה לגגך" יש טעם בפני עצמו – לא רק בגלל איסור הסכנה. יש משהו עצמי ועצמאי במצות "ועשית מעקה לגגך". בהמשך השיחה, הוא מסביר (על פי פנימיות) מהו אותו דבר, כפי שנקרא. זהו כבר הסבר שלישי למה הרמב"ם לא מסכים עם הראב"ד.

תיכף נסביר את מבנה שלשת ההסברים שאמרנו. מה המבנה הכי חשוב של שלשה דברים אצלנו? הכנעה-הבדלה-המתקה מהבעל שם טוב. יש כאן דוגמה יפה, כפי שנראה.

מעבר למצב חדש – נסיונות חדשים וגדרים

חדשים

קודם נקרא את עיקר החידוש של השיחה, של"ועשית מעקה" יש טעם בפני עצמו, ולא רק משום הסכנה:

ג. והענין בזה בעבודת האדם:

כאשר יהודי בונה בית חדש, לא מספיקים הגדרים שהיו אצלו עד עתה, שעל ידם עמד בכל הנסיונות, ובמילא יכול להיות שיתברך בלבבו לומר שלום יהי לי, שהרי עברו רוב שנותיו ולא חמא¹. עליו לדעת, שכיון שעובר

אומר שצריך לעשות מעקה לגג, "כי יפול הנופל ממנו", לא מברכים. זו סברת הראב"ד כנגד שאר הפוסקים.

אפשר להסביר למה הרמב"ם חולק על הכלל הזה בשלשה אופנים. יותר קל שנאמר בעל פה, לכן כעת אני אומר גם מה שכתוב כאן בהמשך השיחה:

הסבר ראשון: אפשר לומר – ההו"א של כותב המכתב – שהרמב"ם חולק על עצם הכלל, ולדעתו אפשר וצריך לברך גם על מה שהשכל מחייב (היינו במצוה דאורייתא, כמו מצות מעקה שכתובה בפירוש בתורה, משא"כ מצוה דרבנן שמשום סכנה, כמו מים אחרונים, שעל זה לא מברכים – כך מסבירים רבים בדעת הרמב"ם). יהודי יכול, גם כאשר השכל מחייב, לעשות את הדבר כי ה' צוה, לא מפני שהשכל מחייב. למה הדבר דומה? למה שכתוב תמיד בחסידות, שאת המשפטים צריך לקיים כמו חוקים. חוק הוא למעלה מהשכל, איני מבין, ומשפט מובן בשכל. על משפט כתוב שאם לא היתה ניתנת תורה, ח"ו, היינו לומדים כך וכך מהחיות והבהמות. אפשר לומר שהרמב"ם סובר שהיהודי מתייחס גם לשכלי כמצות ה', ולכן צריך לברך. זהו הסבר אחד.

הסבר שני: יש סברה של החזון איש שמצות מעקה היא לא בדיוק מצוה שכלית. למה? כי פועל, כל אחד, כל בחור אם הוא רוצה – לא מומלץ – יכול לטפס על אילן וזה יכול להיות מאד מסוכן. אם מדובר בפועל כתוב שהוא מסכן את החיים שלו בשביל להרויח כמה גרושים. הוא כותב שאדם מבוגר שעולה על הגג שומר על עצמו, לכן השכל לא בדיוק מחייב לעשות מעקה – כי מותר לאדם להסתכן תוך כדי שהוא שומר על עצמו. לכן במצוה זו התורה מהדרת, משחו שהשכל לא מחייב. אם הרמב"ם סובר כמו החזון איש זהו גם טעם למה סובר שצריך לברך – הוא לא חולק על הכלל של הראב"ד, אלא רק על כך שזו מצוה שכלית.

¹ יומא לח, ב.

הנסיונות של בית המדרש, של הישיבה. כמה שהישיבה קדושה, עם יראת שמים והכל, אבל היא בית חדש – ולבית חדש צריך לעשות מעקה. שוב, הדוגמה שהוא מביא היא מאחד שיוצא מכתלי בית המדרש, מ-ד אמות של הלכה, לתוך העולם:

כאשר יוצאים מחוץ לכתלי בית המדרש אל העולם, שכאן מתחילה עבודה חדשה, מתחילים אצלו ענינים חדשים שעד עתה לא היתה לו שייכות עמהם,

וכמו"כ אצל כל אדם בכל יום, שהתחלת היום צריכה להיות בעבודת התפלה, ואח"כ לימוד התורה – בשעה שיוצא מד' אמות של תורה וד' אמות של הלכה, לעסוק בל"ט מלאכות שהם עובדין דחול,

צריך לעשות מעקה, כדי להבטיח שעניני העולם ועובדין דחול יהיו כדבעי, שלא יהי' בזה "דמים בביתך" ו"יפול הנופל".

שמירה לגג ההשכלה

כשם שבגשמייות צריך המעקה להיות גבוה מן הבית, למעלה אפילו מגג הבית – כמו"כ ברוחניות צריכים ליקח את המעקה ממקום שלמעלה יותר ממנו, סיוע ממקום עליון יותר.

באותיות של קבלה, צריך להמשיך מאורות עולם האצילות לגג של עולם הבריאה. המלים האלה מאד חשובות לבחור ישיבה, כי בחור ישיבה אמור להיות בעולם הבריאה. למה? [שכל]. בעולם הבריאה יש שכל, במיוחד בלימוד תורה בעיון. בעולם הבריאה יש גמרא, וכתוב שגם חסידות צריך ללמוד כמו גמרא – זו הפנימיות של עולם הבריאה. דווקא שם יש גג – שיא היכולת שלך להשיג בתורה שאתה לומד – ודווקא בגג שלך, גג יכולת ההשכלה שלך, כמו שאומרים, צריך להמשיך מעולם האצילות מעקה, שיהיה כח לא ליפול מהגג שלך, מגג ההשגה שלך.

מה הדוגמה הפשוטה, איך אדם יכול ליפול מהגג של השכל? למה אדמו"ר הזקן התחיל את

הוא לבית החדש [כתחלת הפסוק, "כי תבנה בית החדש"], מוטלת עליו עבודה חדשה, ועליו לדאוג ("זיך באוואַרענען") שיוכל לעמוד בנסיונות החדשים שיכולים להיות בעבודה החדשה.

למה רצינו את השיחה הזאת? כי היסוד כאן הוא שכל מעבר למצב חדש בחיים מביא אתו נסיונות חדשים. קודם אמרנו שיצר הרע מתחדש כל הזמן – זהו אותו ווארט, רק באותיות של חב"ד. כל שלב חדש בחיים הוא נסיונות חדשים. אפילו אדם שהיה מאד חזק, והצליח בנסיונות – הוא משתמש דווקא במלה הזו, כתוב באגרת הקדש יא, "להשכילך בינה" (שמצוה שכל אחד ילמד טוב), שאת כל העולם הזה ה' ברא בשביל לעבור נסיונות. ידוע מה שאמר בעל "פרי הארץ", רבי מענדלי מויטבסק, שכל נסיון הוא באמונה. כדי שנתעצם עם האמונה שלנו בה, "לדעת" ("כי מנסה הוי' אלהיכם אתכם לדעת"), ה' נותן לנו נסיונות. בכל שלב חדש בחיים לא לומר שאני גיבור, הצלחתי בנסיונות בחיים – כעת יש משהו חדש. כשאתה עולה כהה, וכל שכן אם אתה עולה מיסודי, מחיידר, לישיבה קטנה – כל מסגרת חדשה, דע לך שעכשיו אתה בבית חדש והצופר של הבית החדש הוא נסיונות חדשים. לכן צריך לקבל הרבה כח נפשי כדי לעמוד בנסיונות החדשים.

הרבי לא מביא כאן, אבל מי זוכר מה המאמר האחרון שהרבי חלק לרבים? ["ואתה תצוה"]. מה אחת הנקודות החשובות שם? הרבי אמר שהיו חסידים ברוסיה בדור הקודם, עם מסירות נפש בפועל ממש, שעמדו בכל הנסיונות, וכאשר הגיעו לאמריקה – מקום של רווחה – לא מצאו ידים ורגלים, נפלו ממדרגתם. אמריקה בשבילם היתה בית חדש. זו דוגמה.

כאן הדוגמה שמביא היא מאחד שיוצא לעבוד – גמר את הישיבה ויוצא לעבוד, ופשיטא שיש נסיונות חדשים. אנחנו לא בשלב הזה, אלא אדרבא – בשלב של התחזקות בלימוד, שנכנסים לבית המדרש. כמו שיצר הרע מתחדש, יש את

ע"ד הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר, שבכל ראש השנה צריך להוסיף דבר-מה בהידור מצוות עשה, בזהירות מלא תעשה ובהנהגה טובה [גם מאד מענין]. הוא אומר שבכל ראש השנה כל אחד צריך לקבל – ראש השנה הוא יום הולדת של כל אחד, כי הוא יום בריאת אדם הראשון, "זה היום תחלת מעשיך", וכמו שביום הולדת צריך לקבל החלטות טובות כך בראש השנה – שלשה דברים: הידור במצות עשה, זהירות בלא תעשה וגם הנהגה טובה. מאד מענין שהנהגה טובה לא נכללת בזהירות בל"ת ובהידור בעשה. הוא רוצה להסביר כעת שקבלת ההחלטות הטובות היא בעצם המשכה של מעקה, כי כל שנה היא "בית חדש" – אפילו אם גם לפנ"ז היו כל הנהגותיו כרבעי [קודם היית מאה אחוז בסדר, כמו שאמרנו, ואף על פי כן בשנה חדשה, "בית חדש", צריך מעקה]. – כיון שבכל ראש השנה נמשך אור חדש, כדאיתא באגרת הקודש¹, כמו"כ כאשר יהודי מתחיל עבודה חדשה, אם בצאתו מכתלי בית המדרש לעולם, או בכל יום נופא לאחרי התפלה והלימוד בכל בוקר ווכל הדוגמאות שהבאנו קודם, ובמיוחד מי שמתחיל ישיבה – שיעור א' – שעבורו לגמרי "בית חדש" – כאשר מתחיל להתעסק בעניני העולם – עליו להוסיף דבר-מה על מעמדו ומצבו הקודם [וזהו המעקה].

וזהו "כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך". מלמעלה נותנים כח לעשות מעקה, שהמעקה צריך להיות יו"ד מפתים, כדי להמשיך את האור חדש בכל עשר כחות הנפש, מהכחות חב"ד עד לכת המעשה, ובמילא תהי' הזהירות ש"לא תשים דמים בביתך כי יפול הנופל וגו'", ואדרבה – שיהי' "כתפארת אדם לשבת בית".

עד כאן לשון השיחה של הרבי. אם כן, זהו מוסר השכל מאד חשוב לכולם – כשמתחילים משהו חדש צריך להמשיך מלמעלה אור, לעשות

ספר התניא עם המלה תניא, ורשב"י התחיל את האדרא רבא עם המלה תניא? כתוב שכדי לבטל את קליפת תניא, קליפה של תלמידי חכמים שלומדים תורה, אלה שנמצאים על הגג של התורה. הם נופלים מהתורה, איך? בגאווה. מהו עולם האצילות? עולם של "אבא מקנן באצילות" – חכמה עילאה, שפנימיותה בטול, בטול במציאות. אור ה', אור של אחדות, שהכל ה'. משם צריך להמשיך מעקה לגגך, לשמור אותך שלא תיפול. כבר מתחילים להבין איך זו המצוה הכי חשובה בכל התורה, תכלית התיקון של כל התורה.

כעת הרבי מסביר למה הרמב"ם פוסק, וכך הלכה, שחייבים לברך:

ולכן שייך, ולא רק שייך אלא צריך לברך על עשיית מעקה, כי: כיצד יכולים לעשות מעקה, ליקח ממקום נעלה יותר מהמקום שבו נמצאים? – על זה צריכים לעשות ברכה, כפירוש רז"ל²: ברכה – מלשון "המברך את הגפן", דהיינו המשכה – "ברוך אתה הוי", שהו"י הוא למעלה מהעולם, וע"י "אלקינו" (גבורה וצמצום בשבילנו [להכנס בנו, כמו שראינו ברבי צדוק.]) ממושיכים זאת ב"מלך העולם", ועל ידי זה נעשה "יצונו", מלשון צוותא וחיבור [כאן הוא כותב את כל כוונת הברכה, כל הברכות, לפי החסידות: "ברוך" לשון הברכה, שיהיה "הוי" וממנו "אלהינו" ואז "מלך העולם", כך שמגיעים ל"יצונו", לשון צוותא וחבור.], לעשות מעקה: ענין זה נותן כח לעשות מעקה גבוה עשרה מפתים [כנגד כל עשרת כחות הנפש]. על הגג העולם הבריאה שהוא הקרקע העולם האצילות, כדאיתא בכתבי הארז"ל.

הכנה לשנה החדשה

ד. הוראה מפורטת מזה היא [כעת מקשר לראש השנה]:

¹ סימן יד.

² ישע"י מד, יג.

³ ראה המצוין במפתח לתורה אור ערך ברכה. המשך חייב אדם לברך תל"ח.

הגג שלי. זו כבר בחינת המתקה – המשכת אור. כאן כבר לא מדובר על סתם הידור בסכנה, אלא להדר בכלל – להדר ולהזהר ולהתנהג כמו שצריך.

הידור-זהירות-הנהגה טובה לבחור ישיבה

מה יכול להיות הידור בעשה, זהירות בלא תעשה והנהגה טובה לגבי בחור ישיבה? נשאל את הרמ"ם. מה הרמ"ם היו רוצים לראות שבחורים יתדרו ויזהרו ויתנהגו יפה – דברים שהם בחינת מעקה. מה אתה אומר? [אעשה רשימה].

יש אולי אחד שאומר שהידור היינו לקום בבקר ולהגיע לסדר.

מהי זהירות? יש דברים שמפריעים את הלימוד, שמן הסתם הם דברים שאסור להחזיק אותם בישיבה – פלאפון או משהו אחר, מכשירים אלקטרוניים למיניהם – וצריכים זהירות נגד הדברים העלולים להפריע.

מהי הנהגה טובה? התכל"ס היא הנהגה טובה – הנהגה טובה היא החברותא. גם החברותא שלך הפרטי, לקשור קשר הדוק באהבה עם החבר שאתה לומד איתו, וגם עם כולם. עיקר הנהגה הטובה היא לעשות דברים מתוך אהבת ישראל.

עד כאן שיחת המוסר שלנו לפני תחלת הזמן. אנחנו לא רגילים לזה...

נאמר עוד כמה דברים:

התחלנו ללמוד את "היום יום" – מאד טוב שילמדו בישיבה – וגם מה שלומדים כאן בשבתות, ה-רמח אותיות, מאד מומלץ שכולם ילמדו את האמרות ואת הביאורים. וגם, בע"ה נעשה עוד התוועדויות יחד, אבל כולם מוזמנים – צריך לסדר מטעם הישיבה – שכל שבת יגיעו כמה בחורים לכאן, בתורנות. אם יש שבת חופשה כולם יכולים לבוא, אבל ככה כל שבת שיגיעו לכאן כמה, לפי כללי ההתנהגות הטובה של הישיבה הקדושה.

כעת אפשר להתפלל תפלת ערבית.

מעקה, על ידי שמקבלים הידורים חדשים, החלטות טובות. קודם כל, סימן שכל אחד צריך לעלות על הגג – שכן יש ענין להגיע לגג. כמו שאמרנו קודם, להגיע לגג פירושו להגיע לגג היכולת שלך. לכל אחד יש את הגג שלו – צריך להגיע לגג שלך, אבל שם צריך מעקה שישמור עליך.

שלושת הטעמים – הכנעה-הבדלה-המתקה

נחזור לשלושת הטעמים שאמרנו קודם למה הרמב"ם אומר שכן צריך לברך:

הטעם הראשון, שגם על מצוה שכלית צריך לברך ברכת המצוות, שגם היא מצות ה'. זו הכנעת השכל – שגם המשפט יהיה אצלי חוק. ההרגשה שהמשפט יהיה אצלי חוק היא הכנעה.

הטעם השני הוא הלומדע'ס של החזון איש, שלא כל כך מסוכן – כל אחד יכול לשמור את עצמו – רק שהתורה עשתה הידור מיוחד, אבל זו לא מצוה שכלית שהייתי יודע בלי התורה. הטעם הזה שייך למה שהרבי כותב בסוף על הידורים – מצד השכל מעקה הוא הידור. מהו הידור? סוג של הבדלה. אני לא ממש מחויב, אבל אני נבדל – מאיזה מבט יותר גבוה. כתוב ש"חסיד שורפן" – חסידים יותר זהירים מסתם אדם, גם ממדת הדין. מדת חסידות היא להיות יותר זהיר ממה שהשכל-הדין מחייב. קצת כמו שהרמב"ם מחלק אצל אומות העולם בין חכמיהם לחסידיהם – חסיד הוא יותר מחכם. מסברת החזון איש יוצא שהאדם צריך להבדל מהדין הקר של השכל ולהגיע לאיזה מקום אחר – לראש של הידור. לפי זה, כל הראש של הידור, מדת חסידות, הוא סוג של הבדלה.

מה בדרך כלל ההבדל בין הבדלה להמתקה? שהבדלה היא "רצוא" והמתקה היא "שוב". אם אני נבדל – אני עולה, אם אני ממתיק – אני ממשיך. כל הווארט של הרבי, הטעם השלישי, הוא המשכה. לכן הוא הסביר את נוסח הברכה, "ברוך", "המברך את הגפן", להמשיך אור עליון – שלפי הקבלה היינו המשכה מהאצילות, שהאצילות תהווה מעקה בגובה עשרה טפחים על

לא עושה מעקה הוא ראוי ליפול מעיקרא, נגזר עליו, כמו שנדמה בעולם העשיה שהמזלות שולטים (כמו הפלת גורל, שכתוב שהיא הטיקלא – מלכות דאצילות שמקננת בעשיה).

הופעות "תשים" בתורה

מאמר מוסגר – דרוש על "תשים":
 בכל התורה המלה "תשים" מופיעה שש פעמים – חמש פעמים "תשים" ופעם אחת "לא תשים". שנים בבראשית – "ופתח התבה בצדה תשים" ו"ואת גביעי גביע הכסף תשים בפי אמתחת הקטן".

אחר כך הכי מפורסם, שחזו"ל דורשים, "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" ("תשים" לשון סימא טובה) – הקשר אליה הוא מה שאמרנו שמעקה היא מצוה כללית. דבר אחד כללי שצריך לשים, "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם", בכל התורה, ודבר אחד כללי שצריך לא לשים, "ולא תשים דמים בביתך", שלא יהיו לך דמיונות בבית.

אחר כך יש פעמיים במצות המלך – "שום תשים עליך מלך אשר יבחר הוי' אלהיך בו מקרב אחיך תשים עליך מלך" – פעמיים חוזרות המלים "תשים עליך מלך". לפני הראשון יש "שום" – דוגמה בפני עצמה של חש-מל-מל, ה"שום" – המקור הוא "חש", ה"תשים" הראשון, ממנו לומדים "שתהא אימתו עליך", הוא הבדלה, ברית מילה; ה"מקרב אחיך תשים עליך מלך" מדגיש את הקרבה למלך, המתקה. הכנעה-הבדלה-המתקה באופן מובהק.

מסתמא הולך כאן בדיוק לפי סדר המדות:
 "פתח התבה בצדה תשים" הוא חסד – כל פתיחה בתורה רומזת או לפתיחת המח (חכמה) או לפתיחת הלב (חסד).
 "ואת גביעי גביע הכסף תשים בפי אמתחת הקטן" היינו הטמנת החסד (כסף) – שייך לגבורה וצמצום.

ד. דרשות ועיונים במצות מעקה (השלמה)

ארבעת חלקי הפסוק כנגד עולמות אבי"ע

פסוק המעקה בתורה הוא פסוק מאד מובנה (מתחיל מ"כי תבנה") שמתחלק לארבעה חלקים. ההשראה להתבוננות זו היא דברי הרבי, שיש כאן מצות עשה ומצות לא-תעשה, שתי מצות שונות לשיטת הרמב"ם – זו הדגשה שאלה שני חלקים בפסוק, שמעוררים לשים לב לחלוקת הפסוק כולו. ארבעת החלקים הם:

- א. כִּי תִבְנֶה בַּיַּת חֹדֶשׁ
- ב. וְעָשִׂיתָ מַעְקָה לְגִגְדְךָ
- ג. וְלֹא תִשֵּׂים דָּמִים בְּבֵיתְךָ
- ד. כִּי יִפֹּל הַנֶּפֶל מִמֶּנּוּ

מתבקש להסביר כנגד אותיות שם הוי' (כללות ענין התורה כנ"ל) – י-ה-ו-ה, אבל הדגש הוא על הקבלת אותיות השם לארבעת העולמות אבי"ע. שתי המצוות שיש כאן, עשה ולא-תעשה, הן באמצע – גם בכך יש חידוש.

הפעולה כאן – "יצא אדם לפעלו" – היא חידוש במציאות, "כי תבנה בית חדש", כנגד עולם האצילות שהוא עולם חדש בעצם (עולם שנתקן על ידי שם מה החדש, כמבואר בקבלה).

מה האות העיקרי שהמבנה מכוון? כתוב בפירוש ש"ועשית מעקה לגגך" היינו הגג של עולם הבריאה. צריך להמשיך ולחבר את ה"חדש" של האצילות עם הבריאה. בכלל, התחדשות היא תמיד חכמה – "אבא מקנן באצילות". צריך להמשיך את האור החדש הזה ולעשות ממנו "מעקה לגגך" בגג עולם הבריאה.

"ולא תשים דמים בביתך" היינו ביצירה, שם יש דמיון – דמים לשון דמיון – של שתי רשויות. יש את ה"בית חדש" באצילות – הוא בית ה' – ויש "ביתך" (כמו 'דרכיך') ביצירה. תמיד עולם היצירה משקף את עולם האצילות.

"כי יפל הנפל ממנו" הוא בפירוש "אף עשיתיו". חז"ל אומרים "הנופל דמעיקרא", שאם

כפולה שלה. יש משהו מיוחד באותיות בגד שקודם יש בית, והגג שלו הוא עוד לפני הדלת (היו לנו שני רמזי דלת בפסוק). למה? ברגע שיש בית יש גג ואת הדלת מוסיפים. זהו סדר האלף-בית. נמצא שהגג הוא סוד הממוצע המחבר בין הבית לדלת, וידוע הכלל שבכל ממוצע המחבר יש שתי בחינות הנאחזות בשני הקצוות שהוא בא לחבר. ובפרט כאן ש"גג" מתחלק לג-ג (ובסוד "בקע לגלגלת" כנודע, חלוקת-בקיעת הגלגלת לרגל-רגל – לגג יש רגל כאן ורגל כאן). נחבר ג אחת לבית ו-ג אחת לדלת ונראה שהממוצע ביניהם הוא "בית דוד" שהוא בית חב"ד, ודוק).

רמז מבנה הפסוק

יש בפסוק 15 מילים ו-54 אותיות. 15 הוא משולש 5 ואם היו 55 אותיות היה משולש 10, שרש כפול, אבל יש רק 54. יש צורה שבדרך כלל לא כתובה אצלנו, אבל קיימת. במספרים הצורניים לא לכולם יש נקודה באמצע. לפי הסוד, לפעמים הנקודה באמצע נעלמת – יש נקודת חלל, עליה הבעש"ט אומר שכל סברה הוא יכול להפריך מפני שהוא קשור לנקודת האין שבאמצעה. ברבועים יש נקודה באמצע כל רבוע שני – אם הוא רבוע של מספר לא זוגי. במשולשים יותר נדיר – יש נקודה רק באמצע כל משולש שלישי (משולש של 1, 4, 7, 10 וכו'). משולש 10 הוא 55, אבל יש כאן 54 אותיות – משולש עשר עם נקודת חלל באמצע, שכנראה דרכה גם אפשר ליפול. לכן נצייר כך:

				כ					
				ת	י				
				ה	נ	ב			
				ח	ת	י	ב		
				ש	ע	ו	ש	ד	
				ה	ק	ע	מ	ג	י
				ל	ו	ך	ו	ל	
				י	מ	ד	ם	ש	א
				י	י	כ	ך	ת	י
				ו	נ	נ	פ	ל	ה

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" בתפארת – כל התורה כולה ("משפט רחמי", פנימיות התפארת).

שני ה"תשים" של המלך, זוג, הם נצח והוד. "לא תשים דמים" ביסוד – עיקר הדמיון הוא פגם הברית.

יוצא שהמעקה שלנו, ביסוד, הוא תחת "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם", בתפארת, כאשר ביניהם יש את שני ה"תשים" של המלך. [נדוד המלך נפל מהגג לפגם הברית בשל כח המדמה (כמו שמוסבר בשכינה ביניהם)]. אמרנו שהמלכות בפסוק מצות מעקה היא "כי יפל הנפל ממנו" – דוד, שהוא בר-נפלא, עולם העשיה, המלכות. גם שלמה נופל בפגם הברית באלף נשים. בעולם התהו שנשבר המלכות היא בעל חנן, שכולל גם את דוד וגם את שלמה בעולם התהו. איך יודעים? בעל חנן עולה 210 – דוד פעמים שלמה במ"ק, 14 פעמים 15 (מספרי הדרות של דוד ושלמה).

רמז אמצעי התיבות

נראה רמז יפהפה בפסוק, באותיות שבאמצעי התיבות:

"כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא תשים דמים בביתך כי יפל הנפל ממנו".
במבנה הבסיסי יש כאן בפשט יחוד י-ה ויחוד ו-ה, "כי תבנה בית חדש, ועשית מעקה לגגך", "ולא תשים דמים בביתך, כי יפל הנפל ממנו". נקרא הפוך – פיל ש-די. פיל לשון פלא בחז"ל, "הרואה פיל בחלום פלא נעשה לו". שירת הפיל בפרק שירה היא "מה גדלו מעשיך הוי' מאד עמקו מחשבתך". פלאי הפלאים של הפיל הם להכניס אותו בקוף המחט – שהקוף יוכל את הפיל. שם ש-די היינו "שאמר לעולמו די". פיל ש-די עולה 434 – דלת, צריך לעשות דלת לבית. המלה בפסוק שעולה מספר זה היא "בביתך". יש כאן עוד הרבה גימטריאות מופלאות.
באלף-בית האות ב היא בית והאות ד היא דלת וביניהם יש ג, גג – לא שם האות, אבל הופעה

הביצים". יש כאן איזה רמז, שלכאורה מישוהו צריך לחשוב עליו – איפה מוצאים את הקן? כתוב בפסוק "בדרך", העיקר שלא יהיה מזומן, אבל גם קן על הגג אינו מזומן. השאלה אם המעקה משנה לגבי דין מזומן – לעוף בפשטות לא משנה. בכל אופן, מדובר ביחס בין הורים לילדים קטנים, והסמיכות היא "ולא תשים דמים בביתך".

כתוב בחסידות שיש שלש מלים – ביצים, אפרוחים, בנים ("לא תקח את אם על הבנים. שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך"). האמא היא עיקר הגדלות, אותה דווקא צריך לשלח, ושלת מצבי הילדים – ביצים-אפרוחים-בנים – הם אולי הדוגמה העיקרית בתורה לעיבור-יניקה-מוחין. גם הבנים, היותר מבוגרים, עדיין צריכים שמירה – "האם על הבנים".

נראה עוד רמז יפה: כתוב קודם אפרוחים-ביצים, אחר כך האפרוחים-הביצים, ואחר כך הבנים-הבנים. מקדים יניקה (אפרוחים) לעיבור (בנים). לגבי המלה אם כתוב והאם-האם-האם. אם כן, יש שני אפרוחים, שני ביצים, שני בנים ושלוש אמהות – בכל המשפחה יש תשע מלים. הגימטריא של כל תשע המלים ("אפרוחים... ביצים והאם... האפרוחים... הביצים... האם... הבנים... האם... הבנים") יוצאת ט"פ קן (הערך הממוצע) – "כי יקרא קן צפור לפניך" – זהו הערך הממוצע, הקן כולל הכל (ידוע שסוד "קן" הוא [כל] קדמון נצחי" בגימטריא משיח, קן ועוד יצחק, ד"פ בן, "כנגד ארבעה בנים דברה תורה", היינו קן שבו ארבעה בנים).

רואים שהחלל הוא ממש בתוך הגג. בין גג ל-ך. נקודת התורפה היא שאתה חושב שהגג שלך. כמו שאמרנו שבעולם היצירה כבר כתוב "ביתך", והוא עולם הדמיון – אתה מדמייך שהבית שלך. מקור הדמיון הוא המחשבה שהגג שלך, ומשם אפשר ליפול. לכן צריך להמשיך מאצילות, "כי ממך הכל ומידך נתנו לך".

מצות מעקה – שמירה-חינוך לקטנים

בקשר לסברה של החזון איש, שאנשים מסכנים את עצמם, איך מתפרש "בביתך"? בני ביתך. עיקר הטעם שצריך לעשות מעקה הוא בשביל הילדים שאין להם דעת לשמור על עצמם, ולה מסוכן בודאי – אם יש גג לבית צריך מעקה עבור בני הבית הקטנים דווקא. מקשר את מצות מעקה עם חינוך – עושה עוד יותר כלל גדול בתורה, שצריך לשמור את הילדים מכל מיני סכנות. יש מחלוקת אחרונים אם מברכים כאשר שמים מעין מעקה מסביב לכל מקום מסוכן – בור פתוח וכו'. היות שזה לא "גגך" יש מחלוקת אם מברכים (המנ"ח אומר שכן והחיי"א אומר שלא). שוב, אדם מבוגר אמור לשים לב, אבל קטנים לא – זו מצוה מיוחדת עבור מי שאין לו דעת שלמה, קטנים וגם גדולים שאין להם דעת שלמה. זה "ולא תשים דמים בביתך" – דמיון שאפשר לעלות על הגג ולא יקרה שום דבר. אפילו מדת הגדר – עשרה טפחים – שומרת טוב על ילדים קטנים, אך לא דווקא מספיקה לגדולים.

הסמיכות לשילוח הקן (דאגה לביצים-

אפרוחים-בנים)

כמו שאמרנו (בשיעור לפרשת שופטים) שבעל הטורים אוהב לדרוש סמיכות, אפשר גם לדרוש: זהו הפסוק הראשון של "שלישי", התפארת, כפי שהרבי מסיים את השיחה בפסוק "כתפארת אדם לשבת בית". הפסוק האחרון של "שני" הוא סוף פרשת שילוח הקן, וכל הענין של שילוח הקן רומז לחינוך – "האם רובצת על האפרוחים או על

ש"ק כי תבוא, ט' אלול נ"ט - כפר חב"ד

המתקת קללות כי תבוא

שיעור בלקו"ת כי תבוא ד"ה "תחת אשר"

א. אהבה ואמונה | ב. "עבדת את הוי' אלהיך בשמחה" | ג. ההכנה לתפילה

עד שביום-הכיפורים נסתפק רבינו הזקן אם יוכל להתענות.

כששאלו את אדמו"ר האמצעי: הרי בכל שנה קוראים פרשה זו? ענה: שאבא קורא "אין הם נשמעים קללות".

פרשת התוכחה והקללות היא פרשה קשה, ויש לדעת כיצד להתמודד איתה. לשם כך מובא בפרשת כי תצא פסוק מקדים ומורה את הדרך בה 'מתמודד' ה' עצמו עם קללות: "... ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקללך. ולא אבה הוי' אלהיך לשמע אל בלעם ויהפך הוי' אלהיך לך את הקללה לברכה כי אהבך הוי' אלהיך"¹. בפסוק יחודי זה – בו מודגש שלש פעמים כי "הוי'" הוא "אלהיך" של עם ישראל ("בתלת זימני הוי חזקה"²) – נאמר כי הקב"ה איננו מעונין לשמוע קללות על ישראל, והוא ממתיק והופך אותן לברכות, הכל בשל אהבתו לישראל.

אהבת ישראל

מהסיפור שהובא עולה כי צדיקים – הדומים לבוראם – מאמצים לעצמם את תכונותיו של "הוי' אלהיך"¹: אדמו"ר האמצעי, כבר בצעירותו

¹ דברים כח, מז.

² בבא מציעא קו, ב (ובכ"ד).

¹ ראה בראשית רבה עז, א, זח"א י, א.

¹ ראה ירושלמי בכורים פ"ג ה"ג וזהר ח"ב לז, א כי היו צדיקים שנקראו בשם הוי'. בגמרא (בבא בתרא עה, ב) מפורש כי כך הוא ביחס לכל הצדיקים, ובפרט מפורש כך

בפרשת^א כי תבוא מופיעה התוכחה השניה בתורה – התוכחה שמוכיח משה רבינו את הדור העומד להכנס לארץ – ובה צח קללות. בחלקן הראשון של המאמר נעסוק באופן בו יש להתמודד עם קללות (בכלל) ולהמתין. לאחר שנמצא את הפסוק העיקרי בפרשת התוכחה דרכו ניתן להמתין את כל הקללות, נעסוק בפסוק בהרחבה – על פי הדרוש של אדמו"ר הזקן בלקוטי-תורה – ונלמד אודות דרגות שמחה בעבודת ה' להן מסוגל כל יהודי להגיע. בחלק השלישי של המאמר נרחיב בענין ההכנות לתפילה וההתבוננות בתפילה – אשר הן המעוררות את האהבה והשמחה בלב היהודי.

א. אהבה ואמונה

ויהפך הוי' לך את הקללה לברכה

בפרשת כי תבוא מופיעות הקללות שבמשנה-תורה, אותן קללות שאמרן משה "מפי עצמו"². בלוח "היום יום"³ מסופר:

רבינו הזקן היה בעצמו הובעל-קורא בתורה. פעם אחת לא היה בליאזנא בשבת פרשת תבוא, ושמע אדמו"ר האמצעי – והוא עודנו נער קודם הבר-מצוה – הקריאה מאחר. העגמת נפש מהקללות שבתוכחה הביאתו לכאב לב,

^א נערך (מהזכרון) על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה.

² ראה מגילה לא, ב.

³ זי אלול.

חוסר הרצון לשמוע את הקללות והיכולת להפוך אותן לברכות נובע מה'עובדה' המצוינת בסיום הפסוק: "כי אהבך הוי' אלהיך". כך גם אצל כל צדיק – "ועמך כולם צדיקים" – באות היכולות ותכונות הנפש הללו מתוך אהבת ישראל עמוקה. אהבת ישראל אמיתית גורמת לכך שהאדם יסרב לשמוע כל בקורת והוצאת לעז על עם ישראל, ויראה בכל המבקר את ישראל ודן אותם לכף חובה "בלעם" בן דורו, המזיק לעם ישראל ומקטרג עליהם (וכדרשת חז"ל: "בלעם" – בלא עם"²⁰, הרי שכל המפריד עצמו מעם ישראל על מנת לבקרם 'מן הצד'²¹ נעשה כבלעם).

חוסר הרצון לשמוע כל בקורת וקטרוג על ישראל מעורר בנפש כח להמתיק ולגלות את הטוב היהודי הנעלם והגנוז בכל חלק בעם ישראל – גם באותם החלקים ובאותם התחומים עליהם מוסבת הבקורת-הקללה. בעוד המקטרג דומה לבלעם שתום העיץ – שמתכונותיו ותכונות תלמידיו "עיץ רעה"²² – הרי הצדיק המעוניין לברך עושה זאת בכח "עיץ טובה", יכולת ראית הטוב הפנימי הצפון בכל יהודי.

מתוך עיון בפסוק שהובא ובקללות שבפרשת כי תבוא ננסה להמחיש כיצד יכול כל יהודי מעם

– בטרם עלה לנהוג נשיאות, קיים בעצמו "ולא אבה... לשמע אל בלעם" (וכדלקמן). אביו, שכבר היה נשיא, אף היה מסוגל לקיים בעצמו "ויהפך... את הקללה לברכה" תוך כדי קריאתו. יכולת ההמתקה של אדמו"ר הזקן – ביחס לקללות שבפרשת כי תבוא – שרשה באמירה הראשונה של הקללות על ידי הרבי והצדיק של כל הדורות, משה רבינו (אשר כל הצדיקים לאחריו הם "אתפשטותיה דמשה בכל דרא ודרא"²³). כך מפורש בחז"ל שהקללות שאמר משה "מפי עצמו" קלות מן הקללות שאמר "מפי הגבורה" – "הקל משה בקלותיו לאמרן בלשון יחיד"²⁴ – וכבר טמון בהם שרש ההמתקה.

לגבי המשיח על פי הפסוק (ירמיה כג, ה"ו): "הנה ימים באים נאם הוי' והקמתי לדוד צמח צדיק ומלך מלך והשכיל ועשה משפט וצדקה בארץ. בימיו תושע יהודה וישראל ישכן לבטח וזה שמו אשר יקראו: הוי' צדקנו" (וראה "תורת חיים" גליון 9). מפרשי הפסוק מבארים כי כך יקרא המשיח מפני שבימיו יצדיק ה' את ישראל – היינו שלא יקבל כל בקורת או קללה ביחס אליהם, וכמבואר בפנים.

²¹ תקו"ז תקון טט.

²² רש"י על דברים כח, כג (עפ"י הגמרא שהוזכרה בהערה ב). רש"י מרחיב ומוסיף (ע"פ תו"כ בחוקתי ה, ג) עוד קולא שישנה בדברי משה ביחס לקללות שהן "מפי הגבורה":

שבראשונות הוא אומר "את שמיכם כברזל ואת ארצכם כנחושה" (ויקרא כו, יט), שלא יהיו השמים מזיעין כדרך שאין הברזל מזיע, ומתוך כך יהיה חורב בעולם, והארץ תהא מזעת כדרך שהנחשת מזיע, והיא מרקבת פירותיה, וכאן הוא אומר: "שמידך נחשת וארצך ברזל", שיהיו שמים מזיעין, אע"פ שלא יריקו מטר מכל מקום לא יהיה חורב של אבדון בעולם, והארץ לא תהיה מזיעה כדרך שאין הברזל מזיע, ואין הפירות מרקביין.

על פי הקבלה (ראה שער מאמרי רז"ל מאמר "פסיעותיו של אברהם אבינו", לקו"ת להארז"ל תהלים פד, ז, ובכ"ד) המתכות נחשת וברזל מקבילות לספירות תפארת (שמים)

ומלכות (ארץ). הקבלת השמים לנחשת והארץ לברזל – בקללות שאמרן משה "מפי עצמו" – היא המתאימה יותר לפי הקבלה. עולה כי ראשית סוד ההמתקה היא בסידור הנכון של הדברים על פי פנימיות התורה, ודוק.

²³ ישעיה ס, כא.

²⁴ סנהדרין קה, א.

²⁵ אין הדברים אמורים ביחס למוכיח אמיתי המשתף עצמו בצרתו של הציבור ומוכיחם מאהבה (ויכידוע הרמז: **תוכחה** עולה **תוך אהבה**). מוכיח שכזה, קודם שמוכיח לציבור מוצא בעצמו את הפגם ומוכיח לעצמו – כפתגם הבעל"שם" טוב: "'הוכח' לעצמך, ורק אז 'תוכיח' לאחרים". אכן, יש לזכור את דברי רבי אלעזר בן עזריה (ערכין טז, ב) ביחס למוכיח האמיתי: "תמיהני אם יש בדרור הזה שידוע להוכיח".

²⁶ אבות פ"ה מ"ט.

בפנימיות **צח** רומז לאור התחתון מג האורות שבספירת הכתר – האורות הרמוזים בראשי-התיבות **קמץ** (ניקוד הכתר): קדמון, מצוחצח, צח^ט. האורות שבכתר מקבילים לכחות הנמצאים בעל-המודע של הנשמה: אמונה, תענוג, רצון. שרש כל קללה באור ה**צח**, בכח הרצון דווקא – הרצון והציווי הם המאפשרים (ליהודי בעל-בחירה) להמרותם, ובכך ליצור מציאות של קללה ורוע. הרצון העליון – **רעוא דכל רעוין** – הוא השרש העליון ביותר לאפשרות הרע שבמציאות. בתענוג מצד עצמו לא שייך שרש לרע, כאשר נמצא ה' בתענוגו – שעשועיו העצמיים – הרי שלא שייכת מציאות זולת כלל, ובוודאי לא מציאות שלילית. אמנם, כאשר מתלבש התענוג – אור מצוחצח – ברצון (להמשך אחר הגדרות הרצון – להנות מן הרצוי ולסלוד מהפכו), מוגדרים בו מושגי טוב ורע: **איין בטובה למעלה מענג** ואין ברעה למטה **מנגע**². כח האמונה הפשוטה אינו מתלבש כלל ברצון, ולכן אין ברצון כח לכופף ולהטות את האמונה להיות שרש לרע כל שהוא.

ישראל לאמץ לעצמו תכונות אלו, וכיצד ניתן להמתיק קללות בכלל, ואת הקללות שבפרשת כי תבוא בפרט.

תשעים ושמונה קללות

כאשר באים לעיין בקללות שבפרשת כי תבוא, ראשית יש לשים לב למספר הקללות. בפרשת בחוקתי נזכרות **מט** קללות, ובפרשת כי תבוא נזכרות פי שתיים קללות – **צח** קללות. מספרי הקללות מבוססים על המספר שבע – ז בריבוע ו-ב פעמים ז בריבוע – ומטרתם להגיע לידי המתקה של **"כל השביעין חביבין"**¹⁷ (שעל דרך ההמתקה **"חביבין יסורין"**¹⁸). בחסידות מתפרש המספר שבע כרומז גם לשובע – בתוך **צח** הקללות גנוז כח אלקי שניתן לחשוף אותו ולהשביע בו את הנפש, כנאמר בפסוק **"והשביע בצחצחות נפשך"**¹⁹.

מט הקללות שבפרשת בחוקתי ו-**צח** הקללות שבפרשת כי תבוא עולות ביחד **קמז** – כמנין שנות **יעקב** אבינו (העולה ז"פ שם הוי" ב"ה). **קמז** שנות יעקב מתחלקות (לפי מנין שנותיו האחרונות במצרים, ושנותיו הראשונות – טרם ירידתו לשם) ל-**טוב עין** ממנו נובע עצם הכח להפוך את הקללה לברכה, כמאחז"ל על הפסוק **"טוב עין הוא יברך"**²⁰ – **אל תהי קורא יברך** אלא **יברך**²¹.

עינך צרה לברכן, אף אני מספיק על ירך שתשלים ברכתך עם ישראל. יבא משה שעניני יפות לברכן הוא יברך את ישראל, ועליו אמר שלמה **"טוב עין הוא יברך"**, אל תהי קורא **"יבורך"** אלא **"יברך"**. **"טוב עין"** זה משה רבינו שעניני יפות לברך את ישראל, שברכן ארבע ברכות]– תוספת על שלש ברכות בלעם, שאף אותן כתב משה בתורה] הראשונה: **"וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה הוי' כן עשו ויברך אותם משה"**, והשניה: **"ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם"**, השלישית: **"הוי' אלהי אבותיכם יוסף וגו'"**, הרביעית: **"וואת הברכה..."** **"וואת הברכה"**, למשה נאה לברך את ישראל שנתן נפשו עליהם בכל שעה ושעה.

¹⁷ ראה תקו"ז תקן סט ותקן ע.

² ספר יצירה פ"ב מ"ד.

¹⁷ ויקרא רבה כט, יא.

¹⁸ בבא מציעא פה, א. סנהדרין קא, א.

¹⁹ ישעיה נח, יא.

²⁰ משלי כב, ט.

²¹ נתחומא וזאת הברכה א. דברי המדרש כולם מוסבים על סוד הברכות ה'משובעות' שבכח טוב העין של משה להעניק, כנגד צרות העין של בלעם:

בא משה לברך את ישראל והוסיף להם ברכה שביעית, **"וואת הברכה"**, תוספת על הברכות שברך בלעם את ישראל, שהיה ראוי לברכן שבע ברכות כנגד ז' מובחות ולא ברכן אלא שנאמר: **"והנה ברכת ברך זה שלש פעמים"**. אמר לו הקב"ה: רשע אתה

המתקה מן השורש

על מנת להמתיק ולהפוך את צח הקללות לברכות יש לעלות ברמת המודעות עד לשרש הרע הנעלם – עד לאור הצח שבכתר – בו גילוי כי שרש הקללה הוא בהארה גדולה של ברכה אלקית. אמנם, ידוע כי כל אור חוזר "חוזר לקדמותו ממש" – כל עליה מן הגילוי בעולמות אל שרשי הדברים הנעלמים חוזרת לא רק אל השורש, אלא אף ל"שורש השורש". העליה מן העולמות אל הכתר חודרת מעבר לאורות החיצוניים שבכתר – אור צח ואור מצוחצח (בהם שרש למציאות הרע במציאות, כנ"ל) – ונוגעת עד לאור הפנימי והעליון ביותר – האור הקדמון (בו אין כל שרש למציאות הרע).

בעליה עד לכתר – עד לאורות העליונים ביותר שבו – מתבררת תכונה המתגלה דווקא בכתר הנעלם והעל-מודע. בכלל, הכתר מגלה כי דווקא העל-מודע החשוך והנעלם מכיל את הכחות והאורות הנעלים ביותר. בפרט, נאמר על הכתר "כתר עילאה, אף-על-גב דאיהו אור קדמון, אור צח ואור מצוחצח, איהו אוכם קדם עלת העלות"^{כז} – "כתר עליון, אף-על-גב שהוא אור קדמון, אור צח ואור מצוחצח, שחור – [חשוך] הוא לפני עילת העילות", כלומר: באור הכתר מתגלה כי ישנו יתרון ומעלה בחושך על גבי האור והגילוי, שהרי החושך וההסתר מעידים על התיחסות וקשר אל דרגות גבוהות עוד יותר. בטוב הנסתר והחשוך נאחזת האמונה ה'עיוורת' – כח הראש העליון שבכתר – בעוד להכרה הגלויה (התלויה באור) נראים הדברים כרע וכקללה.^{כח}

אמונה פשוטה

הגילוי הכללי מן הכתר, כי הרע החשוך הוא בשרשו טוב נעלה ביותר, הוא גילוי שמעל

המציאות – החשיפה כי בעל-מודע יש לרע שרש טוב, איננה משנה עדיין את המציאות הנראית והנגלית. המתקת המציאות הנגלית – עולם העשייה – היא קשה, משום שהיא דורשת מעבר מן העולמות העליונים אל המציאות הממשית. בין העולמות הללו למציאות ישנו הפסק, כמבואר בפסוק (המתאר את השתלשלות העולמות) "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו"^{כט} – בין "הנקרא בשמי ולכבודי – [אצילות] בראתיו – [בריאה] יצרתיו – [יצירה]" לבין "עשיתיו – [עשיה]" מופיעה המילה "אף" ומפסיקה את 'הזרימה הטבעית' שבעולמות. על "אף" זה אמר משה רבינו "יגרתו מפני האף"^כ, משה רבינו לא מסוגל היה לבקוע לחלוטין מחיצה זו ולהמשיך עד עולם העשייה את המתקת הקללות, ומשום כך בדבריו ישנה שרש המתקה – מעין גילוי כי בשרש הקללות יש רצון טוב ורחמים רבים – אך אין הדברים מגיעים לכלל המתקה גמורה בעולם העשייה הנגלה לעינינו.

מהו כח ה"אף" אשר בכחו לבקוע את המחיצות ולהביא את הגילויים הנעלמים עד לעולמנו? מבואר בחסידות כי משה רבינו היה ענו מכל אדם משום שצפה עד סוף כל הדורות, וראה כי בדור עיקבתא דמשיחא יאחזו היהודים בה' ללא כל השגה, אלא מתוך אמונה פשוטה בלבד. בפני האמונה הפשוטה חש גם משה ענוה – ובכח אמונה פשוטה זו לתקן את המציאות ולהמתיק את הקללות גם בעולם העשייה – "אף עשיתיו". הצדיק אשר גלה את מעלתה של האמונה הפשוטה, ופעל דווקא באמצעותה לתיקון העולם^כ ("עשיתיו" הוא לשון תיקון: ב"אף" –

^{כז} ישעיה מג, ז.

^{כח} דברים ט, יט.

^{כט} ידוע כי פעם אחת, בצעירותו, חצה הבעש"ט נהר באמצעות שם קדוש – והתחרט על כך כל ימיו. כבעל-תשובה אמיתי זימן לו הקב"ה מעשה דומה בסוף ימיו – בו היה עליו לחצות נהר – והוא חצה אותו, כדרכו הקבועה

^כ תקי"ז תקון ע.

^כ כמבואר באריכות בספר התניא, אגרת הקדש יא.

אלהיך"^{כב} – היא הגורמת לצדיק 'לסרב' לקבל כל קללה או בקורת על היהודים, ומתוך סירוב זה מתעוררים בו הצורך והיכולת להפוך את הקללה לברכה. לאחר מכן הוסבר כי היכולת להפוך את הקללה לברכה תלויה בעליה אל הכח העליון שבנפש ובמציאות כולה – האמונה הפשוטה שלמעלה מכל אפשרות של רע במציאות.

על שתי עבודות אלו – עבודת האמונה ועבודת אהבת ישראל – נאמר בפירושו כי הן כוללות את כל התורה כולה. נאמר^{כג} כי חבקוק הנביא העמיד את כל מצוות התורה על אחת – "וצדיק באמונתו יחיה"^ל. על אהבת ישראל אמר רבי עקיבא: "ואהבת לרעך כמוך"^{לא} זה כלל גדול בתורה"^{לב}. מהו אם כן העמוד והכלל הגדול ביותר בתורה, האמונה או האהבה? מבואר בחסידות כי האמונה ואהבת ישראל הם "רצוא ושוב"^{לז} של אותו תוכן עצמו: כאשר עולה נפש היהודי ברצוא כלפי שמיא, הרי שכל המצוות מתמצות לכלל אמונה פשוטה בבורא העולם – אמונה החושפת את כל הטוב והברכה שבטבע הבורא הטוב. לאחר הריצה כלפי שמיא על היהודי לשוב ולבטא את אמונתו בעולם, והביטוי הממצה את כל התורה – והמוכיח כי האמונה אמיתית היא – הוא אהבת

אמונה פשוטה "עשיתיו"–תקנתיו) הוא מוריני הבעל-שם-טוב^{כז}, מייסד שיטת החסידות. כפי שכבר הוסבר, האמונה הפשוטה היא האור העליון ביותר שבכתר, אשר איננו מתלבש כלל בכח הרצון – האור הצח – ומשום כך איננו מוטה לשום אפשרות של רע, אף לא רע גלוי שבשרשו הוא טוב נסתר. משום כך יש בעליה אל האמונה הפשוטה וההאחזות בה כח לשנות ולהמתיק את כל המשתלשל ומגיע אל המציאות (ורמוז ליכולת ההמתקה המוחלטת שבאמונה הפשוטה – ה'משחקת' במושגי הרע והטוב למעלה מכל טעם ודעת, "עד דלא ידע": אמונה פשוטה עולה ארור המן העולה ברוך מרדכי, ודוק). האמונה היא בראש העליון שבכתר – מכיון שראש זה איננו מתלבש ומתגלה דרך שום כח פרטי בנפש, הוא נקרא "הראש הגלוי"^{כח}. בכח הראש הגלוי – האמונה הפשוטה והבלתי מתחכמת בטוב ה' – לחשוף במציאות את הטוב הנראה והנגלה כך ששום כח אחר לא יכול לכסותו בלבושים של רע וקללה.

אהבה ואמונה

מן הדברים עד כה עלו שתי דרכים עיקריות של המתקת הקללות והפיכתן לברכה: בתחילה נאמר כי אהבת ישראל פשוטה – "כי אהבך הוי"

^{כח} בפרשה בה מופיעה הברכה העיקרית בתורה – ברכת כהנים – יש "כי אהבך הוי אלהיך" אותיות (כי אהבך עולה חן).

^{כט} מכות כג, א.

^ל חבקוק ב, ד.

^{לא} ויקרא יט, יח.

^{לב} בראשית רבה כד, ז.

^{לז} "רצוא ושוב" מקבילים תמיד לתכונות הגבורה – ההתכנסות העצמית והעליה כלפי מעלה) והחסד – אהבה והרצון להשפיע כלפי מטה, אל העולם). כאן רמוזים הדברים בכך ששרש נשמת חבקוק – המעמיד את כל תריג המצוות על האמונה – קשור לשרש נשמת יצחק אבינו, איש הגבורה (כמבואר בכתבי האריז"ל), ואף שמו חבקוק עולה בניגמטריא גבורה. ה"שוב" מתבטא באופן פשוט בחסד רב – באהבת ישראל.

בעבודת ה', באמצעות אמונה פשוטה בלבד, ללא כל שימוש ב"קבלה מעשית".

^{כז} אחת הטענות ביחס לחסידות עליהן נדרש אדמו"ר הזקן לענות כאשר נכלא, היתה השאלה מדוע נהג הבעש"ט לומר פעמים רבות את ההברה "אף".

^{כח} בכח הראש הגלוי הזה יצאו בני ישראל ממצרים, כתרגום אונקלוס עה"פ (שמות יד, ח) "ובני ישראל יוצאים ביד רמה" – "ובני ישראל נפקין בריש גלי", וכמאמר חז"ל (תנא דבי אליהו פכ"ה): "ובשכר האמונה שהאמינו ישראל בהקב"ה כשהיו במצרים נגאלו ממצרים" (וראה עוד בספרנו אמונה ומודעות מאמר "כח האמונה").

כפי שהוא מפורש בלקוטי-תורה – נביא מעט רמזים המלמדים על כח ההמתקה שבפסוק:

על פי חכמת החשבון כח ההמתקה – המעבר מקללה לברכה – הוא הוספת סב לקללה, כך שתעלה בגימטריא ברכה. סב עולה "טוב מאד" – הביטוי הכולל את הטוב והנראה כרע, את הברכה ואת הקללה, וממתיקם כאחד – "וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד"^{מא} (וכפי שדרשו חז"ל^{מב} ביחס לביטוי "טוב מאד" כי "טוב" רומז לטוב הנראה והנגלה – החיים, היצר הטוב, השלוח, גן העדן וכדו', ו"מאד" רומז למה שנראה לרע – למות, ליצר הרע, לפורענות והיסורים, לגיהנם וכדו'). הכח להמתקה זו הוא בראיה הכוללת – "וירא אלהים את כל אשר עשה" – הקללה היא נקודתית, הרע נראה ככזה משום שהוא מתגלה מחוץ להקשרו בכלל המציאות. ראית הכלל ממתיקה את הקללה, והופכת אותה לברכה, משום שתפקידה בתמונה הכוללת מובן. בפסוקנו מפורש ה"כל"^{מג} הממתיק – "בשמחה ומרב כל" – שבכחו להפוך את הקללה.

ורמז בולט נוסף: בדברי חז"ל^{מד} מפורש כי האות העיקרית המסמלת ברכה היא ה"ב, ובשל כך נברא העולם באות זו. באופן נדיר מופיעה בפסוק האות ב שבע פעמים (שש מתוכן בחלק ה'שמח' של הפסוק: "בשמחה ובטוב לבב מרב כל")! שבע הופעות ה"ב רומזות לשבע ברכות

ישראל, ורצון להשפיע ולברך את עם ישראל בכל טוב.

הדמות המבטאת את האיזון הנפשי של "רצוא ושוב" בין האמונה לאהבה היא אברהם אבינו, היהודי הראשון. אברהם עולה בעבודת ה' שלו עד לראש העליון שבכתר – "ראש אמנה"^{לה} – ומשום כך הוא נקרא "ראש כל המאמינים"^{לה} (הראשון בתורה שהאמין בה', כמו שנאמר: "והאמן בהוי' ויחשבה לו צדקה"^{לב}). ה"שוב" של אברהם לעולם מתבטא במידת החסד וההשפעה שלו ("חסד לאברהם"^{לז}) – תכלית הרצון לברך ולהעניק, עד שעליו נאמר "והיה ברכה"^{לח} – הברכות מסורות לך"^{לט}. עולה כי המאמין האמיתי בה' אוהב את ישראל באמת, ובכחו להמתיק ולתקן כל קללה ולהפכה לברכה – "ויהפך את הקללה לברכה כי אהבך".

ב. "עבדת את הוי' אלהיך בשמחה"

פסוק ההמתקה

כאשר מתבוננים בקללות שבפרשת כי תבוא ומחפשים בתוכחה את הפסוק ה'שמח' ביותר – הפסוק דרכו ניתן יהיה להמתיק "מיניה וביה" את הקללות – נראה להתמקד על הפסוק המתאר את סיבת הקללות: "תחת אשר לא עבדת את הוי' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל"^{מז}. מתוך העמקה בסיבת הקללות ניתן להגיע, בעזרה, לעבודת ה' בשמחה – ואזי להפוך ולהמתיק את כל הקללות. בטרם נפנה לעסוק בתוכן הפסוק –

^{מא} בראשית א, לא.

^{מב} ראה בראשית רבה ט, ה"ג.

^{מג} בפירוש המשנה (ברכות ו, ג) הארכנו לבאר כי דווקא בכח האמירה "ש ה כ ל נהיה בדברו" ניתן לברך אף על מין קללה ובכך להמתיקו. והוא על דרך מטבע הלשון בו 'ציטטו' אנשי כנסת הגדולה את הפסוק "יוצר אור ובורא חשך עשה שלום ובורא רע" (ישעיה מה, ז) בתחלת תפילת "יוצר", שם החליפו והמתיקו את ה"רע" ב"כל" – "יוצר אור ובורא חושך עושה שלום ובורא את הכל", כהמשך הפסוק "אני הוי' עשה כל אלה", וד"ל.

^{מד} בראשית רבה א, י, ובכ"ד.

^{לה} שיר השירים ד, ח.

^{לב} ראה שיר השירים רבה ד, כ.

^{לז} בראשית טו, ו.

^{לח} מיכה ז, כ.

^{לט} בראשית יב, ב.

^{מז} בראשית רבה לט, יא.

^{מז} דברים כח, מז.

רמה מסוימת של עבודת ה' בשמחה לכל יהודי ובכל מצב (וכידוע כי עיקר חידושה של תורת החסידות – ובפרט של מוריניו הבעש"ט ושל אדמו"ר הזקן, "שני המאורות הגדולים" – היה להחזיר שמחה וחיות בכל דרגות העבודה¹²), ומשום כך פירש את הפסוק כתובע עבודה בשמחה לא רק בארץ ישראל.

ובניסוח שונה ומשלים: אדמו"ר הזקן פעל ברוח הפתגם "מאך דא ארץ ישראל"¹³ – (עשה כאן, בחו"ל, ארץ ישראל). משום כך ברור היה לו כי יש לגלות רמה של עבודת ה' בשמחה שאיננה שייכת רק לצדיקים שבארץ-ישראל. רמה זו, אשר גם חסיד המתגורר בגלות ונמצא במצב נפשי של ריחוק עצום מה' יתברך – (ואיננו עדיין צדיק-ארץ-ישראלי), מסוגל לעורר בעצמו, היא הגורמת לכך שבסופו של דבר יזכה להארה מעבודת ארץ-ישראל – (עבודת הצדיקים) ואף יזכה לעלות ממש לארץ ישראל ועבודתה המיוחדת (ועד ש"עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות"¹⁴).

נהבנה האחרונה עולה מעיון במהלך שבלקוטי-תורה – מהלך המשקף שיטה כללית אצל אדמו"ר הזקן: אדמו"ר הזקן מבדיל בין דרך עבודה ושמחה הראויה לצדיקים לבין דרך עבודה ושמחה המתאימה לבינונים, דרכים המוגדרות כדרך "ישראל" ודרך "יעקב". לכאורה, חלוקה זו היא "הבדלה" מוחלטת המתאימה לדרכו של אדמו"ר הזקן בספר התניא – דרך המבדילה מהותית בין נפש הבינוני ודרך העבודה המתאימה לו לנפש הצדיק ולעבודתו. כך גם בתוך המאמר מזהיר אדמו"ר הזקן לבל יהרוס כל אדם פשוט אל מעלות הצדיקים: "והעצבות הוא כשמבקש גדולות דווקא, להגיע למדרגת רבי שמעון בר יוחאי...".

שבין חתן לכלה – שבע הברכות בהן מברך ה' את עם ישראל¹⁵ (שבע ברכות עולה 1000 – שלמות הברכות, בסוד "האלף לך שלמה"¹⁶), אלף האורות שניתנו למשה רבינו במתן תורה). שבע ברכות אלו מגלות כי "כל השביעין חביבין" אף ביחס לקללות (המבוססות על כפולות שבע, וכנ"ל). סך מיקומי אותיות ה-ב בפסוק מתחילת הפסוק – י, כד, ל, לג, לה, לו, טל – עולה אור, וד"ל.

ועוד: בביטוי שהוא 'תכלית' וסיום הפסוק – "לבב מרב כל" – רמוזו השרש ברוך בדילוג של שתי אותיות.

ועמך כולם צדיקים

כאשר דורש אדמו"ר הזקן את הפסוק, הוא פותח בקושיא: מפסוק זה עולה כי עונש הגלות הוא על כך שעבודת ה' לא נעשתה מתוך השמחה הראויה¹⁷, והרי מפורש כי השמחה היא עבודה המיוחדת לצדיקים – "שמחו צדיקים בהוי"¹⁸ – וכיצד ניתן לתבוע אותה גם מיהודים בינונים, ולהעניש את עם ישראל כאשר אין השמחה נמצאת?

באופן פשוט נראה היה לפרש – בשים לב לכך שתוכחה זו נאמרה לדור העומד להכנס לארץ – כי אכן, על מנת להגיע לדרגה של עם הראוי לגור בארץ ישראל ולהאחז בה, צריכים כל עם ישראל להיות צדיקים: "ועמך כלם צדיקים [ועל ידי כך] לעולם יירשו ארץ". כאשר בני ישראל כולם אינם בדרגת צדיקים העובדים את ה' בשמחה רבה, הקיום בארץ איננו יכול להמשך, ועם ישראל עובר לתפקד כעם בגלות – מצב בו השמחה איננה נתבעת. אמנם, לא כך פירש אדמו"ר הזקן, ונימוקו עמו. נראה כי אדמו"ר הזקן רצה להנחיל

¹² וראה לעיל הערה יח.

¹³ שיר השירים ח, יב.

¹⁴ ראה פירוש רבינו בחיי עה"פ. הקדמת שער המצוות לארז"ל.

¹⁵ תהלים לב, יא, צז, יב.

¹⁶ וראה "תורת חיים" גליין 20.

¹⁷ שאמר נכדו, אדמו"ר הצמח-צדק, לחסיד אשר שאל לדעתו האם לעלות לארץ ישראל.

¹⁸ ראה פסיקתא רבתי פ' דשבת ור"ח ג. ויקרא רבה לו, ב.

הבינוני זוכה לרוות צמאון זה בעבודת ה' בכלל, ובלמידת התורה בפרט.

גם כאשר אין האהבה והצמאון בגילוי בלב הבינוני – קודם התפילה וההתבוננות, או זמן רב לאחר שהתפלל, כאשר רושם התפילה כבר נשתכח ממנו – יכול הוא להגיע לשמחה בעבודת ה' מתוך "כובד ראש". כאשר האדם מודע לעומק שפלותו וריחוקו מה' (עד שאפילו צמאון גלוי לה' אין בו) הוא מתמלא שמחה בעצם האפשרות לעבוד את ה' – הוא שמח כי גם במצבו מאפשר לו הקב"ה לעבוד אותו בקיום מצוותיו ובלמידת תורתו.

לעומת שמחת הבינוני הנובעת בעיקרה ממילוי ה"אני" בגילוי אלקי ובקשר לאלקות, הרי שאהבת ה' של הצדיק היא, בלשונו של אדמו"ר הזקן, ללא כל "מבוקש" – אין הוא חפץ לרוות את צמאונו וכדו'. שמחתו של הצדיק היא בכך שהוא עושה לקב"ה דירה בתחתונים ומייחד את הקב"ה עם השכינה.

שמחה 'עצמית' ושמחה 'מסתתרת'

ביחס לסוגי אהבת ה' מסביר אדמו"ר הזקן כי כל אהבה מתעוררת מהתבוננות שבקריאת שמע. אמנם, אהבת הבינונים היא "ואהבת את הוי' אלהיך" (והרמז: הביטוי העיקרי בפסוק המלמד אודות עבודת הבינונים – "בשמחה ובטוב לבב" – עולה "ואהבת"⁷¹) – לאהוב ולהתאוות לכך ש"הוי'", אחד יחיד ומיוחד, יאיר בתוך נשמתך ויהיה "אלהיך". לעומת זאת, אהבת הצדיקים מתעוררת מעצם ההתבוננות ב"הוי' אחד" – זוהי התענגות ואהבה לעצם ה' המיוחד. באהבה הראשונה מסתתרת האהבה העצמית וההתפעלות מיחוד ה' בתוך רצון אישי של הנשמה בעבודת ה' שלה. באהבה השנייה אין האהבה העצמית אל ה' מסתתרת בתוך ישות בעלת 'פניה' כל שהיא – האהבה וההתפעלות הם מעצם ההבנה ביחוד ה'.

מאידך, במהלך המאמר מלמד אדמו"ר הזקן כי ביום-טוב מאירה בכל אחד דרגת השמחה של הצדיקים, כי שבת בכללה היא במדרגת "ישראל", וכי אף בכל יום – בזמן תפילת שחרית – מאירה גם ל"יעקב" הארה מבחינת "ישראל". עולה כי מגמתו של אדמו"ר הזקן בכל "הבדלה" שהוא עורך להגיע אל דרגת ה"המתקה" בה זוכה כל יהודי לדרגות הצדיקים הגבוהות ביותר⁷² (וכפי שמתאר בנו, אדמו"ר האמצעי⁷³, כי כל מסירות נפשו הטהורה של אדמו"ר הזקן כל ימי חייו היתה להאיר ללב כל ההולכים בדרכו את אור ה"יחודא עילאה", דרגת הצדיקים). דווקא מתוך ההבדלה הנכונה המביאה את האדם להכרת מקומו באמת (וכתכלית ספר התניא: "אל תהיה רמאי") ניתן להגיע ולהיות כלי לאורות נעלים יותר, עד להמתקה בה כמעט ולא ניכר הבדל בין הדרגות, ודוק].

דרגות הבינוני והצדיק בשמחה ובאהבה

כתשובה לקושייתו מחלק אדמו"ר הזקן בין עבודת הבינונים לעבודת הצדיקים בהתעוררות האהבה לה' ובין סוגי השמחה שניתן לתבוע מכל אחד מהם:

אהבת ה' אותה מסוגל לעורר בנפשו כל יהודי בתפילת שחרית שבכל יום היא צמאון עז לה' (מתוך התבוננות בכך שכל הבריאה היא הארה בלבד מאת הבורא יתברך, ונחשבת לפניו לאין ואפס ממש). מתוך הצמאון הרב שמתעורר בתפילה, רבה השמחה לאחר התפילה, כאשר

⁷¹ דבר זה בא לידי ביטוי בעיקר בימי חדש אלול (ובדרושים שנאמרו בזמן זה), בהם יש הארת יג מידות הרחמים המסייעת לכל יהודי לחשוף את העומק הטוב שבו (בבחינת "אמרו צדיק כי טוב"), ובעשרת ימי תשובה בהם נאמר "דרשו הוי' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב" (ישעיה נה, ו) ודרשו חז"ל ("ר"ה יח, א) כי בימים אלו תפלת היחיד מקובלת כתפלת הצבור – כצדיק שהוא נשמה כללית, ומקובל אף לבדו כציבור שלם).

⁷² בתחילת קונטרס ההתפעלות.

⁷³ וראה באריכות סוד הוי' ליראיו שער כז.

בחינת "יעקב": החלק ה'שמח' בפסוק הרומז לעבודת הבינונים פותח במלה "בשמחה" הרומזת ל-ב בחינות שמחה, והביטוי כולו – "בשמחה ובטוב לבב מרב כל" עולה ב"פ שמחה (!).]

השמחה של הבינוני כאשר אין הוא שרוי בהתפעלות התפילה ובצמאון הנולד ממנה היא עצם השמחה של דרגת "יעקב" – שמחה הבאה מתוך תחושת שפלות והרגשת האדם את עצמו כשיריים ממש (עד ששואל את עצמו "למה נבראתי בעולם?"). שמחת הצדיק בגילוי האור האלקי – ללא שהוא מתכסה בכל מבוקש – היא עצם השמחה של מדרגת "ישראל". השמחה בריווי הצמאון לאחר התפילה היא הארת מדרגת "ישראל" ב"יעקב" – השמחה עצמה באה מתוך תחושת צמאון וחסרון של האדם (– שמחה של "יעקב"), אך היא מתעוררת מתוך התבוננות והרגשת הטוב האלקי, והשמחה היא בגילוי הממלא את הצמאון (– גילוי שהוא בבחינת "ישראל"). אכן, בפירוש מלמד אדמו"ר הזקן כי הארה מבחינת "ישראל" מאירה לכל יהודי בכל יום בזמן תפילת שחרית.

שלש מדרגות אהבה

גם ביחס לאהבה ניתן לעיין ולהבחין בשלש מדרגות:

אדמו"ר הזקן מחלק באופן כללי את האהבה לשני סוגים – אהבת הבינוני שנועדה לרוות צמאון אישי, ואהבת הצדיק שאין בה מבוקש. אמנם, לאחר מכן מפרט אדמו"ר הזקן כי מבוקשו של הצדיק הוא לגמול חסד עם קונו על ידי שייחוד קוב"ה ושכינתיה – כלומר: זוהי אהבה עם מבוקש, גם אם אין הוא אנכיי. אכן, יש להסביר כי ישנן שלש דרגות באהבה¹¹: אהבה הנועדה

על זו הדרך מוסבר בלקוטי-תורה ביחס לשני סוגי השמחה: שמחת הבינונים היא שמחה בעבודת ה' – "עבדו את הוי' בשמחה"¹² – המרווה את צמאונם או מחיה אותם בעת ריחוקם מה'. שמחת הצדיק היא שמחה בה' עצמו – אהבה בתענוגים ובשמחה רבה – "שמחו צדיקים בהוי'".

על מנת להמחיש את ההבדל מביא אדמו"ר הזקן דוגמא משמחת יום-טוב ביחס לכל שמחה-של-מצוה: השמחה במצוה, שמחת הבינוני שבבחינת "יעקב", גנוזה בתוך העבודה – אין היא תכלית בפני עצמה, וממילא אין היא גלויה ומתפשטת. שמחת יום-טוב, בו מאירה שמחת הצדיק שבבחינת "ישראל" לכל יהודי, היא שמחה גלויה – עצם השמחה היא המצוה. כך, אצל הבינוני השמחה גנוזה בעבודה מסוימת – במבוקש אנושי הגורם את השמחה – ואילו אצל הצדיק השמחה בה' היא ערך בפני עצמו.

שלש מדרגות שמחה

כאשר מעיינים ומדקדקים בדברי אדמו"ר הזקן ניתן לזהות שלש מדרגות של שמחה: שמחת הבינוני הנמצא בלהט התפילה והצמאון לה', כאשר הוא זוכה לרוות צמאון זה. שמחת הבינוני החש את ריחוקו מה', ושמח בכך שגם במצב זה יכול הוא לעבוד את ה' וללמוד את תורתו. שמחת הצדיק בעצם הקשר שלו עם הקב"ה – ללא קשר עם מצבו ומבוקשו שלו.

על מנת להגדיר את ההבדל בין שתי דרגות השמחה שבתוך בחינת "יעקב" עצמו, ניתן להשתמש במושגים בינוני ובעל-תשובה – הבינוני הוא זה אשר מכח עבודתו מתעורר לצמאון בעבודת ה', ואילו בעל-התשובה (הלא הוא הבינוני כאשר הוא נופל ממדרגתו וחש טמטום הלב וכו') זקוק תמיד להתבונן בפחיתותו העצמית ובכך להתעורר בתשובה משמחת לעבודת ה' (והרמז לשתי מדרגות השמחה בתוך

¹¹ את שלש האהבות ועבודת ה' הבאה מתוכן ניתן להקביל לשלש דרגות מודעות: "מודעות עצמית" (בה חפץ האדם במילוי חסרונו), "מודעות טבעית" (בה זורמת האהבה

¹² תהלים ק, ב.

האהבה המממשת את המבוקש האלקי – "דירה בתחתונים" – נובעת מכח האמונה, כמבואר בסוף הדרוש בלקוטי-תורה כי האמונה הפשוטה היא המחוללת יותר מכל את היעד של "דירה בתחתונים" (וכפי שהוסבר לעיל כי האמונה הפשוטה היא הפועלת לגילוי הטוב האלקי בתחתונים ממש – בתוך עולם העשייה). באהבה זו יש המתקה גמורה של מושג ה"מבוקש", באשר תחושת החיפוש והרצון נובעת מעצם ההזדהות עם הבורא (זהו ה"שוב" מן ה"רצוא" שב"הבדלה", וד"ל).

מעבודת הבינוני לעבודת הצדיק

לאחר העיסוק בסוגי השמחה, יש לשוב ולבחון כיצד הפסוק התובע את שמחת הבינונים הגנוזה ומסתתרת בתוך עבודת ה' – "עבדת את הוי' אלהיך בשמחה" – מסוגל להפוך את הקללה לברכה, שהרי משמעותו הפשוטה של הפסוק היא שלילית: "לא עבדת את הוי' אלהיך בשמחה!" ראשית יש לומר כי התביעה לשמחה בעבודת ה' מהפכת את הקללה לברכה – עצם העבודה ללא שמחה היא בבחינת קללה לאדם העובד, וכאשר בתוך הסבל והרע הנגרם מעבודה כזו מופיעה תביעה לשמחה (– אשר יש בה גם לימוד ברור ונטיעת אמון כי ישנו כח בכל אחד ואחד לעבוד את ה' בשמחה) היא עצמה תחילת המהפך לברכה – לעבודת ה' שמחה ומחיה.

אמנם, מעבר לבשורה העתידית, יש לפענח ולפרש את הפסוק עצמו באופן חיובי¹¹. ניתן לפרש כי "לא עבדת" רומז לעבודת ה"לא" – עבודת ה'אתכפיא' (– עבודת הבינוני) ולדרוש את הפסוק כך: "תחת אשר" – במקום עבודת האושר המיוחדת לצדיקים, אהבת ה' ושמחה בו ללא כל מבוקש, אשר לא כל אחד יכול להגיע אליה – "לא", על האדם להסתפק ב'אתכפיא',

לרוות צימאון אישי, ובה המבוקש הוא של האוהב; אהבה בתענוגים שאין בה מבוקש כלל – אהבה והתענגות הדדית בין ה' והצדיק, בשעשועים עצמיים כאלו בהם אין כל מבוקש או צורך נוסף; אהבת הצדיק המזדהה עם 'מבוקשו של ה'" – המעוניינת להגשים למען הבורא את היעד של דירה בתחתונים.

לכאורה נראה לסבור כי אהבה ללא כל מבוקש נעלית אף מאהבה שיש בה מבוקש אלקי, אך אליבא דאמת אהבה ללא מבוקש היא שלב של "אין" בין שתי דרגות "יש [מי שאוהב]" – בהן יש תכלית ויעד לאהבה. המעבר מן הישות האישית לשיקוף היש האמיתי כרוך ב'התאינות' זמנית, בה בטל כל מבוקש (והאדם מסוגל לוותר על 'תכלית' לעבודתו).

[נקביל בקיצור את שלש דרגות האהבה לשלשת הראשים שבכתר – כחות האמונה, התענוג והרצון (שהוזכרו לעיל) – ולשלש הדרגות שמנה מורינו הבעש"ט¹² בעבודת ה': הכנעה, הבדלה, המתקה:

האהבה על מנת למלא תשוקה אישית נובעת מכח הרצון העז של הנשמה אל ה', החפץ במילוי הרצון הזה. עצם אהבת הבינוני (ובעיקר, כפי שהוסבר לעיל, שמחתו של הבינוני שבמדרגת "יעקב") נובעת מהכנעה עמוקה, הכרה בפחיתותו ובריחוקו מה', ומתוך כך הכרה בצרכיו המרובים לגילוי האור האלקי.

האהבה ללא כל מבוקש היא השעשועים העצמיים – עצם התענוג – בהם בטל ו'מתאין' המבוקש לגמרי (שעל כן נקרא ראש זה שבכתר "רישא דאין"). אהבה זו נבדלת הבדלה גמורה מכל צורך ומבוקש (ובכך עולה ב"רצוא" מן העבודה הנמוכה והאנושית – החפצה במבוקש לעצמה).

והעבודה באופן טבעי, ללא מילוי יעד מודע מסוים) ו"מודעות אלקית" (בה המחשבה והמודעות משוקעות ברצון האלקי בלבד).

¹² כש"ט (הוצאת קה"ת) אות כח.

¹¹ על דרך דרשות הבעש"ט את השלילה בביטויים מסוימים כ'ערך' בפני עצמו (כמו "אין מזל לישראל" – פירש הבעש"ט כי ה"אין" הוא ה"מזל לישראל").

ניתן להגיע להתבוננות מכוונת המעוררת ויוצרת רגשות בלב הפתוח והטהור.

צדקה, מקוה, זהר

אדמו"ר הזקן מלמד כי בטרם התפילה יש לבצע שלש הכנות המכשירות את האדם לתפילה ופותחות את לבו לעבודת התפילה: ראוי ללכת לטבול במקוה קודם התפילה (כתקנת עזרא לבעלי קרי¹⁹) על מנת שהתפילה תעלה בריח ניחוח לה' – "ריח טהרה"; על האדם לתת צדקה (על מנת להסיר כל מקטרג המונע ממנו להתקרב לה'), כמאמר חז"ל: "רבי אלעזר יהיב פרוטא לעניא והדר מצלי"²⁰; יש להקדים לתפילה לימוד מוסר, בפרט זה המופיע בזהר הקדוש (ובפנימיות התורה בכלל) – לימוד מוסר זה, גם ללא התבוננות רבה, נוטע ומעמיק את האמונה בנפש ומכשיר את האדם לעמוד לתפילה.

מכך שאין צורך בהתבוננות רבה בלימוד הזהר קודם התפילה, ועיקר תכליתו המשכת אמונה כללית, מובן שעיקר כוונת ההכנות הראשוניות הוא הכשרת הלב לאור התפילה. ביטול טמטום הלב וההכשרה הכללית שלו נפעלות בעיקר על ידי המשכת כחות מקיפים מן העל-מודע שבנפש, אורות המשרים 'אורה טובה' כללית²⁰, המאפשרת לפעול לאחר מכן פעולה פנימית על הלב. שלש ההכנות ממשיכות את שלשת הכחות שבכתר (שנזכרו לעיל כמה פעמים) – אמונה, תענוג ורצון:

¹⁹ אשר מחלוקת אם בטלה גם ביחס לתפילה או רק ביחס לתורה, כפי שמאריך אדמו"ר הזקן לבאר במאמר. למרות שהלכה מוכרע כי בטלה טבילת עזרא גם ביחס לתפילה, אך מסקנת האחרונים כי התפילה רצויה יותר כאשר היא באה בטוהרה.

²⁰ בבא בתרא י, א.

²⁰ בספר יצירה מקביל האויר (מבין ג' היסודות אויר-מים-אש שכנגד ג' אמות אמש) לספירת הכתר – האוירה היא השראה מן הכתר העל-מודע (ג' הבחינות המבוארות בפנים ומוזות במרכיבי ציור האות א – יו"ד ו"ל).

עבודת הבינוני. אמנם, מתוך כך, מבטיחה התורה כי יגיע ל'עבדת את הוי' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל" – בדרגות שמחה עולות ומאורות מדרגת הצדיק, ועד לשמחת הצדיק ממש.

ג. ההכנה לתפילה

מוסבר בדרוש שבלקוטי-תורה כי עיקר התעוררות האהבה והשמחה היא בבוקר, בזמן התפילה (כמאמר הזהר²¹ "שמחה בצפרא") – ומתוך עבודה מודעת ומכוונת של האדם. לאחר העיון והדיון בשמחה אליה מסוגל כל יהודי להגיע, יש לעסוק בהבנת דרגות ההתבוננות לתפילה המפורטות במאמר – שעל ידן יכול היהודי להגיע לאהבה ולשמחה שלפי מדרגתו, ואף לטעום הארה מדרגות גבוהות יותר (כפי שהוזכר לעיל).

כובד ראש

בטרם עמידת האדם לתפילה הריהו בגדר "בעל תשובה", אשר מתוך מודעות אמיתית לפחיתותו ושפלותו מסוגל להניע את עצמו לפעול ולהתבונן על מנת שיאיר בו אור ה'. על עבודת ההתבוננות בשפלות האדם נאמר "אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש"²². "כובד ראש" זה מנקז את הכבדות והדכדוך – המונעים מן האדם לפתוח בפעולה בבוקר – מן הגוף, לתודעה שבראש. הניקוז משחרר את הגוף (שעיקרו לב האדם) מן הכובד, ומאפשר לו להתקדם לקראת עבודת ה' בתפילה וקודם לתפילה.

אדמו"ר הזקן מסביר כי אין צורך שתודעת הכבדות תחדור עד ללב (ולהפך, כנ"ל) אך אל לו לאדם להיות במצב של טמטום הלב קודם התפילה. על מנת להסיר את טמטום הלב מציע אדמו"ר הזקן שלש הכנות לתפילה, אשר מתוכן

²¹ ח"א רכט, ב.

²² ברכות פ"ה מ"א.

אמונה והתבוננות

כל שלש ההכנות הללו הן עדיין בגדר של המשכת אורות מקיפים – התעוררות וגילוי של כחות בלתי-מודעים בנפש האדם. העבודה העיקרית המוטלת על האדם איננה האמונה – האמונה מושרשת היטב בלב כל ישראל, ורק יש לחוש בה ולעוררה – אלא ההתבוננות על מנת ליצור בעצמו רגשות פנימיים ומודעים היטב. הלימוד הכללי של פנימיות התורה, ללא התבוננות עמוקה ומפורטת, הוא בגדר "התבוננות כללית" אשר לפי החסידות איננה בגדר עבודה – וכאשר הופכים אותה לכזאת היא אף עלולה להזיק. האמונה היא דבר קבוע בנפש, ולא ניתן "לצאת ידי חובת התבוננות" בעיון כללי בתוכן האמונה – "התבוננות פרטית" היא תכלית העבודה אשר צריכה להגיע לאחר ההכנות הכלליות לתפילה.

כך מפרש אדמו"ר הזקן כי על האדם להתבונן בעת רצון – בזמן תפילת שחרית בכל יום ויום – בנאמר באברהם אבינו^ט "ויקרא שם בשם הוי' אל עולם"^ב – "אל עולם" ולא "אל העולם", ללמד שהאל יתברך והעולם אינם נפרדים בעצם זה מזה, אלא שכל מציאות העולם אינה רק הארה מן הבורא (שאיננה תופסת מקום וחשיבות כלל במאור הבורא)^ט. להתבוננות זו מביא אדמו"ר הזקן שני משלים בהם על האדם להתבונן: משל אחד מכת הצומח הרוחני אשר ממנו משתלשלת ויונקת מציאות גשמית – פירות וצמחים הצומחים תדיר, ובהם הארת טעם מהכח הצומח הרוחני – ובכל זאת אין הטעם הגשמי תופס כלל מקום לגביו, אין הוא דורש מאמץ ואין הוא גורע

הצדקה היא המצוה הכללית והעיקרית בתורה (ככינוי "מצוה" סתם, המכוון בירושלמי דווקא למצות הצדקה). כל מושג המצות מאיר מן הרצון – הכח החיצוני שבכתר. כח הרצון הוא המעונין בכריאת חיצונית העולמות – אשר בהם בלבד ישנה מציאות חסרה הקוראת להשלמה (מציאות של עני ואביון, העולים צדקה), מציאות לה יש צורך לתת צדקה, והיא המתבטאת בתפילת הבינוני החש בחסרון המבוקש הפנימי של נשמתו.

מטרתה של הטבילה במקוה לעורר ולמלא בחיות ותענוג חדשים את האדם הכבד והמדוכדך. על המים נאמר בפירוש כי הם "מצמיחים כל מיני תענוג"^ט, וסוד הטבילה – המיועד להביא את האדם לביטול והתאינות (טבילה אותיות הביטול) – רומז ל"רשא דאין", הראש השני שבכתר, כח התענוג.

לימוד הזהר מגלה ומחזק, כפי שמפורש בלקוטי-תורה, את כח האמונה הפשוטה – הראש העליון שבכתר. האמונה הפשוטה היא המממשת יותר מכל את תכלית בריאת העולם (כנ"ל) – עשית ה"דירה בתחתונים" לבורא^ט – ומשום כך נאמר עליה "אשת חיל עטרת בעלה"^ט. למרות סתימותה וטבעיותה (ה'נשית' – בבחינת "ואמונתו לבית ישראל"^ט) של האמונה, היא עולה עד למעלה מהאהבה (ה'גברית' – בבחינת "זכר חסדו"^ט) הנולדת מתוך עומק ההתבוננות – והיא הנותנת כח וחיזוק לאהבה זו.

^ט תניא פ"א.

^ט ראה תניא פל"ג.

^ט משלי יב, ד.

^ט וכדרשת חז"ל (ילקוט רות תרו): "ואין הדורות נגאלים אלא בשכר נשים צדקניות שיש בדור, שנאמר 'זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל', לבני ישראל אין כתיב כאן, אלא 'לבית ישראל'".

^ט תהלים צח, ג.

^ט בעל האמונה והאהבה כנ"ל, אשר מכחו מאירה הארה בנשמה בכל בוקר, כמו שנאמר (בראשית יט, כז) "וישכם אברהם בבקר".

^ב בראשית כא, לג.

^ט מי שחי עם השגה זו נמצא ב"גן עדן" בעולמו, והרמז:

אל-עולם עולה גן עדן.

ניתן לדרוש כי ה־ד האחד רומז ל'ראש' אחד, ושתי אותיות ה־ד רומזות לאדם בעל 'שני ראשים'^{עב}. ונסביר: התעוררות חיצונית של הלב נובעת מ'ראש אחד' – מהתבוננות מסוימת ומוגדרת (שהיא כללית יחסית, באשר יש בה רק רעיון ותפיסה אחת), נקודת ראייה אחת על המציאות. אדם בעל 'ראש אחד', בעל זווית ראייה בודדת, מסוגל לתפוס את המציאות רק באופן סובייקטיבי – תפיסה חד-גונית, אשר ביחס לה'

מכחו האיך-סופי להצמיח עוד ועוד. המשל השני הוא מריבוי המחשבות של הנפש המשכלת, שאינן אלא הארה ממנה, ואינן גורעות מכח הנפש לחשוב עוד ועוד. מתוך התבוננות זו מסוגל האדם להגיע לאהבה ולצמאון רב לאלקות – ומתוכם לשמחה הגדולה בעבודת ה', ה'מבוקש' של כל המאמר.

אם תעירו ואם תעוררו

ביחס להתבוננות עצמה מלמד אדמו"ר הזקן כי יש התבוננות המעוררת את חיצוניות הלב, ויש התבוננות המגיעה עד חשיפת האהבה המסותרת בפנימיות הלב, ודורש על כך את הפסוק "אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ"^{עב} – "תעירו" ב־ד אחד רומז להתעוררות חיצונית הלב ו"תעוררו" בשתי אותיות ד רומז להתעוררות פנימיות הלב^{עב}. הפסוק גם מציין כי ההתבוננות צריכה להעשות בזמן מסוים – "עד שתחפץ" – זמן של גילוי התעוררות ורחמים מן השמים, לזכות את האדם באהבה ובשמחה שלמעלה מדרגת "כובד הראש" (בה הוא נמצא מצד עצמו). זמן זה, כמפורש בדרוש בלקוטי-תורה, הוא תפלת שחרית^{עב}.

^{עב} שיר השירים ב, ז, ג. ה.

^{עב} ההבדל בין הערה להתעוררות הוא על דרך ההבדל שבין ההבנה החיצונית לבין ההתבוננות הפנימית, כמבואר בחסידות. מתוך ההבנה באה הערה, ואילו מתוך ההתבוננות באה ההתעוררות. כאשר מביאה ההתבוננות הרצויה להתעוררות פנימית, מתיחדים ב"נר הוי" נשמת אדם" שני הנרות – היוצרים פריה ורביה רוחנית (ב"פ נר – כנגד רמח אברי האיש ורנב אברי האשה – עולה "פרו ורבו", כנודע).

^{עב} והנה, בכתבי האריז"ל (המצוטטים לקמן בפנים), נדרש על מילים אלו בפסוק כי זמן ההתעוררות הוא השבת, בה המלכות מתקשטת ב"יג בוסמין עלאין, שהם שיר ושבחה וכו'". התקשטות המלכות ב"יג בוסמין עלאין" היא זמן הארת יג מידות הרחמים – אשר הארתן המובהקת ביותר היא בחדש אלול). בכוונות האריז"ל מבואר כי יג התארים

הנאמרים בברכת "ישתבח" – "שיר ושבחה הלל וזמרה עז וממשלה נצח גדולה וגבורה תהלה ותפארת קדושה ומלכות" – רומזים ל־יג מידות הרחמים (ויתכן שבכך מקור ל'הסבה' שעושה אדמו"ר הזקן לדברי האריז"ל על שבת, ולפירושה על תפילת שחרית שבכל יום – בה אומרים את תפילת "ישתבח").

נסביר בקיצור (ובאותיות של קבלה) כיצד יש להקביל את יג התארים ל־יג המידות הפנימיות – הספירות שמכתר עד מלכות:

התארים מופיעים בזוגות, מלבד ה"נצח" – על צירו סובבים שתי ישויות תארים המורכבות כל אחת משלשה זוגות (והוא על דרך שתי ישויות ימות החול הסובבים את נקודת השבת, שאין לה בן זוג בימי השבוע) – ונראה להקביל כל זוג לשני מושגים שהם פנימיות וחיצוניות זה לזה:

"שיר" הוא כח התענוג (כמפורש בחסידות), והצמד "שיר ושבחה" רומז לפרצוף עתיק יומין ונוקביה; "הלל וזמרה" היינו פרצוף אריך אנפין ונוקביה, כאשר ה"זמרה בכלי" היא החיצונית בה מתלבשת פנימיות ה"הלל בפה"; "עז וממשלה" רומז לחכמה – (החכמה תעז לחכם) המאירה בתוך הבינה החיצונית לה (בסוד "אלהים חיים ומלך עולם" – מקור הממשלה); "נצח" היינו נקודת הציור, הכוללת בתוכה כבת זוג שוה ("תריץ פלגי גופא" – ולא חיצוניות ופנימיות) את ספירת ההוד; "גדולה וגבורה" היינו ספירות החסד והגבורה; "תהלה ותפארת" היינו ספירת הדעת (ה"תהלה" המקבלת מן הכתר – ה"הלל") הפנימית והמתלבשת בספירת ה"תפארת"; "קדושה ומלכות" הם היסוד (בו עיקר "קדושת הברית") המאיר ב"מלכות".

^{עב} ראה באריכות רבה בספרנו אדמה, שמים ותהום במאמר "שני ראשים".

ביאת המשיח

לסיום, נעסוק בדרשות הזהר והאריז"ל לפסוק שהביא אדמו"ר הזקן כאסמכתא לשתי בחינות ההתבוננות והרגש המתעורר מהן: "השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ". האריז"ל דורש על הפסוק^ט כי הוא מרמז לזיווג עליון אשר מתחולל בשבת קודש – הזמן בו מקוים "עד שתחפץ". מן הזיווג "מערב שבת לערב שבת" נולדות נשמות בבחינת "צבאות" – נשמות דאצילות, ומן הזיווג בימי החול נולדות נשמות בבחינת "אילות השדה" – נשמות מעולמות התמורה (היינו העולמות התחתונים בריאה, יצירה ועשיה). על פי דרך אדמו"ר הזקן במאמר נפרש כי מן ההתבוננות הפנימית, המנצלת את עת הרצון בכל יום, נולדת התעוררות פנימית ועמוקה – פנימיות הלב והנשמה היהודית, ששרשה בעולם האצילות. לעומת זאת, מהתבוננות חיצונית ו'טבעית' נולדות "אילות השדה" – התרגשויות שמחיצוניות הלב בלבד. בזהר הקדוש^ט נדרש הפסוק כך: "השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות וגו'". אמר רבי שמעון: 'בצבאות' דא מלכא משיחא דאקרי 'צבאות', 'או באילות השדה' אלין שאר חילין ומשיריין דלתתא". לפי דברי רבי שמעון הרי שהפסוק רומז לזמן הגאולה ולביאת המשיח (– "עת דודים" בין כנסת ישראל לדודה – הקב"ה). כאשר עוסקים בעבודת ה' בשמחה – ודווקא מתוך התבוננות פרטית ופנימית – זוכים לביאת המשיח ברחמים (וכמפורש ביחס ללימוד הפנימי וה'מפרנס' – שלמעלה מן הלימוד המקיף ומעורר האמונה הכללית – בספר הזהר: "בהאי חיבורא דילך... יפקון ביה מן גלותא ברחמים"^ב).

מעוררת רק רגש מסוים וחיצוני. לעומת זאת, ההתעוררות פנימית נובעת מ'שני ראשים' – אדם בעל 'שני ראשים' מסוגל להביט גם על תפיסתו הסובייקטיבית מבחוץ, ומתוך כך להגיע לתפיסה אובייקטיבית מסוימת – התבוננות כזו בה' חושפת את הממד העצמי-אובייקטיבי שביחס הנשמה אל ה', את פנימיות הלב ממש.

אדמו"ר הזקן איננו שב לבאר מהן דרגות ההתבוננות המעוררות את הרבדים השונים בלב, אך מתוך דברי רבי הלל מפאריטש נוכח 'לפצח' את הרמז לכך במאמר. רבי הלל מפאריטש מסביר^ט כי על מנת להתבונן במושג באלקות על בוריו יש ללמוד לגביו לפחות שני משלים (ורק אז ההתבוננות היא "התבוננות פרטית" – העורכת פרטים שונים זה לעומת זה) – אחד מן הטבע והשני מתוך נפש האדם^ט. כאלו הם שני המשלים אותם מביא אדמו"ר הזקן במאמר – משל מכח הצומח שבטבע, ומשל מן הנפש המשכלת שבאדם. נראה כי העיון במשל הטבע בלבד הוא ההתבוננות המעירה את חיצוניות הלב, ורק צירוף נקודת מבט נוספת – 'ראש' נוסף של התבוננות במשל הנשמתי – מעוררת גם את פנימיות הלב.

ונבהיר: ההתבוננות במשל הטבע מעירה את התחושה של גדלות ה' אשר בורא בריאה עצומה ורבה כזו ללא שתתפוס כלל מקום ומאמץ לגביו, והיא הארה לבד לגביו. תחושה זו היא חיצונית ו'רועשת' בהתייחסותה אל עולם הטבע החיצוני, ללא הפנמה מלאה. ההתבוננות במשל הנפש היא יצירת 'ראש' נוסף המביט ומלמד כי גם אתה – ה'ראש' המתבונן והבוחן, על כל מחשבותיו והבנותיו – בטל לגמרי ביחס לבורא. הפנמה זו מעוררת רגש אישי ופנימי יותר של ביטול ורצון להתכלל בבורא לא כ'צופה' חיצוני, אלא כאור המשתוקק להיבטל במקורו.

^ט לקו"ת שה"ש ובספר הליקוטים.

^ט ח"ב ט, א.

^ב זהר ח"ג קכד, ב.

^ט לקוטי ביאורים לשער היחוד, פרק ג.

^ט כלומר: הסדר על מנת לתפוס ב"אלקות" עובר דרך משל מרובד ה"עולמות" ומשל מרובד ה"נשמות", וד"ל.

מביאור הזהר עולה כי המשיח הינו האישי בעל 'שני הראשים' – בתוך ה"דבר אחד לדור"^א ישנה מודעות קבועה של שותפות עם הבורא (וממילא הסתכלות קבועה 'מבחוץ' על כל דרך ההתנהגות וההנהגה) – עד ש"צדיק גוזר והקב"ה מקיים, הקב"ה גוזר וצדיק מבטל"^ב (ורמז למודעות השותפות בשם המשיח – **צבאות** – שהוא באתב"ש **השתפא**, כמבואר בספה"ק). "אילות השדה" – מחנותיו וצבאותיו הפעילים של המשיח – הם ההתעוררות בעלת ה'ראש האחד' החד-משמעי – אלו הם "עשרת העקשנים" המסוגלים בעבודה הפנימית השמחה והראויה להביא את המשיח גם אל חיצוניות העולם. בזכות העבודה בשמחה – המתעלה בעבודה פנימית עד לעבודת הצדיקים ממש, בא משיח לישראל, וכסיום דברי הזהר:

"עד שתחפץ" – ההיא
 דשכיבת לעפרא ויהא רעותא
 דמלכא בה. זכאה איהו מאן
 דיזכי לההוא דרא, זכאה איהו
 בעלמא דין וזכאה איהו
 בעלמא דאתי.

^א ראה רש"י לדברים לז, א.

^ב ראה מועד קטן טז, ב.

מוצש"ק פרשת שלח, כ"ג סיון ע"ז - כפר חב"ד

פגישה עם גרעין תל אביב

השפעה וקבלה

[הרב סיפר פעם² סיפור על הרבי ואל על, שאתה לא בא לעשות צדקה אלא לעשות מסחר, "או קנה מיד עמיתך". האם אתה בא להפיץ את האור או שאתה גם מקבל ממנו?] יסוד אצלנו שצריך להיות משא ומתן. כל חברות היא איזו מין הפריה – צריך לחשוב שיש לי משהו לתת לך וגם אני מקשיב לך. "איזהו חכם? הלומד מכל אדם" – אני לומד ממך, והלואי שאתה תלמד ממני מה שיש לי לתרום לך. בהחלט, יש אהבת ישראל. ולכן שתי הגישות שאתה תארת, קיצוניות לגמרי (שאני משפיע או שאני לא משפיע) – וגם נוגע לך – צריך לחבר אותם. [צריך אורות דמשפיע בכלים דלא-משפיע]. משהו כזה... [עצם העובדה שאתה בא למשא ומתן היא לא חיבור?] כן, הלא-משפיע היינו שאתה בא מתוך ענוה ובאמת אוהב אותו, רוצה להיות חבר³.

להבהיר בתל אביב: לא הולכים לסקול אותך...

היום בתורה קראנו על מקושש העצים ביום השבת – היה מקושש אחד ובסוף סקלו אותו. חשבתי מה יעשו בתל אביב? שאלת רב. מן הסתם לא יסקלו אנשים, אפילו לכתחילה לא. [בירושלים כן? הרב שי: זה מקרה יותר מסובך...] צריך לחשוב היטב שאנחנו לא באים לסקול אף אחד. צריך ללמד זכות, שעושה לשם שמים, כמו שחז"ל אומרים על המקושש. אז ה"לשם שמים" היה הרצון שיסקלו אותו, שיראו ששבת היא משהו רציני. היום לאו דווקא הוא רוצה שיסקלו

עבודה בתל-אביב: התפשטות מבסיס מיושב

[ספרו⁴ על השבת שעשו בתל אביב ודנו סביב איזה בית כנסת כדאי להתמקם]. הכל לפי מה שנראה לאנשים, אבל אם יש מקום שיש הרבה משפחות צעירות הוא נשמע לי טוב – פוטנציאל של גדילה, גם של מבוגרים וגם של ילדים. בכל אופן, בימות החול אפשר להתפשט, לא מוגבלים למרחק הליכה. לגור ביחד – אבל אם יש צעירים באיזה מקום אפשר לעשות להם שיעור. חוץ מזה שיש פה הרבה כחות – כל אחד צריך מבצע מיוחד. הרעיון הוא שמתפשטים על כל תל אביב, כהתחלה...

הווארט היה שתל אביב היא הרוח של כל מה שקורה בארץ, וצריך לתפוס את המלכה בבית, לכבוש את המלכה בבית. התרבות בארץ היא תל אביב, היא בית היוצר של התרבות הישראלית – רוצים להתלבש עליה, לכבוש אותה.

[מה אומרים לאנשים? מה הבשורה?]

קודם כל באים עם איזה כלי נגינה. השאלה האם שוקק חיים כך גם בימי חול. [יותר בסוף שבו, ליל ששי ומוצאי שבת, אבל כל לילה לא ריק שם. האנשים שם 'לא-מקומיים', אנשים שבאים לבלות]. יש פה מספיק כחות שאפשר לעשות הכל – גם המקומיים וגם האורחים. כדאי לגור בשכונה שיש משפחות צעירות, אבל פעילות עושים בלי הגבלה. [כשאתה גר במקום יותר קל, במקום אחר אתה בא והולך]. כשאתה גר במקום עם משפחות אתה אדם מיושב, לא תוהי כמו כולם, ואתה מתפשט להגיע לכולם – דווקא טוב שיש לך בסיס מיושב.

² התוועדות "צאתכם לשלום" לשליחים להודו – כ' תמוז ע"ה.

³ הורחב עוד בהתוועדות בבית כנסת של הגרעין בתל אביב

– 'ו' תמוז ש"ו.

⁴ נרשם (מהקלטה) על ידי איתאל גלעדי. לא מוגה.

התל אביבי? הרגשתי איזה פער. איפה הייתם? [בדרום יותר, ליד איפה שגרים עכשיו.]
 [הרגשתי שלא מתחרים עם אף אחד.] נכון, יש מקום לכל אחד. למה מדברים על תל אביב? מקצת הנסיון שיש לי, בין תל אביב לחיפה למשל, בתל אביב אנשים פתוחים. [לכאורה, זה הדת שלהם...] זה טוב, בסיס טוב, פתיחות – במקומות אחרים אין פתיחות כל כך. [מבחינת לבושים, פעילים אחרים שם עם קסקטים וכו'. שם כולם מתחפשים, כל אחד משהו אחר.] גם אתם כל אחד משהו אחר – מבלבל את האנשים... כל חב"דניק שיכנס לפה עכשיו יתבלבל, לא יבין מה קורה כאן.

מה השלב הבא? [היו הצעות. לדעתי חובה לגרעין להקים בית קפה או עסק.] דברנו על כך שצריך בית כנסת, וגם בית קפה וחנות ספרים. פעם היתה לנו איזו חנות קטנה בצפון תל אביב. [כולם בתל אביב באים בשביל התענוג.] רוצים לתת תענוג אמתי. [סלע אמר לי שכולם בתל אביב, בדכאון קליני, יודעים שלא נהנים. זה הסוס והפלומפ.] גם זה, וגם הסיפור של רבי נחמן ורבי נתן. הלכו וראו גביר יושב על המרפסת עם סיגר, בתכלית ההנאה, ורבי נחמן שאל את רבי נתן מה הוא חושב כעת. רבי נתן אמר שלא יודע, ורבי נחמן אמר לו שהוא חושב לקפוץ מהמרפסת...

"ופרצת ימה" – להפוך את המערב דקליפה

(עירוב המינים) למערב דקדושה (עירוב)

צדיקים ובעלי תשובה)

נגנו "ופרצת". כל ה"ופרצת" מתחיל מ"ימה", כפי שדברנו הרבה פעמים – תל אביב היא ה"ימה". היום כותבים ירושלים בקיצור י-ם, "מאך דא ירושלים", בתל אביב. גם אומר פשט שצריך הרבה פעילות על חוף הים. אם לא על חוף הים – אין טעם. [בטיילת שעל הים שוקק חיים עד הבקר.] צריך לשים הרבה כח בים, על הטיילת – תופסים מטיילים בהודו, ובתל אביב

אותו, וגם אנחנו לא רוצים לסקול אותו. צריך שהרב יסביר איך זה יושב בתורה... נשמע מצחיק, אבל חלק מהמנטליות של התל-אביבי שהוא חושב שאתה בא לסקול אותו. [אז אתה צריך להסביר לו שלא?] כן, צריך להקריין לו שלא, שגם לא תסקול אותו וגם...

[מה זה לכבוש את המלכה?] זו המנטליות – כמו שאמרנו, המקור והמרכז של הקליפה הישראלית הוא בתל אביב וצריך לכבוש את הראש. צריך הרבה עמקות – אני יכול גם להבין בדיוק מה שאתה אומר וגם לשנות משהו בראש שלך, שלא בדיוק ככה. החל מהנקודה הזו, שהתורה לא באה לסקול אותך. אפשר ללמוד הרבה איזביצא שם⁷, שיהודי לא חטא – נדמה שאתה מחלל שבת, אבל הרבי מאיזביצא אומר שאתה לא מחלל שבת, והקוצקער אומר ש... לא נספר מה שהיה שם. אם אני לא חושב שחללת שבת, היה משהו אחר, איזה פנים חדשות באו לכאן. אם אתה מבין שאתה לא מחלל שבת אז גם לא תחלל שבת.

חידוש בפתיחות התל אביבית

אם אין לנו איזה חידוש, כל מי שיושב כאן, אין טעם לכל המבצע. צריך חידוש. כמו שאתה אומר, יש שם חב"ד, יש שם ברסלב, יש את הבית היהודי, יש כל מיני – צריך משהו מיוחד, לנו לא מספיק זה וזה וזה, צריך כיוון מיוחד שבא מאיזה עומק מיוחד. בלי העומק של התורה אין לנו כלום – זה מה שיש לנו להציע – והוא מתבטא ביום-יום. לא שאני תופס אותך וחייבים עכשיו ללמוד איזה מאמר של רבי אייזיק, על ההתחלה – במשך הזמן... – אבל איך שאני מדבר איתך צריך לבוא משם. כמו שאמרתי קודם, צריך המון נגינה. אם יש ניגונים חדשים – גם טוב מאד. [בסעודה שלישית ישבנו ונגנו ניגונים. חשבתי איך הניגונים המזרח-אירופאים האלה מתחברים להוי

⁷ יצוין שבעקבות הדברים נציגים של גרעין תל-אביב נסעו להשתטח באיזביצא על ציונו של הרה"ק בעל מי השלוח.

היינו איש ואשה – שלעתיד לבוא כולם יהיו איש, כולם יהיו משפיעים. נוגע לאחד שלא רוצה להשפיע בכלל, בסוף כולם "איש ואיש". מה ההבדל בין יהודי לגוי? שיהודי הוא משפיע בעצם, כל יהודי, וגוי הוא מקבל בעצם. אם אני משפיע בעצם צריך לעשות זאת, בתיקון, בעדינות, בהתחדשות, באהבה.

בכל אופן, הווארט הוא שבשביל תל אביב במיוחד צריך להיות גם שומר הברית – צדיק הוא שומר הברית – וגם להיות בעל תשובה. הווארט הוא "עד דוד הגדיל", הממד של בעל התשובה הוא יותר מהצדיק, זו התכלית.

הפקרות ומסירות נפש

במאמר של פרי הארץ הוא אומר שבעל תשובה מגיע להתפשטות הגשמיות וכך הוא קונה את שלש המתנות שנקנות ביסורין – תורה, ארץ ישראל ועולם הבא. אפשר לקנות אותן רק בהתפשטות הגשמיות ולשם כך צריך הפקרות ומסירות נפש, אלה המלים שלו. [הפקרות כבר יש שם...] כן, צריך גם צדיקים וגם בעלי תשובה. אמרנו שר' אשר מאד אהב את המלה הפקרות, והספר שלו היה פרי הארץ – יתכן שלקח את המלה מכאן, מפרשת שלח.

דברנו הרבה על ההבדל בין הפקרות למסירות נפש. יש מי שאומר שנחשון קפץ לים ויש גם מי שאומר ששבט בנימין היו הראשונים, כל השבט. שבביל לקפוץ לים צריך להיות מופקר. מלמדים את החברה להיות מופקרים? כל השנים לומדים ומלמדים איך להיות מופקרים... קודם הפקרות, ומתוך ההפקרות מסירות נפש. אמרנו שהפקרות היא פשוט – שאתה מופקר. [הפקרות היא מצב נפשי ומסירות נפש היא משימה?] כן, שהולכים על משהו מסוים. ברגע שבחרים את השכונה כבר צריך מסירות נפש, אבל רק בשביל הרעיון שהולכים לתל אביב צריך הפקרות. ה' יעזור שנזכה להיות גם מופקרים וגם בעלי מסירות נפש. [כשהלכנו לרוטשילד, עם כל ים האנשים והחום ושאנשים מתפשטים זו הפקרות רוחנית

הם על הטיילת, שם כולם טיילים. שם ודאי אפשר לנגן כל הזמן.]

כתוב ש"שכינה במערב" – ים הוא במערב, צריך להאמין ששכינה במערב, שם נמצאת השכינה. [מה זה אומר?] שגם ה' אוהב את תל אביב באופן מיוחד. הוא אוהב את ירושלים, אבל הוא אוהב את המערב. יש מערב פרוע... [אז למה אנחנו מפריעים? דברנו בשבת מה הנקודה שם, התענוג, הבחירה – זה הדגל שם, אני עושה מה שאני רוצה.] גם שייך למערב. מערב הוא ערבוביא, שם כל הגוונים והצבעים מתערבים – זהו הפירוש הפשוט של מערב. גם אומר שכל הפעילות שם צריכה להיות בשקיעה. אם אתה יכול לתפוס את השמש, לעלות על השמש ולהיות שם בשקיעה.

[הדגל של כל בעלי הנטיות ההפוכות הוא צבעי הקשת. היה שם מצעד לפני שבוע, אז היו הרבה דגלים.] זה המערב הפרוע של הקליפה, צריך להגיע לשכינה שמערב. [קשור לאותם ערכים, של בחירה ותענוג.] כן. מערב בקבלה הוא היסוד, הברית. כולם צדיקים, "כל מאן דנטר ברית איקרי צדיק", כולם צדיקים וגם בעלי תשובה – כל אחד היום צריך להיות גם צדיק וגם בעל תשובה.

היום למדנו מאמר בפרי הארץ שלח⁷. הסיום שם הוא "ולציון יאמר איש ואיש יולד בה" – "אחד הנולד בה ואחד המצפה לראותה". הוא אומר שאלה הצדיק ובעל התשובה, וגם הצדיקים – ה"ציון"ים, המצוינים בהלכה – צריכים להפוך לבעלי תשובה, "לאתבא צדיקא בתיבותא". גם אם אתה "נולד בה" אתה צריך להגיע להיות "מצפה לראותה". כדאי לראות את הקטע האמור. אמרנו שהוא כמו הווארט של הבעל שם טוב על "כן בקדש חזיתך" – שגם כשאני פה בארץ אני צריך געגועים של "ארץ ציה ועיף בלי מים". גם מסר חשוב לתל אביב, לטיילת.

[לא הבנתי, מה המסר לתל אביב כאן?] שיש אדם שנולד... יש גם מפרשים ש"איש ואיש"

⁷ ראה שיעור כ"א סיון ש"ז.

ואביטה

וגם מסירות נפש. [על זה הוא דבר, התפשטות
הגשמיות...]

נגנו "צמאה לך נפשי... כן בקדש חזיתך".
לחיים לחיים, שיהיה בהצלחה רבה ומפלגה.

סימן לשנת תשע"ח ממוענה של הרב שנשמט בטעות מהגליון הקודם
תהא שנת עד חצי (המלכות, של אסתר המלכה, עד בית המקדש שבירושלים).

אור ל-ו' אלול ע"ז - כפר חב"ד

ישיבת צות יעלת חן

הרב: נאמר משהו כהכנה לחגים, הכנה לתפלות. בכלל, בת היא בחינת תפלה. יחסית בן הוא יותר תורה ובת היא יותר תפלה. לכן צריך הרבה לדבר על תפלה, ולהתפלל. יש ווארט של המגיד ממעזריטש על מאמר חז"ל: למה מתפללים ולא נענים? גם נושא – להסביר לבנות שמתפללים חזק ולא תמיד רואים את התוצאה. למה? חז"ל אומרים כי לא יודעים להתפלל בשם – לכוון את השם של ה', זהו הפשט – ואם היו מכוונים את שם ה' היו נענים. על כך נותן המגיד משל – כמו שיש שושבין של כלה (לפעמים אבא ואמא של הכלה), שתפקידו לעודד את הכלה שתגיע לחופה. גם החתן רוצה מאד שהכלה תגיע לחופה. מה הווארט? שהרצון מלמטה בדיוק תואם את הרצון מלמעלה – בעצם אני מבקש דבר שאתה, ה', רוצה, אולי אפילו יותר ממני. כך הוא מסביר 'לכוון בשם' – לא לכוון כוונות של קבלה, אלא לחוש בלב מה ה' רוצה. ה' ודאי רוצה שנתקרב אליו, קודם כל, כמו הכלה לחתן. את הכלה צריך לעודד, 'להדליק אותה', להעלות את הנרות – החתן מחכה, זה בדיוק מה שהוא רוצה. זה ווארט יפה, בתפלה לחשוב מה ה' רוצה – לא לבקש דבר שיש תחושה שה' לא רוצה אותו ואני מתעקש על דבר שה' לא רוצה. לנסות להתבונן מה ה' רוצה ועליו להתפלל. לדוגמה, כמו האבות שהיו עקרים ועקרות. ה' באמת רצה שיהיו עקרים ועקרות? ודאי שלא. אבל כתוב שהוא מתאוה לתפלתן של צדיקים. התפלה שלי היא לעשות כלי במאמץ גדול, לפעמים גם לחכות הרבה זמן ולא להתייאש, להמשיך להתפלל – אני מתפלל על דבר שיש לי תחושה שגם ה' רוצה. עד כאן ווארט אחד איך צריך להתפלל, מה צריך לחשוב בתפלה. אם מתפללים על משיח, על גאולה, על שנה טובה – ודאי זה מה שה' רוצה. צריך להתפלל לה' – אתה רוצה! לא רק שאני מבקש. עד כאן רעיון אחד.

המנהלת⁸ עשתה הכרות. הרב: יותר ממנין. כן ירבו, גם הבנות וגם הצות, באיכות ובכמות. תספרי על הרעיונות של השנה הזאת. מנהלת: הרב אמר שאמונה ובטחון נושא שנתי. התחלנו קצת לעסוק בו ביום ההערכות – צריך לפתח יותר בע"ה. מה עוד חדש? אורות בכלים – מקוים שהסגנית תעזור בזה. יש אהבה וחום, הצבנו כיעד גם דיוק בזמנים, סדר וכו'. הרבה מצטטים את הרבנית מנוחה רחל – במקום שיש סדר ונקיון יש יהדות וכשרות. הצבנו כיעד להתעצם אתו. כתה ז' היא כתה א' שאתה התחלנו את יעלת חן – מקוים שהן תהיינה חוד חנית. דברתי קצת עם הודיה – חשבנו לנו שבנות תיכון יעלת חן תהיינה קצת משפיעות בבית הספר שלנו. מקוים שתהיינה פעילויות יחד, וגם המורה הודיה תלמד בימי ששי – "חסידים אינם נפרדים", לא וותרנו עליה. מקוים להביא את המשיח.

הרב: יש נושא מיוחד של כל חדש? מנהלת: התחלנו לקחת את הנושא של אמונה ובטחון וקצת לפרוט לפי החדשים, לראות את הקשרים. המורה רוח'ה והמורה אביגיל התחילו למצוא חומרים, כמו שיחה של הרבי על חוני המעגל לחשון וכו'. שנה שעברה מאד השקענו בבקיאיות בתנ"ך – מיהושע עד מלכים ב', עם חזרות ומבחנים פעם בחדש, וגם טיולים. השנה חשבנו לחזור ל'שינונים' לפי עשרת הדברים שהרב אמר, ועשינו בלוח השנתי דגש בכל חדש. ניסינו גם את הנושא של תניא יותר לסדר – מה לומדים בכל שנה. פתגמי תניא בכתות ב-ג, הכנסנו פעם ראשונה ספרים של הרשת של תניא בשני סבבים – ראשון בכתה ה' ונוסף בכתה ז'.

⁸ נרשם על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה.

אברהם ושרה על פי טבע לא יכלו ללדת. אומר המגיד שאם מתפללים על דבר שאינו נוגד את הטבע לגמרי – מתפללים בקול, אפשר לפרסם את המבוקש, לא נורא. אבל אם מתפללים על דבר שהוא נגד הטבע – שהטבע לא ישמע אותך, צריך להתפלל בשקט, כמו שמו"ע, שאף אחד לא ישמע אלא רק ה' ישמע. שוב, כמו שאמרנו, יתכן בהחלט שה' רוצה – ששם הוי' מנצח את שם אלקים – רק צריך להגיע אליו בתפלה. זה ממש באמצע, בין שני הדברים שאמרנו קודם. כך הוא מפרש למה חנה מתפללת בשקט, ו"קולה לא ישמע", אך בכל אופן היא רוצה שהדבר ימשך בתוך מציאות העולם הזה ולכן "שפתיה נעות", ש"עקימת שפתיו הוי מעשה", ו"שפתיה נעות" מספיק כדי לעשות כלי שהדבר יומשך למטה במציאות.

מה לומדים מכאן? זו הכנה מאד חשובה לתפלות. חושבים שיש סידור וצריך הרבה לדבר. צריך ללמוד איך להתפלל במחשבה – כך הוא כותב. תפלת חנה היא בעיקר תפלה במחשבה, כוונה פנימית במחשבה. אני נותן לה איזה ביטוי בשפתים שנעות, אבל עיקר המבוקש – עיקר העבודה, הרי זו "עבודה שלב" – הוא לבקש מה' במחשבה, משאלת לב. זה אפשר לעשות כל היום, "הלואי שיתפלל אדם כל היום כולו", והתפלה התמידית היא לאו דווקא תפלה בדבור. בכלל, במיוחד בת, אפשר כל הזמן להתפלל. זהו חינוך לתפלה – תפלה היא במחשבה. כך הוא לומד מחנה, כלומר לומדים מאשה, שיודעת להתפלל בשקט.

אם כן, אמרנו שלשה דברים מהמגיד שהם שלש צורות תפלה וכל אחד הוא עבודה שלמה: הראשון, איך לכוון את הרצון שלי לרצון ה' – "עשה רצונך כרצונו... רצונו כרצונך"; ואיך לפעמים צריך להתעקש על דבר טוב לישראל אף על פי שיש רושם שה' לא מעונין, שהוא רוצה ההיפך – צריך להתעקש מלמטה. לומדים זאת משלשה – משה רבינו וחוני המעגל ובסוף, לא בענין תפלה אלא בויכוח של תורה, מרבי יהושע;

יש עוד ווארט של המגיד לגבי תפלה שנשמע ממש הפוך: קודם הזכרת את חוני המעגל. אומר המגיד שממשה רבינו עד חוני המעגל לא היה מישהו שהתפלל כל כך חזק, לכאורה נגד מה שה' רוצה, מה שנדמה שה' רוצה. ווארט בדיוק הפוך. אחרי חוני המעגל היה את רבי יהושע עם הסיפור שלו ושל רבי אליעזר הגדול, שיצאה בת קול כדי להוכיח את דעת רבי אליעזר ורבי יהושע התעקש – איני מסכים, התורה נתנה למטה. מה היה בסוף? רבי יהושע ודעת החכמים נצחו והקב"ה חיך ואמר "נצחוני בני נצחוני". גם משה רבינו התעקש – ה' רצה לכלות את עם ישראל אחרי חטא העגל וחטא המרגלים ומשה עומד ומתעקש כאילו נגד מה שה' רוצה, מה שה' מגלה לו שרוצה. כך גם חוני המעגל. זו נקראת תפלת נצח – "נצחוני בני", שאני מנצח את ה'. קודם אמרנו שאני מנסה לכוון למה שה' רוצה ועליו להתפלל – לכאורה יותר נשי, מצד ספירת הווד, ואילו התפלה לנצח את ה' היא מצד הנצח. נצח והוד הן זוג ספירות. מצד אחד, נצח יותר זכרי, אבל כל עמוד התפלה שייך לבנות – בת יכולה להיות גם כך וגם כך, יש התכללות. בתוך הבת גופא יש את האשה שבאשה ואת האיש שבאשה. כולה תפלה, והיא צריכה ללמוד את שתי הצורות האלה של תפלה.

כדי להשלים, יש עוד ווארט שלישי – כולם מהמגיד ממעזריטש – שלומדים מחנה שמתפללת על לבה וקולה לא ישמע רק שפתיה נעות. כאן הוא כותב רעיון שלישי, שאפשר למקם באמצע. תפלת נצח היא ימין, והתפלה שהיא לחוש מה שה' רוצה היא השמאל, וצריך משהו באמצע. הוא אומר שיש שמתפללים על דברים שבטבע יכולים להיות – לא נגד הטבע. אם הם נגד הטבע – הם כבר נגד שם אלקים, בגימטריא הטבע, אבל לאו דווקא נגד שם הוי', שהוא נס, ואולי ה' רוצה לעשות נס. לא שאני הולך 'נגד' ה' בתפלה, רק שאני הולך נגד הטבע – אני מבקש רפואה שעל פי דרך הטבע לא יכולה להיות. התפלות של האבות והאמהות היו נגד הטבע, כי

הדבר השלישי, שהוא אולי העיקר יותר מהכל – רוב הלכות תפלה לומדים מחנה, וחנה מתפללת בשקט. עיקר התפלה שלה הוא במחשבה, כי יודעת טוב שמה שאני מבקשת אינו על פי טבע, אז אסור להוציא אותו יותר מדי מהפה. בכל אופן, צריך לעשות כלי של שפתים. כל היום כולו לא צריך שפתים – אפשר להתפלל בלב – אבל כמה פעמים ביום צריך גם את "עקימת שפתיו הוי מעשה".

עד כאן הווארט של הערב, על חינוך לתפלה. הבת, שוב, היא עמוד התפלה של עם ישראל. בזכות התפלה שנוכה לגאולה, למשיח.

מה קורה עם חולין על טהרת הקדש?

מנהלת: שנה שעברה היתה איזו פריצת דרך בנסיון הפיתוח יחד עם הת"ת. כרגע לא כל כך חושבים להתקדם עם זה עוד, אלא לנסות ליישם בפועל את החומרים שכבר פותחו. במדעים הכנסנו פעם ראשונה חוברות של שגית שוקרון. נקודתית מנסים להכניס, להכניס את החוברות שהיו, והמקצועות כמו תמיד (אמונה ואמנות וכו'). השנה אמונה ואמנות תדגיש יותר השנה את הקשר לפרשת שבוע, וכך כל שיעור מנסים להעצים יותר.

הרב: יהיה עוד פיתוח חומרים?

מנהלת: בגדול, כרגע המוסדות מקפויים את מה שעשו השנה. בעתיד בע"ה.

המורות יכולות לשאול שאלות.

מורה: אנחנו בשנת בת מצוה ורצינו לקחת נשים בתנ"ך ונשים בכל הדורות. האם יש אופן שאסור/מותר, כדאי/לא כדאי להציג תמונות מהתנ"ך? הצגה בכתה ואולי אחר כך בבת מצוה. יש בזה בעיה של תנ"ך בגובה העינים, שגורם לאיזה זלזול, או שאין בעיה?

הרב: מה מקובל?

מנהלת: שנה שעברה הבנות בכתה ח' רצו הצגה מהתנ"ך והרגשתי לא כל כך בנח, חששתי מזה.

מורה: בשיעורים רגילים כן עושים הצגות.

הרב: בבית יעקב/בית חנה עושים דברים כאלה?

[היה דיון ממורות שמכירות מה המציאות.]

פעם היה שיעור גדול על הצגות לילדים. אחת השאלות החמורות – מי משחק את התפקיד הרע? האם זה חינוכי? בדרך כלל בכל סיפור יש מישהו רע. למי נותנים את התפקיד הזה? לא פשוט. [ואם לא נכנס לתפקידים שליליים?] קודם כל, צריך לא לתת לילד – כי מה שילד משחק מאד משפיע עליו, הוא נכנס לתפקיד, ממש נכנס ללא-מודע שלו.

מורה: השאלה גם לציור. כשנותנים הנחיה לצייר פרשת שבוע – יש דמויות שכן ודמויות שלא? הרב: סתם כשנותנים לילד לקשקש – הוא גם מוציא את הרגש שלו השלילי, ככה גם מאבחנים לפי ציורים. אבל להדריך – צריך להדריך רק לדברים טובים.

מורה: גם בסיפורים חסידיים?

הרב: הצגות לא חייבות להיות מהתנ"ך. אפשר להמציא סיפור, או סיפור מדורות אחרונים יותר. את בקשר עם מרים עדני? היא אלופה בהצגות. מנהלת: פגשנו אותה בקבר רחל בסוף שנה שעברה. עשינו תשובה שלא מספיק בקשר. אחד היעדים להיות יותר בקשר בשנת בת מצוה.

מורה: היא עשתה הצגה של רות ובית לחם, משהו מאד מוחשי ויפה.

הרב: כן, היא מאד הצליחה, מלאה הרבה שנים את בניני האומה עם ההצגות.

יש לנו אשה בלוס אנג'לס שיש לה בית ספר חב"ד לבנות לשם הצגות – עושים שם דברים מאד רציניים, עד להוליווד. כשהיא בארץ אפשר להזמין אותה (גרבוז). לכן היו כמה שיעורים בענין בלוס אנג'לס.

בסדר, העיקר שיהיה בטוב טעם – בצניעות וטוב טעם, ומה שמקובל. כל התפקידים יהיו טובים... מורה לאמנות: על תכלית השיעור אמנות ואמונה על האופן בו לעשות זאת.

הרב: פעם היה קשר עם אילה ירושלמי? עכשיו יש לה חוגים לאמנות. היא עושה בקרמיקה דברים מאד יפים, שכמה דברים ראיתי. כלל גדול אצלנו שעיקר האמנות קשור לאותיות, או דברים

משהו. כתוב שיש שלשה סימנים איך להרגיש שהתפלה מקובלת. לא כדי לקבל סיפוק – לקבל סיפוק מהעבודה שלי זה משהו רע – אלא פשוט לחזק את הבטחון שלי בה'.

אם דברנו על אמונה ובטחון נאמר הקדמה חשובה: ביטוי האמונה הוא תפלה – לכן שייך לבת, כי היא אמונה ותפלה – אני מאמין בה' ולכן שופך שיח לפניו, ומוכן שה' יקבל או לא יקבל. כך בתפלה רגילה, חוץ מתפלת נצחון שהזכרנו – תפלת נצחון היא בטחון, לכן שייך לנצח, שפנימיותו בטחון. אם אני כל הזמן מתפלל מתוך אמונה – סתם תפלה היא אמונה, שה' הוא טוב והוא יעשה הטוב בעיניו, או שתואם להבנתי או שלא. לכן מי שמתפלל מתוך אמונה מנסה לשער מה ה' רוצה לכתחילה, לכן שייך להוד-תמימות. אבל, ככל שאני מרגיש שהתפלה מקובלת אני מקבל יותר בטחון להתפלל. שוב, לא לשם סיפוק אלא לשם בטחון, לכן טוב להרגיש שה' מתייחס ועונה לתפלה שלי.

מה הסימנים להרגיש שה' הקשיב לתפלה שלי והיא עשתה משהו? יש שלשה סימנים. שלשת הסימנים הם דוגמה מצוינת של הכנעה-הבדלה-המתקה, יסוד היסודות של עבודת השי"ת כפי שלמד אותנו מורנו הבעל שם טוב. כתוב שאם אחרי התפלה האדם מרגיש הכנעה טבעית – הוא יוצא מהתפלה ולא מרגיש 'על הגובה' אלא בדיוק ההיפך, הוא התפלל ושפך את לבו לפני ה' ויוצא עם תחושה של הכנעה – התחושה הזו היא סימן שהתפלה התקבלה. אם היה יוצא בהרגשה של כמה כמה טוב התפללתי – סימן שאולי הוא שמע את התפלה, אבל לא הקב"ה. גם זה ווארט מהמגייד – שסימן שהתפלה התקבלה שאתה מרגיש הכנעה, בלי לעבוד על זה, ספונטאני.

מה הסימן השני? רבי חנינא בן דוסא תוך כדי תפלה ידע אם מקובלת או לא. "אם שגורה תפלתו בפי יודע אני שהיא מקובלת" – אם התפלה באה לי, רצה לי, סימן שיש סיעתא דשמיא והיא מקובלת.

כמו הלב היהודי (גם אותיות, שתי למדין). מה שמקשר בין האמונה-התורה והאמנות, בינתים (עד לבנין בית המקדש), אומרים שעיקר האמנות היוזאלית שלנו בקדושה היום הוא צורת האותיות, כל מיני דברים. חוץ מחפצי קדש, לעשות חנוכיה או איזה חפץ של קדושה, אבל לפיתוח של רעיונות וציור צריך ללמוד מאד בעומק את צורת האותיות. אפשר רק מ-א לעשות בלי סוף. הקשר בין אמונה ואמנות ויוזאלית, בחומרים וציור, הוא קודם כל אותיות. לכן יש לנו ספר שלם על אותיות האלף-בית, ויש את "אמת למד פיך" – זה החומר.

מורה: מה המקום של הצבע? של ההבעה? הרב: אפשר לצייר א במליון צורות שונות וצבעים שונים, אם מבינים מה הענין שלה – י למעלה, י למטה, קו באמצע. אפשר לצייר בכל מיני צורות, מים עליונים ומים תחתונים, רקיע, וכך בכל אות יש הרבה תוכן. לא סתם כתוב שה' ברא את העולם עם צורות האותיות. "מעשה ידי אמן" היינו אמנות הקב"ה איך שברא את העולם, עם האותיות.

מורה: לגבי חינוך לתפלה, בעיקר בכתות הגבוהות יש תלמידות שהתפלה ארוכה להן מדי, קשה להן, אבל אם מקצרים לבנות מסוימות זו פגיעה באיירת התפלה.

הרב: לכך התכוונתי קודם. חידוש הוא לחנך שעיקר התפלה הוא במחשבה, ולזה קוראים לכוון, וקורה כל היום. יש שלש פעמים ביום – אותן פעמים שמתפללים – שגם השפתים משתתפות. "עבודה שבלב זו תפלה". תפלה היא לא תרגיל. צריך מאד להרגיש שהתפלה היא לא סתם תרגיל, לפתוח את הסידרור ולומר את המלים.

אם כבר, נאמר עוד ווארט לגבי תפלה: אמרנו קודם שיש מאמר חז"ל מפני מה מתפללים ולא נענים – סימן שיש מציאות כזו. אבל אם כל הזמן אני מתפלל ולא נענה אני מתייאש מלהתפלל. צריך להרגיש משהו שכן ה' עונה, כדי לעודד את האדם שהתפלה היא לא לחנם, לא לריק, ואז גם לא ישעמם לו להתפלל כי עושה

יש איזה ענין להבחין בין משהו טוב למשהו לא טוב וכיו"ב.

הרב: בקורת היא אחד על אחד, אבל לשבח אפשר ברבים – למצוא את הדבר הטוב, בכל עבודה יש משהו טוב, וקודם כל לשבח את הטוב. אחר כך, אחת על אחת, אפשר גם להעיר הערות, מה שנקרא "בקורת בונה".

מורה: מה טוב ומה לא טוב? מה שיפה?

הרב: מה שיפה או מה שהיא הצליחה להביע משהו. גם משהו יפה – אמנות אמורה להיות יפה. מנהלת: מן הסתם זה כלל תמיד, שמשבחים בפורום כללי ומבקרים אחד על אחד?

הרב: לא להפריז, אבל אפשר לשבח ברבים. מורה: אמנות של אותיות הוא משהו שאפשר לתת בו ביטוי חפשי, או שצריך להזהר בו כי הוא משהו של קדש. עד כמה נותנים בו יד חפשית? הרב: בא נצייר א, אבל נחשוב שהיא נושא דליים עם שתי דליים. משל של החסידות. אז ודאי לא יצא סתם א, אלא נושא דליים. זה נותן המון חופש לילד להביע את עצמו. זה עשיר אין סוף.

מורה: אפשר לומר מים עליונים ומים תחתונים ולתת להן להביע עצמן חפשי?

הרב: בוא נראה איך אתה מצייר את זה. ודאי. מורה: יש טכניקות או צבעים שונים שטוב לשייך לגילאים שונים?

הרב: כל דבר הוא לפי הרמה של הגיל.

מורה: עוד שאלה על תפלה. הציון בתעודה הוא יותר על ההתנהגות בזמן התפלה?
מנהלת: אין לנו תפלה בתעודה, מימי הרב משה גנוט אין.

מורה: יש סימנים שהתפלה מתקבלת או לא, אבל האם אפשר לומר שגם הקב"ה לא נותן ציונים על התפלה?

הרב: מה שאמרנו עכשיו, הציונים הטובים הם שלשת הדברים האלה.

מנהלת: לפעמים מורות רוצות לכתוב על הלוח שמות של בנות שמתפללות יפה. שייך דבר כזה, או ש"ה יראה ללבב"?

מה הסימן השלישי? אם אחרי התפלה פתאום מישוהו נכנס לחדר ומספר לי בשורה טובה – נולד ילד למישהו – או שאני יוצא החוצה אחרי התפלה ופתאום אני רואה איזו השגחה פרטית, סימן שהתפלה שהרגע גמרתי להתפלל מקובלת. מה שקורה לא קשור למה שהתפללתי עליו, אבל בקשתי מה' והנה ה' משמיע לי בשורה טובה או שמראה לי איזו השגחה פרטית – סימן שתפלתי התקבלה.

פשיטא שהדבר השלישי הוא המתקה – שאני מיד חווה משהו טוב. התפללתי וקרה משהו טוב – אפילו בלי קשר למה שבקשתי בכלל. אין המתקה יותר מזה. הדבר השני, שהתפלה רצה לי, הכוונה שתוך כדי שאני מתפלל אני קצת מתרומם ומתפשט מהגשמיות, מהכובד של הגוף. מה פירוש "תפלתי שגורה בפיי"? כמו שאדם רץ מהר, כמו שכתוב על עשהאל שרץ כל כך מהר על השיבולים שהן אפילו לא התכופפו – "רץ כצבי". זה מצב שנעשה מובדל, התרומם 'טפח מעל הקרקע' (כמו הביטוי), בתפלה שלו הוא היה טפה מעל הטבע. זו הבדלה. הדבר הראשון הוא להרגיש אחרי התפלה הכנעה – זו הכנעה כפשוטה. הדבר השני הוא להרגיש תוך כדי התפלה עס דאוונט זיך, 'מתפלל לי'. את אומרת שהבת משועממת מהתפלה. צריך להסביר שאצל חסיד יש ביטוי עס דאוונט-זיך.

דרך אגב, מה עם לימודי אידיש? יש חוג לאידיש? [המורה אודי מלמדת בכתה ג', שנה לפני האנגלית]. אמרנו שצריך את היום-יום באידיש, והעיקר מדי פעם לשלב ביטוי. עיקר האידיש הוא הביטויים, כמו דאוונט-זיך, זינגט-זיך, שפתאום מתפלל לי, שפתאום אני שר.

זו בחינת הבדלה, סוג של הבדלה בנפש. ושוב, אם ה' מיד מראה לי משהו טוב זו כבר המתקה. עוד פעם, כל זה לא בשביל לקבל סיפוק אלא בשביל לקבל בטחון.

עד כאן לגבי התפלה.

מורה: בנושא של משוב בשיעור, של שיתוף – כשהבנות מראות את העבודות או מה שהן עשו.

אומר כמה הוא חכם זה מדכא את כולם – כי רק הוא חכם, וכולנו מטומטמים. לא טוב וגם מדכא את האחרים. אם הוא עשה מאמץ והצליח – גם אני יכול לעשות מאמץ ולהצליח.

סגנית: אנחנו רוצים השנה לחזק את הנושא של עמידה בזמנים ושבתות לא ייעדרו מבית ספר. רוצים לעשות פינקס כדי לשקף לתלמידה ולהורים את המצב של הבת. רציתי לדעת מה הגישה של הרב – אם בת מאחרת הרבה פעמים, מה צריכה להיות התגובה? עד כמה היא צריכה להיות חריפה? באיזה שיטות חינוך לנהוג במקרה כזה, בו ילדה מאחרת הרבה?

הרב: כמובן, היא צריכה להבין שלא טוב לה, וגם – כמו שאמרנו עכשיו – הפרט משפיע על הכלל. אם בת אחת מאחרת – לא טוב לה ולא טוב לכולן, יש באיחור הפרעה לכל הכתה. הרבה פעמים מה שהכי מדבר הוא 'מה אתה עושה לאחרות'.

חוקן מזה, לגבי זמן בכלל, שמירת זמנים, היסוד בחסידות הוא ווארט של הרבי הקודם, שאומר שהגדר של 'פנימי' – הערך הכי עליון בחב"ד, פנימיות לעומת חיצוניות – הוא אחד שמייקר את הזמן. את מדברת על שמירת הזמן – זהו ראש של דינים. אבל הראש של לייקר את הזמן הוא כבר חסד, חסידות. כמו לגבי מצוות – יש להחמיר במצוות, ראש של לא-חסידים שכל הזמן מחמירים, דינים, ויש להדר במצוות. גם בענין הזמן, יש שני דברים – לשמור את הזמן, אסור לאחר, ולייקר את הזמן, כמה יקר כל רגע וממילא אם אחרת הפסדת, לעצמך וגם לאחרות, עשית הפסד גדול מאד ממה שהיה אפשר להרויח.

צריך בכל דבר להגיע לשרש, והשרש הוא פנימיות. יודעים שאצל בנות "כל כבודה בת מלך פנימה". חושבים שהפירוש הוא רק צניעות, שתשב בבית. אבל "פנימה" הוא שהיא תהיה 'פנימית' – יש משהו בבת ששייכת יותר לפנימיות מאשר לבן. והנה, הרבי אומר שהגדר של פנימיות הוא לייקר את הזמן. אשה נשואה ומטופלת בילדים יודעת טוב טוב כמה יקר כל

הרב: בכל מסגרת יש את המצטינות. בבית רבקה יש 'השורה הראשונה' וכל מיני דברים. צריך להיות אתגר – בלי לחץ. צריך את שיווי המשקל הנכון.

מורה: שייכת לומר על בת שהיא מצטיינת בתפלה?

הרב: אתה נמצא בתוך הראש שלה? בתוך המחשבה שלה?! יש את החיצוניות של התפלה, המשמעת, להראות את עצמך איך שאת מרוכזת בתפלה, לא מדברת ועושה דברים אחרים – אבל הרגע הסברנו שעיקר התפלה בלב, במחשבה. מנהלת: צריך לדייק שזה ציון על התנהגות בתפלה ולא על תפלה.

הרב: שמעתי לפני כמה ימים סיפור על אחד שחזר בתשובה. הוא היה אצל הרבי, לפני הרבה שנים, ומי שקצת יודע איך היה שם – יש אולם גדול של תפלה למטה ויש את 'הזאל הקטן' למעלה. פעם, כשלא היו כל כך הרבה אנשים כמו היום, מנחה-מעריב הרבי היה מתפלל בזאל הקטן. אותו אורח ישב וחכה שם לרבי, והרבי נכנס להתפלל מנחה – הוא לא התפלל, אלא רק הסתכל עליו. הוא אמר שמתוך שרק ראה איך הוא עומד – לא ראיתי אף אחד שיכול לעמוד כך, ראה שעומד "כעבדא קמיה מריה" – הוא חזר בתשובה. זה משהו חיצוני – הוא לא ראה מה קורה אצלו בראש – אבל מתוך החיצוניות אפשר גם מאד להתפעל. את זה אפשר לציין. צריך לדעת שאף על פי כן העיקר הוא הפנימיות.

פעם היו לנו כמה שיעורים בתורת הנפש שיצא מהם ספר באנגלית, שהעיקר לא לשבח כמה חכם אתה או כמה עשית טוב אלא לשבח את המאמץ. זה כלל גדול מאד – לא לשבח את התלמיד, הילד, או מי שלא יהיה, 'כמה אתה טוב' אלא 'כנראה עשית מאמץ והצלחת'. כל הזמן לעודד את המאמץ, לא לשבח את הכשרון המולד שלו, כמה שהוא חכם או כיו"ב. אם משבחים את המאמץ בתוך כתה, חוקן מכך שזה חינוכי לילד עצמו זה מעודד את כולם – ממנו יראו וכן יעשו, כמו שהוא עשה מאמץ כך שכולם יעשו. אם אני

הרב: זה לא הרבה. זה מה שמקובל בכל בתי הספר?

מנהלת: זה המינימום. אנחנו גם מתחילים רק בכתה ד.

הרב: גם חשבון ככה? גם מדע?

מנהלת: חשבון חמש שעות, מדע שתיים. זה מה שמקובל.

היתה שנה שכן הכנסנו סיפורי חסידים באנגלית – לא של הרבי הרייזצ'צ, דברים יותר מעובדים – והיתה תחושה של איזה שובע של הבנות. נעמה יכולה לפרט יותר. תענוג תמידי אינו תענוג.

מורה: אבל סיפורי החסידים באנגלית לא היו בצורה של תענוג, לא היו ברמה שלהם, לא היו יפים.

מנהלת: הסיפורונים לא יפים?

מורה: לא לילדה בכתה ח'.

מנהלת: אבל בכלל היתה תחושה כזו בכתה ח'.

נעמה: זו שאלה שעלתה לנו עם כתה ח' לגבי הגודש בחסידות. היו בנות שהגיעו לכך שלא רצו לשמוע יותר 'חסידות' – בנות שהרגישו שצריכות יותר גוף, יותר בשר, לא רק לדבר על הנשמה, להיות יותר מחוברות לידע, לסיפורים, להיסטוריה, לדמויות.

הרב: יש היסטוריה בכית הספר? איזה? תולדות עם ישראל או גם היסטוריה כללית?

מנהלת: תולדות עם ישראל, תנאים, גאונים וכו' – דגש יותר על הדמויות ופחות על אירועים, כפי שהרב אמר.

מורה: זה שיעור שהבנות מאד אהבו. אני לא חושבת שהיה גודש, אלא שלא השיגו לרמה שלהם – לא כסף. צריך להיות כסף גם בגוף.

מורה: משיעורי תניא ברמה שלהם הן נהנו. כשלימדתי אותן תניא בצורה של הרחבת ידע מסביב, בנוסף על הכתוב בתניא, הן מאד אהבו. כשזה היה רק נקודתי הן הרגישו שזה קצת קשה להן. בהתחלה כשמדובר על יהודי וגוי, וכשנכנסתי והסברתי מה זה יהודי, וקצת חברתי לזה שלרבי היה מאד חשוב הענין של "מיהו יהודי", ובדיוק אז העבירו איזה חוק שהתחיל

רגע, לא להפסיד זמן, "ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנעורותיה". זה כבר לחנך להקמת בית, כמה יקר כל רגע.

מורה: לגבי אנגלית – אנגלית לשליחות. יש לרב כמה טיפים איך להחדיר שהאנגלית היא לשליחות? איך להכניס? באיזה כיוונים? כמה לדבר על זה?

הרב: נכון, זה בעיקר בשביל שליחות. היות שזו השפה הכי מדוברת בעולם, והיות שאנחנו רוצים להשפיע על כל העולם – נחוץ לדעת את השפה הזאת. ככה מן השמים.

מורה: אז להצהיר בתחלת שנה?

הרב: אמרנו שלגבי בית הספר מאד חשוב ללמד מתוך מקורות של קדושה. אני ממליץ – תמיד אומר – על ספר הזכרונות של הרבי הקודם. זה ספר מעולה כדי ללמוד אנגלית, ויש עוד ספרים – סיפורים.

מורה: שהלימוד יהיה סיפורי צדיקים?

הרב: כן.

מנהלת: הבעיה שראינו שהבנות עוד לא ברמה.

הרב: באמריקה יש ספרים גם בשביל תינוקות. להתחיל מלמטה. בדיוק כמו חשבון או מדע, שאם המורה יצירתית היא לא צריכה עזרים.

הבעיה של הדור שלנו שחייבים חומרי לימוד – הבעיה (ב-ה הידיעה) – שהמורה לא יכול לעשות שום דבר בעצמו והכל צריך חומרים מוכנים.

חבל. כל החולין על טהרת הקדש, כולל האנגלית, המדע, המתמטיקה – צריך פשוט לקחת דברים של קדושה ובצורה יצירתית להפוך אותם לשיעור. אם יש חומרי לימוד – מה טוב, אבל זה לוקסוס. צריך להתייחס לחומרי לימוד כאל לוקסוס. כמו שאמרנו שבאידיש אפשר לקחת רק פתגם, שלש מילים, שיכנס לתודעה. גם באנגלית, אם כל יום היו לומדים איזה ניב – כל הצורות איך לומר אותן, כל הגופים, אז במשך השנה היו לומדים.

כמה שעות אנגלית יש?

מורה: שלש שעות שבוועיות.

אחד שעשה גיור והיה על זה עונש מות – זה חלק מההבנה מה היה. אם היה סיפור של נפוליאון נגד רוסיה – כל המלחמה הזו היא סיפור חסידי. היו צדיקים בעד זה וצדיקים בעד זה – שני מחנות. את הכל אפשר לשייך. הרי כל האומות שיש שם יהודים – הכל קשור ליהודים. ללמוד בעל פה את כל הקיסרים של רומא או כל הנשיאים של אמריקה – זה משעמם אותי...

מורה: אצל בנות בגיל ההתבגרות – זה גיל מרד. לא חסר ידע אלא לא כף, והן הוציאו על זה... הרב: מה שאת אמרת, יש סיפורים על הרבי שממש עם מדע, עם רפואה. הרבי ניסה תמיד להסתיר את רוח הקדש בתוך זה שהוא פשוט יודע את הרפואה, מעודכן בחידושים של הרפואה, יותר טוב מהרופאים. יש המון סיפורים כאלה. אפשר ללמוד אפילו ענינים של מה שקורה בעולם במדע ורפואה מתוך סיפורים על הרבי, לדוגמה.

אבל ניגונים זה בסדר? זה לא משעמם?
מורה: הבנות שמתמרדות – מתמרדות על הכל, איפה שאפשר.

מורה: קורה הרבה שבנות שרות לא ניגונים אלא שירים אחרים – להעיר על זה?
הרב: דברנו על זה בעבר. ודאי לא צריך ללמד שירים לא יהודיים או לא מסורתיים. אם זו תופעה כללית – המחנכת החכמה צריכה להסביר שזה לא לענין.

מורה: כן שירים יהודיים אבל לאו דווקא חסידיים.

הרב: אם יהודי-מסורתי זה בסדר.
מורה: מוזיקה עכשווית שמנגנים היום?
הרב: אם זה ברדיו, כל מיני קצב מודרני, רוקנרול, לדאבוננו זה מה שקורה אבל זה ממש לא לענין.
מורה: יש חילוק אם יהודי, אם עדין וכו'.

[נכנס אורח.]

שנה טובה ומתוקה, כתיבה וחתימה טובה לכולן ולכל הילדות המתוקות.

לקידום הדעה של הרבי – מאד ענין אותן להקשיב, אהבו וצטטו.

הרב: מה הבנות הכי אוהבות?
מורה: שאלה בכל כתה ושאלה לכל ילדה. יש כתה שאוהבת להתוודע.

הרב: צריך להדגיש מה שאוהבות.
מה עם נגינה ושירה? "ברוב שירה וזמרה"?
מנהלת: מנגנים הרבה, המון שרים.
הרב: יש שיעור מיוחד?

מנהלת: די צמצמנו את זה. הצגנו בתור אחת המטרות של אביטל, שיש מטרה ללמוד ניגונים בשיעורי חסידות. אבל מהתפלה יש ניגונים, וכל היום. לא בצורה של שעה בתוך המערכת.

הרב: מה שאמרת לגבי חסידות – חסידות היא שליש לימוד החסידות, שליש ניגונים ושליש סיפורים. אם למישהי השליש של הלימוד לעומק מדי מופשט לה, צריך לחלק.

נעמה: זה בתוך החסידות, אבל אם הכל נהיה שליש סיפורים, שליש ניגונים ושליש חסידות – זה מעמיס. אני זוכרת בכתה ח' שאמרו שלא יכולות לשמוע יותר סיפורי חסידות.

מנהלת: המורה בסוף השנה, הרגשת כך?
מורה: הרגשתי שהיה רצון לידע עולם, הן הרגישו שהן לא משכילות מספיקות.
מורה: גם כשספרתי על סדרי חב"ד בשליחות או מופתים עם דולרים של הרבי ענין אותם יותר מאדמו"ר הזקן.

הרב: מצוין. כל יום יש לנו סיפורים חדשים מה קורה בבית חב"ד בהודו. אפשר לספר המון סיפורים חדשים.

מורה: נראה לי קשור למספר, אם מספרים נכון וטוב – צריך לדעת בכל גיל.
מורה: שאלה כללית, עד כמה יש מקום להכניס לבנות חסידיות קצת ידע עולם כללי, היסטוריה כללית, רקע.

הרב: זה לא צריך להיות שיעור מיוחד, אבל מה שנקרא 'על הדרך'. אם כדי להבין את מאסר אדמו"ר הזקן מסבירים מה היתה אז האוירה ברוסיה – זה צריך להוסיף. אם להסביר שהיה

דבר יום ביומו - פרשת שבוע

פרשת כי תבוא

משמעות הדבר מכוונת ל"חמישים שערי בינה", שמתוכם 49 הם בהשגת האדם ואילו השער החמישים בא מלמעלה, כולל הכל. המידה הפנימית של ספירת הבינה היא השמחה (כאשר האדם שומע ומבין זו שמחה אמיתית), וכן בפסוקים שלנו מדובר על הבאת הבכורים מתוך שמחה, ו"שִׂמְחָתָּ בְּכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתְךָ". תחושת השמחה היא תוצאה מהכרה במתנה הטובה שה' נתן לנו. בפרשיה שלנו חוזר הפועל נתן שבע פעמים בצורות שונות, שבע הוא הבסיס של 49 וזהו רמז נוסף ל-49 שערי בינה ושער ה-50 הבא אחריהם (כמו המבנה של ספירת העומר וחג השבועות).

כאשר אנו מכירים בטובה שה' נתן לנו, מתוך אהבה וחסד, אנו מחזירים לו אהבה בהבאת הבכורים, זו אווירת החסד המקיפה את 'ראשון' של הפרשה.

פרשת כי-תבוא יום שני – הכל בסדר

"וְאָמַרְתָּ לְפָנַי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּעַרְתִּי הַקֶּדֶשׁ מִן הַבֵּית וְגַם נִתְּתִיו לְלוֹי וְלַגֵּר לֵיתוֹם וְלְאִלְמָנָה כְּכֹל מִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר צִוִּיתֵנִי לֵאמֹר עֲבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ וְלֹא שָׁכַחְתִּי". זו מצוות "יודוי מעשרות" המתקיימת שתי פעמים בכל מחזור של שמיטה, ובה אנו אומרים לפני ה' שעשינו כפי שצריך בכל הנוגע להפרשת תרומות ומעשרות.

בקבלה). המלה "הכל" היינו ה פעמים כל, דהיינו התפשטות חמישים שערים בה' קצוות (מחסד עד הוד), כמבואר באר"י, ואז מגיעים לספירת היסוד, צדיק יסוד עולם, שמחזיר הכל לה', "ומידך נתנו לך", "כל" הופך ל"לך". אם כן, הסדר הוא: ממך (10 ברבוע) ועוד ו"פ כל ("הכל" [ה"פ כל]...) לך", סה"כ 400 (20 ברבוע), ת – תכלית כל האלף-בית. כי ממך הכל = אני לדודי ודודי לי, שייך לחודש אלול שבו קוראים פרשת כי תבוא.

פרשת כי-תבוא יום ראשון – שער החמישים

כי תבוא היא הפרשה החמישים בתורה. הדבר רמוז בפסוק הפותח "וְהָיָה כִּי תִבּוֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ נַחְלָה וּירְשָׁתָה וְיִשְׁבַּתָּ בָּהּ" – אם סופרים רואים שיש בפסוק חמישים אותיות!⁸ המספר רמוז שוב בפסוק הבא: "וְלִקְחָתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרֵי הָאָדָמָה אֲשֶׁר תָּבִיא מֵאֶרְצְךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ" – המלים "כָּל... לָךְ" בגימטריא 50⁹.

⁸ התוכחה בפרשת כי תבוא מקבילה לתוכחה בפרשת בחקתי, הפרשה ה-לג בתורה (כמו היחס בין ל"ג בעומר לכללות ספירת העומר, "תספרו חמישים יום"). גם בפרשת בחקתי יש תופעה כזו שמספר האותיות בפסוק הראשון הוא כמספר הפרשה, לג אותיות. המספר חמישים רומז לשער ה-50 כמו שיתבאר, אם כן צירוף המספרים שלשים-ושלש חמישים רומז ל"גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך", הפלא הוא שמה שנראה קללה באמת הוא ברכה עצומה.

שמות הפרשה עם מספריהם: בחקתי ועוד 33 = שמעון בן יוחאי = נתחם בן שמחה. תבוא [כך שם הפרשה בד"כ] ועוד 50 = בעל שם טוב. כל ארבעת המרכיבים יחד עולה 1012 = 4 פעמים 253, מוצא פי הוי", והוא משולש 22, רמז לכללות כב אותיות.

⁹ "כל" היינו אור ישר, האותיות מופיעות כסדרן, מה שמאיר לנו מן השמים, ו"לך" היינו אור חוזר, מה שאנו מחזירים לה'. הדבר מודגש במיוחד בדברי דוד המלך "כי ממך הכל [אתה נותן באור ישר] ומידך נתנו לך [באור חוזר]", כדברי המגיד ממעזריטש שה' ברא את העולם יש מאין והצדיקים מחזירים את היש לאין. בפסוק "כי ממך הכל..." – ממך עולה 100 שעולה כל לך, רמז למאה שערים שמצא יצחק אבינו (שהם פעמיים חמישים שערים כמבואר

פרשת כי תבוא יום שלישי – אמירה

הדדית

“את ה' האמרת היום להיות לך לאלהים... וה' האמרת היום להיות לך לעם סגולה”. בפירוש המלים “האמרת” “האמירך” יש הרבה דעות בין המפרשים, ויש אומרים שזה מלשון אמירה: “את ה' האמרת” פירושו שאנחנו, בני ישראל, גורמים לה' לומר. כך מפרש רבי יהודה הלוי (מובא באבן עזרא): “כי עשית הישר [הלכת בדרך הישר] עד שיאמר שהוא יהיה אלהיך”.

בכיוון הזה מבואר בחסידות שהמלה “היום” רומזת לראש השנה (לפי דברי הזוהר), והפירוש הוא שהיום – בכל ראש השנה, יום בריאת האדם – אנו בעבודתנו גורמים שה' יאמר שוב “נעשה אדם בצלמנו כדמותנו”.

אם כך, את הפסוק “וה' האמירך היום” נפרש כרומז לאמירה הראשונה של אדם הראשון. לפי חז”ל, לאחר שאדם נברא הוא אמר לכל הברואים “באו נשתחנה ונכרעה ונכרעה נכרעה לפני ה' עשנו”. האור הישר הוא אמירת ה' “נעשה אדם” והאור החוזר מן האדם הוא “באו נשתחוו”. וסימן מיוחד בשבילנו: **באו נשתחוו = תשעה!**³

פרשת כי תבוא יום רביעי – שמחה

פורצת גדר

“והיה ביום אשר תעברו את הירדן... והקמת לך אבנים גדולות וישדת אתם בשיד. וכתבת עליהן את כל דברי התורה הזאת בעברך... והיה בעברכם את הירדן תקימו את האבנים האלה אשר אנכי מצוה אתכם היום בהר עיבל וישדת אתם בשיד. ובנית

על המלים “לא עברתי ממצותיך” מפרש רש”י: “נתתם כסדרן ולא הקדמת תרומה לבכורים ולא מעשר לתרומה”. תחילה מפרשים בכורים (מעלים למקדש ונותנים לכהן, כמו שקראנו אתמול), אחר-כך תרומה גדולה (גם היא לכהן), ואחר כך מעשרות (מעשר ראשון ואחר-כך מעשר שני או מעשר עני). והנה רמז לזכור את הסדר: “הולך באתם ילך בטרם” – בתם ראשי תבות בכורים תרומה מעשר, אם תלך בסדר הנכון הזה דרכך תהיה בטוחה.

נתרגם את הסדר הזה לעבודת הנפש. בכל פעם שנולד אצלי משהו חדש, עלי לתת ממנו לאחרים. כל חידוש אמתי מתחיל כנקודה בלתי נתפסת, מתוך תכונת בטול של הנפש (מתאים לספירת החכמה). את זה עדיין לא ניתן להעביר הלאה. השלב הבא הוא כאשר זרע החידוש נתפס בשכל, בהבנה, השגה וקליטה – שייך לספירת הבינה. זו דרגת הבכורים, משהו ראשון, בכור, שכבר אפשר לתפוס, כמו הפרי החדש שאנו שמים בטנא, וממלא אותנו שמחה (התכונה הפנימית של הבינה). כעת לאחר שהדבר נקלט ומתיישב בתוכי, אני מסוגל וצריך לתת ממנו לאחרים, זו מצות בכורים. אחרי ההבנה, נולדים רגשות טובים ומתוקנים – יש תחושה של התרוממות רוח וכאן באה מצות תרומה (מלשון הרמה), להעניק לזולת מתוך רגש של חסד ורחמים. דבר זה שייך לספירת התפארת, שהפנימיות שלה היא מדת הרחמים. ולבסוף מגיע המעשר שמבטא את הנתינה בפועל, בעולם המעשה, “המעשה הוא העיקר” וכאן צריך לתת כמות מוגדרת ומשמעותית. דרגה זו שייכת לספירת המלכות, הספירה העשירית, המבטאת את המעשה בפועל. אם כך, הסימן בראשי התבות “בתם” מתאים גם לתהליך הפנימי של סדר הספירות: בכורים-בינה, תרומה-תפארת, מעשר-מלכות.

³ “נעשה אדם” (האמירה של ה') ועוד “באו נשתחוו” (האמירה של האדם) = 1248. הערך הממוצע של כל תיבה הוא 312 = יב צירופי הוי' = חדש (האדם הוא בריאה חדשה). הערך הממוצע של כל אות = 78, רמז נוסף לשנה הבאה, תשעה. 78 היינו ג”פ הוי', השם היוצא מברכת ההנים שיש בה שלשה שמות הוי'.

וכולם אומרים 'אמן', וכך שתיים עשרה פעמים⁷. זהו מעמד מיוחד של מקהלה אדירה: אלפי לויים

שם מִזְבַּח... וְהַעֲלִיתָ עָלָיו עֹלֹת... וְנִבְחַתָּ שְׁלָמִים וְאֶכְלֶתָ שָׁם וְשִׁמַּחְתָּ לְפָנַי ה' אֱלֹהֶיךָ. וְנִכְתַּבְתָּ עַל הָאֲבָנִים אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּאֵר הַיָּטִב.

בהמשך מובא הציווי על הברכות והקללות, הברכה נאמרת כלפי הר גריזים והקללה נאמרת כלפי הר עיבל. והנה דווקא ב"הר הקללה" מתקיים מעמד מיוחד של כתיבת התורה והקמת מזבח, "וְשִׁמַּחְתָּ לְפָנַי ה' אֱלֹהֶיךָ" – ממש "הר השמחה"!

הקללות בהר עיבל הן בבחינת "ארץ ישראל נקנית בייסורים" – אלו קללות שבתוכן חבוייה ברכה גדולה. אדרבה, דווקא בתוך הקללה חבוייה ברכה גדולה יותר מהברכות הגלויות בתורה, דרגה גבוהה של טוב נסתר שקשה לקלוט אותו ולכן הוא מופיע בתחילה כדין וייסורים. בסופו של דבר, "שמחה פורצת גדר" – השמחה בהר עיבל פורצת את המגבלה של עולם הטבע ומאפשרת לו לקלוט את הברכה הגנוזה בתוך הקללה⁷.

לעילוי נשמת ר' נחמיה פרלמן ז"ל, איש הר עיבל

פרשת כי תבוא יום חמישי – הד הרים

"אֵלֶּה יַעֲמְדוּ לְכַרְךָ אֶת הָעֵם עַל הַר גְּרִזִים בְּעִבְרָכֶם אֶת הַיַּרְדֵּן שְׁמַעוֹן וְלֵוִי וַיהוּדָה וַיִּשְׁשַׁכֶּר יוֹסֵף וּבִנָּיִם. וְאֵלֶּה יַעֲמְדוּ עַל הַקְּלָלָה בְּהַר עֵיבָל רְאוּבֵן גָּד וְאָשֶׁר וְזַבּוּלֹן דָּן וְנַפְתָּלִי. וְעֵנֹו הַלּוּזִים וְאֶמְרֹו אֶל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל קוֹל רָם. אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמַסֵּכָה... וְעֵנֹו כָּל הָעָם וְאֶמְרֹו אָמֵן". למעשה, הסדר היה שתחילה אומרים 'ברוך' וכולם אומרים 'אמן', ושוב אומרים 'ארוּר'

⁷ רש"י כותב: "ראיתי ביסודו של רבי משה הדרשן י"א ארורים יש כאן כנגד י"א שבטים וכנגד שמעון לא כתב ארוּר לפי שלא היה בלבו לברכו לפני מותו כשברך שאר השבטים לכך לא רצה לקלוט", דהיינו י"א ארורים פרטיים מלבד האחרון "ארוּר אשר לא יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם" שהוא על כללות התורה. והנה פלא, שמעון הוא ראשון העומדים על הר גריזים לקבל את הברכות! ויש לומר שהוא כנגד הכלל בסוף, "ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם ואמר כל העם אמן" = 7 פעמים תריג (כל המצוות "דברי התורה הזאת"), ראשי התבות עולים אמן והשאר 4200. הכל יחד, ברוך אשר יקים וגו' עם ארוּר אשר לא יקים וגו', עולה 28 פעמים שדי.

הכל הולך בזוגות, ברוך וארוּר ועל כל אחד אמן. אמן אמן = יעקב, יעקב הוא "עמודא דאמצעייתא" המתווך בין ימין ושמאל, בין גריזים לעיבל (והוא קנה את חלקת השדה בשכם, בין ההרים). ברוך האיש... אמן, ארוּר האיש... אמן = 1449 = 7 פעמים אור (ארוּר היינו אורות דתהו). פעם אחת כתוב "וענו כל העם ואמרו אמן", אח"כ כתוב "ואמר כל העם אמן", יחד = 1144 = הוי' פעמים מילוי הוי'. וענו כל העם ואמרו אמן, יחד עם יא פעמים ואמר כל העם אמן = 6174 = 14 פעמים אמת.

בארורים יש פעמיים "בסתר", בראשון ובעשירי (כנגד כתר ומלכות), וכן כתוב בקללות בהמשך הפרשה "כי תאכלם בחסר כל בסתר". והנה הארורים כתובים בפירוש בתורה והברכות הן בסתר (ומפורשים ע"י חז"ל), וכן הקללות בתוכחה הן בגלוי והברכות גנוזות בתוכן בסתר. אך צריך להעמיק "בסתר" – להזהר מעבירות בסתר, להעמיק בנסתר של התורה, ואז מתגלות הברכות שבסתר.

הראשון, "אשר יעשה פסל ומסכה... ושם בסתר", איסור עבודה זרה ופירש רשב"י בזה"ק דהיינו הגשמה-פסל בספירות העליונות כו'. והעשירי, "ארוּר מכה רעהו בסתר" ופירש רש"י על לשון הרע (ששקול כנגד ע"ז) וכאן מביא דרשת רבי משה הדרשן הנ"ל, "העשירי קדש לה". ושם בסתר מכה רעהו בסתר = 2016 = 7 פעמים רפח כו', חי אותיות כאשר ממוצע כל אות 112 = עיבל (הוי' אלהים, רחמים ודין).

⁷ המלים עיבל שמחה הן זוג מובחן, שכן הן משלימות ל-ל במשולש. ויחד עם המלה קללה – לה במשולש. אם נעשה סדרה מהמספרים עיבל קללה שמחה האיבר הבא יהיה 676 = הוי' ברבוע, רמז להוי' שמות הוי' בתוכחה של כי תבוא כנודע.

וודאי כוונתו היתה רק להיטיב לישראל, שהרי "משה רבינו אוהב ישראל היה". וכן אומרים חז"ל "הקל משה בקללותיו" ובכך הטמין בהם את שורש המתקת הקללה והפיכתה לברכה. אבל לא כל אחד יכול להבחין בהמתקה הזו, אלא מישהו כמו אדמו"ר האמצעי שגם הוא חדור אהבת ישראל ובשמיעתו הפנימית הוא מזהה את הברכה. בפרשה הקודמת קראנו "ולא אבה ה' אלהיך לשמוע אל בלעם ויהפך ה' אלהיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלהיך" – אדמו"ר האמצעי קיים בעצמו "ולא אבה... לשמוע אל בלעם.. כי אהבך", הוא לא יכול לשמוע קללות על עם ישראל, ואדמו"ר הזקן קיים בעצמו "ויהפוך... את הקללה לברכה כי אהבך".

והנה הרה"ק רבי זושא פירש את המלה **תשובה** כרומזת בראשי תבות לחמשה פסוקים עיקריים: "תמים תהיה עם הוי' אלהיך", "שויתי הוי' לנגדי תמיד", "ואהבת לרעך כמוך", "בכל דרכיך דעהו", "הצנע לכת עם אלהיך". חמשה אלו מקבילים לפרשות שקוראים בחודש אלול ושבת תשובה, החל מ"תמים תהיה" שכתוב בפרשת שופטים (כפי שהתבאר לאחרונה). לפי זה, הפסוק של פרשת כי תבוא הוא "ואהבת לרעך כמוך" – החל ממתן בכורים לכהני ה' מתוך אהבה, ממשיך בוידוי מעשרות הניתנים לכהן לוי וישראל, דרך "הד הרים" המחבר בין השבטים בהר גריזים לאלו בהר עיבל, ולבסוף המתקת הקללות והפיכתן לברכות על ידי אהבת ישראל ואחדות ישראל (יש כאן תנועה מאהבה לאחדות, בחינת עולם העקודים, ששם 'מחוסנים' מכל רע, והכל הופך לטוב הנראה והנגלה, וד"ל).

פרשת כי תבוא יום שבת – לב לדעת

"אתם וְאִיתְּם אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה ה' לְעֵינֵיכֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם לְפָרְעָה וּלְכָל עֲבָדָיו וּלְכָל אֲרָצוֹ... וְלֹא נָתַן ה' לָכֶם לֵב לְדַעַת וְעֵינַיִם לְרֹאוֹת וְאָזְנַיִם לִשְׁמָעַ עַד הַיּוֹם הַזֶּה". אומר משה רבינו לישראל ביום מותו: רק עכשיו, אחרי ארבעים שנה, אתם

מתחילים בקול רם, ומיליונים עונים אחריהם שוב ושוב. המקום בין ההרים מהווה אולם קונצרטים ענק (עם אקוסטיקה מעולה), כאשר ההרים מחזירים בהד את כל מה שנאמר, "הַד הָרִים" מהדהד.

סוד ה'אמן', שנלמד מפרשה זו, הוא להוות מעין הַד של הברכה (וגם של הקללה, שבתוכה מתחבאת ברכה). הברכה היא השפעה מלמעלה למטה, "אור ישר" למציאות התחתונה מתוך מקור הברכה (לברך כמו להבריק, לכופף כדי להשפיע). ועניית ה'אמן' היא "אור חוזר", בחזרה מהשומע, מתוך אמונה שלמה (אמן מלשון אמונה). "גדול העונה אמן יותר מן המברך", כי ההד החוזר מגיע למקום עמוק יותר ממקור הברכה הגלוי.

מעמד הברית בשכם, בין גריזים ועיבל, ממשיך להדהד עד היום. הקולות הרועמים של ברכות וקללות ואמן נשמעים בנשמה שלנו המתעוררת לתשובה.

פרשת כי תבוא יום שישי – רק ברכות

בבית מדרשו של אדמו"ר הזקן, היה הוא בעצמו הקורא בתורה. פעם אחת, בשבת פרשת כי תבוא, לא היה אדמו"ר הזקן בביתו ואדם אחר קרא בתורה. בנו של אדמו"ר הזקן – רבי דובער, "אדמו"ר האמצעי" – שהיה אז עוד לפני בר-מצוה, בשומעו את הקריאה נחלש ונפל למשכב מרוב עגמת נפש על הקללות שבתוכחה בפרשה זו. חולשתו היתה כה גדולה עד שביום הכיפורים שאחר-כך היה אביו מסופק האם יוכל לצום. שאלו את הנער, הרי בכל שנה אתה שומע את הקריאה, ומה קרה דוקא השנה? השיב רבי דובער: בכל שנה אבא קורא ואז הפסוקים לא נשמעים קללות.

היכולת של אדמו"ר הזקן להמתיק את הקללות מגיעה ממשה רבינו (וצדיק אמיתי ממשיך את משה בדורו). משה אמר את הקללות מפי עצמו – כמו כל ספר דברים שהוא דברי משה לישראל –

היא תכלית ההמתקה של פרשת כי תבוא, הפיכת כל הקללה לברכה גלויה.

[ולא נתן הוי' לכם לב לדעת, להכיר את חסדי הקדוש ברוך הוא ולידבק בו = $2752 = 32$, לב, פעמים אלהים – לב שמות אלהים במעשה בראשית עד "וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד". אלהים שבתוכנו ("אני אמרתי אלהים אתם") מכיר את חסדי הקב"ה (שם הוי' שמעל לטבע) !]

מבינים את הדעת האמיתית שאני מנחיל לכם, כדברי חז"ל שאין אדם עומד על דעת רבו עד ארבעים שנה.

ומהי אותה הדעת של משה? מפרש רש"י: "ולא נתן ה' לכם לב לדעת – להכיר את חסדי הקדוש ברוך הוא ולידבק בו". יש כמובן את דעת משה בהשגות באלוקות, לעוף בעולמות עליונים, אבל זה לא העיקר כאן אלא פשוט מאד להכיר בחסדי ה'. אומר משה: אני יודע שכל מה שקרה לנו ביציאת מצרים הכל חסדי ה' הגדולים (ושום דבר לא בכוחי), והנה גם אתם – אחרי ארבעים שנה, סוף סוף, מבינים את זה. להבין את חסדי ה' ומתוך כך להידבק בו. הכרת חסדי ה' והדבקות בו